

Алла Мартинець

**НОВІ ІМЕНА
В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ
СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

**Івано-Франківськ
2013**

УДК 821:929:71.6

ББК 83.3-я73

М 29

Рецензенти:

О. М. Куцевол — доктор педагогічних наук, професор кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Л. В. Мацевко-Бекерська — доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри світової літератури Львівського національного університету ім. І.Франка

І. В. Девдюк — кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Інституту філології Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Рекомендовано до друку

Вчено радою Інституту філології Проокол № 1 від 12.09.2013 року

Мартинець А. М.

М 29

Нові імена в шкільному курсі світової літератури: Посібник для вчителів світової літератури та студентів філологічних спеціальностей / А.М. Мартинець. — Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2013. — 156 с.

ISBN

Видання являє собою синтез матеріалу теоретичного характеру за новою програмою шкільного курсу «Світова література». Посібник пропонується для підготовки до уроків та практичних занять вчителям та студентам-філологам. Окрім того, він покликаний задовольнити інтерес допитливого читача-школяра як такого.

Издание являет собой синтез материала теоретического характера за новой программой школьного курсом «Мировая литература». Пособие рекомендуется для подготовки к урокам и практическим занятиям учителям и студентам-филологам. Кроме того, он призван удовлетворить интерес любознательного школьника в чтении как такового.

The publication is a synthesis of theoretical material for the new school year program "World Literature". The guide is supposed to help teachers and students-philologists to prepare for lessons and practical classes. In addition, it is designed to meet the interest of curious pupil-readers.

УДК 821:929:71.6

ББК 83.3-я73

ISBN.....

© Мартинець А., 2013
© ВЦ «Симфонія форте»
оригінал-макет, 2013

Зміст

Замість вступу	5
Акутагава Рюноске	7
ПАВУТИНКА	10
Словничок	12
Рекомендуємо прочитати	12
Аромштам Марина Семенівна	13
Буссенар Луї Генрі.....	16
Гавальда Анна.....	18
Гагеруп Клаус.....	21
Дал Роальд	23
ЧАРЛІ І ШОКОЛАДНА ФАБРИКА	27
Рекомендуємо прочитати	32
Джонс Діана Уінн.....	32
МАНДРІВНИЙ ЗАМОК ХАУЛА	34
Рекомендуємо прочитати	44
Екгольм Ян Улоф	44
ЛЮДОВІКУ ЧОТИРНАДЦЯТОМУ – УРА!	45
Словничок	52
Рекомендуємо прочитати	52
Енде Міхаель Андреас Гельмут.....	53
Колфер Оуен	59
Космовська Барбара	62
БУБА. МЕРТВИЙ СЕЗОН.....	65
Рекомендуємо прочитати	73
Лук'яненко Сергій Васильович.....	74
Маар Пауль.....	77
МАШИНА ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ БАЖАНЬ, АБО СУБОТИК ПОВЕРТАЄТЬСЯ В СУББОТУ	79
Рекомендуємо прочитати	86
Нестлінгер Кристін.....	87
КОНРАД, АБО ДИТИНА З БЛЯШАНКИ.....	91

Портер Елеонор Ходжман.....	100
ПОЛІАННА.....	102
Олкотт Луїза Мей.....	112
Сігал Ерік Вольф.....	116
Стронг Джеремі.....	118
РОЗШУКУЄТЬСЯ РАКЕТА НА ЧОТИРЬОХ ЛАПАХ.....	119
Рекомендуємо прочитати	123
Таунсенд Сьюзен Ліліан.....	124
ТАЄМНИЙ ЩОДЕННИК АДРІАНА МОУЛА 13 І 3/4 РОКІВ	
.....	126
Рекомендуємо прочитати	129
Функе Корнелія.....	130
Шмітт Ерік-Емануель	134
ОСКАР І РОЖЕВА ПАНІ	137
Рекомендуємо прочитати	142
Янсон Туве Маріка.....	143
КАПЕЛЮХ ЧАРІВНИКА.....	146
Рекомендуємо прочитати	155

Замість вступу

Найчастіше дитячу літературу читач асоціює з казкою народною чи літературною. Літературна казка, за міркуваннями Андерсена, явище універсальне. Впродовж багатьох століть вона служить джерелом вічних цінностей, яке здатне відновити людину після найзапекліших життєвих негараздів. Казка підтримує, допомагає відчувати внутрішній дух і вірити в те, що все буде добре. Катерина Єгорушкіна стверджує, що коли шалені темпи життя і неприємні події на тлі постійних стресів переростають в проблеми і можуть спричинити депресію – казка здатна стати чарівною паличкою, або тим прихованим голосом, який говорить до вічної і мудрої людської душі.

Казкою в однаковій мірі захоплюються і дорослі і діти. Так, далеко не усім відома історія становлення жанру літературної казки. Її пов'язують з письменниками XVII століття Катрін Марі де Онуа та Шарлем Перро. Призначення казки цієї доби відрізнялося від сучасного. Вона була своєрідним «концентратом мудрості» і цілителем людських душ, що знемагали під гнітом різних соціально-політичних тисків та жорстких правил класицистичної системи. І тільки в період розквіт романтизму з його особливою філософією, казки, створювані для дорослих почали адаптувати для дітей. Літературним казкам романтиків властиве поєднання чарівного, фантастичного, примарного і містичного з сучасною дійсністю.

За допомогою казки юний читач без моралізаторства і нудних настанов отримав можливість засвоювати багато життєво важливих уроків. Цьому впродовж століть сприяли брати Грімм, Кристіан Андерсен, Астрід Ліндгрен та інші. Їхні казки переповнює ціла гама людських почуттів і настроїв: доброта, милосердя, захоплення, співчуття, жалість, вірність.

Літературна казка післяандерсенівського часу часто запозичує досвід інших жанрів – роману, драми, поезії. Сучасна казка часто переростає в багатоплановий роман, повість і навіть своєрідний казковий епос. Вона включає описи людських почуттів, природи, побуту, що надає їй національний колорит. Описує історичні події, явища природи, рослинний і тваринний світ, науково-технічні досягнення, що надає їй пізнавальний характер. У літературній казці відображаються соціальне становище, світогляд і літературно-естетичні погляди її автора. Їй притаманні елементи драматизму, ліризму, епічності. Сучасна літературна казка багатоліка. Її називають по-різному: «фантастична книга», «фантастична повість», «фантастичне оповідання», «сучасна літературна казка» тощо.

Основою сучасної літературної казки може стати фантастичний образ, народжений уявою дитини, як це сталося з Мумі-тролями, створеними уявою Туве Маріки Янсон чи буквально розумінням словесного образу «її приніс Північний вітер», що переросло в образ головної героїні Мері Поппінс, створений Памелою Ліндон Треверс чи інші засоби творення.

Видатні дитячі письменники створюють казки на новій основі, знаходять нові варіанти, стару форму наповнюють проблемами сьогодення життя. Наприклад, у А. Ліндгрена казкові істоти з'являються в сьогоденному Стокгольмі, у західнонімецького письменника Яноша Хлопчик-мізинчик орудує ключем запалювання від «мерседеса», російська письменниця Аромштам оживляє історію про ангела, який опікується дітьми, проводячи паралель між містичним (ангел) та реальним (вчителька).

Сучасний автор у казці незвичної форми для юного читача пише про усе, що хвилює сучасну людину. Це твори про кохання, ніжність, смерть. У них ідеться про сімейні проблеми та вади зі здоров'ям, людську байдужість та милосердя. Серед таких авторів Анна Гвальда, Роальд Дал, Сергій Лук'яненко, Міхель Енде, Клаус Гагеруп та інші.

Рюноске Акутагава (1892-1927)

Рюноске Акутагава (芥川龍之介) – японський прозаїк, есеїст, який з'явився на світ 1 березня 1892 року у місті Токіо. Писав під псевдонімом Gaki.

Майбутній письменник народився у сім'ї небагатого молочника Тосідзо Нііхара в час Дракона дня Дракона року Дракона, саме тому новонародженого хлопчика назвали Рюноске (перший ієрогліф імені 龍 означає «дракон»).

Коли малюкові виповнилося дев'ять місяців, його мати втратила глузд. За звичаями дитину віддали на виховання до сім'ї старшого брата матері Акутагани Мітіакі, який працював керівником будівельного відділу Токійської префектури.

Через десять років у божевільні його мати покінчила життя самогубством. Майбутнього письменника всиновив брат матері, чиє прізвище хлопець і прийняв. У новій сім'ї бережно зберігали давні культурні традиції. Тут захоплювалися середньовічною поезією і давнім живописом. Під впливом дядька Акутагава захоплюється читанням. У чотиринадцять років він прочитав твори А. Франса, Г. Ібсена, Ш. Бодлера, А. Стріндберга, замолоду ознайомився з філософією А. Бергсона, А. Шопенгауера, Ф. Ніцше.

Навчався в токійській муніципальній середній школі. Як кращий учень у 1910 році отримує можливість навчатися в Першому коледжі на літературному відділенні. Вивчає англійську літературу.

У 1913 році вступає на відділення англійської літератури філологічного факультету Токійського університету. У студентські роки разом з друзями видавав журнал «Сінсіте» («Новий напрям»). На сторінках журналу вони виступили проти натуралізму в літературі, назвавши себе антинатуралістами. Вони відстоювали право на літературну вигадку, вимагали різноманітності матеріалу, яскравості образів, виразності мови, виходячи з того, що література це перш за все різновид мистецтва. Саме у журнал «Сінсіте» було опубліковано перший твір автора «Старий».

Своїм вчителем письменник вважав відомого японського автора і літературного критика, знавця європейської літератури Нацуме Сосекі, з яким познайомився, навчаючись в університеті. Акутагаве залюбки відвідував його лекції з англійської літератури початку XX століття.

Відомість йому принесли оповідання про життя середньовічної Японії «Ворота Расьомон» (1915), «Ніс» (1916), «Муки пекла» (1918) та інші.

Перші оповідання Акутагави заявили про появу молодого талановитого автора. Уже в них просліджувалися характерні для усієї подальшої творчості письменника риси: відсторонено іронічна позиція оповідача, м'який гумор, обігрування відомих сюжетів зарубіжної та давньої японської літератури.

Світ, вибудований Акутагавою в ранніх новелах – це світ спустошення та егоїзму, світ, де втрачено моральні цінності. Він занадто страшний для самотньої незахищеної особистості. Єдиним світлим промінчиком у цьому страшному світі є людська доброта.

Акутагава добре знав європейську, в тому числі і російську літературу. Оповідання «Бататова каша» написав під впливом «Шинелі» М. Гоголя, «Ніс» – під впливом однойменного твору М. Гоголя. Як і російських класиків його приваблює образ маленької людини. Враження від «Вишневого саду» А. Чехова сприяли написанню твору «Сад». В оповіданні Акутагави «Вальдшнеп» (1921) головними героями є російські письменники Лев Толстой та Іван Тургенєв.

З 1916 року викладає англійську мову в Морському механічному училищі міста Камакура. Роботу викладача не любив. В одному з листів до своєї майбутньої дружини писав: «Варто мені побачити обличчя учнів, як відразу ж охоплює туга – і тут вже нічого не поробиш. Та проте, я ментально оживаю, коли переді мною папір, книги, перо і хороший тютюн». Це був найпродуктивніший період його життя. За дев'ять місяців він написав біля 20 новел, есе та статей.

У 1919 році Акутагава переїжджає до Токіо і працює в газеті «Осака майніті сімбун». 4 місяці проводить у відрядженні до Китаю як спеціальний кореспондент газети. Саме в цей період були написані найкращі твори автора, серед яких «У чаші» (1922).

Події багатьох новел, створених письменником відбуваються в далекому минулому. Як правило автор апелює до трьох історичних періодів: X-XII ст. – епоха розквіту давньої столиці Японії Кіото; кінця XVI ст. – роки сильного впливу християнства в Японії; друга половина XIX ст. – період просвітництва, початок правління імператора Мейдзи. У минулому письменник шукає аналогії вчинків і думок своїх сучасників.

Сюжети новел бере з китайських, японських, єврейських, російських творів. Бродячі сюжети живуть у його творчості своїм життям, поєднуючись з новим змістом, отримують зовсім нове звучання. На думку дослідників творчості Акутагаве, в його текстах

можна відчувати стиль та композиційні ходи Франса, Свіфта та інших західноєвропейських авторів.

У творах завершального періоду творчості частіше звучать соціально-політичні проблеми. Коло тем, порушених у його новелах цього періоду, широке. Акутагава пише про внутрішню чистоту, радісне світовідчуття людини, яка стоїть на порозі життя («Баї» 1920), про абсурдність сліпої віри («Мадонна у чорному» 1920), про суб'єктивність людських знань про світ, неможливість пізнати істину («У хащі» 1922), про духовну загибель людини під тиском сучасного світу («Грудка землі» 1923).

У 20-х роках Акутагава працює над автобіографічною прозою. Прикладом може служити оповідання «Про себе у ті роки». Пише цикл оповідань про Ясукіті («Рибний базар», «Твір», «А-ба-ба-ба-ба» та інші). Окрім того, випускає збірник афоризмів та есе на різні теми «Слово пігмея», над яким працював у 1923-1926 роках.

У цей період створює повість «У країні водяних» (1927). Це соціальна сатира, написана в дусі Свіфта та Франса. На прикладі країни, де проживають казкові істоти – водяні каппа, Акутагава зобразив як до влади в Японії у 20-х роках прийшов фашизм.

Останні роки життя Акутагава переживав сильні нервові потрясіння. Думки про самогубство почали переслідувати його і стали особливо нав'язливими. Про це йдеться в останніх творах автора «Життя ідіота», «Зубчаті колеса», «Листи старому другу».

24 липня 1927 року в Токіо він покінчив життя самогубством, прийнявши смертельну дозу вероналу.

Брати Стругацькі напишуть про нього: «Рюноске Акутагава не стояв на бастіонах обложеного міста, як Лев Толстой, не піднімав голос на захист справедливості, як Еміль Золя, не бився за революцію, як Ярослав Гашек. Він вів розмірене і досить безглузду життя японського літературного метра: за обумовленими днями приймав у своєму кабінеті «Текодо» («Храм чистої річки») літературну молодь; відвідував численні банкети; колекціонував старовинні картини та антикваріат; сварився з видавцями через гонорари; здійснював лекційні поїздки країною; редагував хрестоматійні збірники. У 1921 році він в перший і останній раз у житті побував за кордоном – за завданням редакції «Осака Майніті» подорожував Китаєм та Кореєю. Великий землетрус 1923 року, який спустошив п'ять префектур, у тому числі і столичну, не справив на нього враження: привселюдно він тужив тільки за тим, що в жахливих пожежах загинуло багато безцінних творів мистецтва.

Що ще? Як і багато інших літературних метрів, він був неважливим сім'янином, хоча породив трьох синів. Страждав від нервового виснаження, від якихось хвороб шлунково-кишкового тракту, від ослаблення серцевої діяльності і лікувався на курорті Ютака.

І він безперервно, сказано працював».

З 1935 року в Японії утверджено літературну премію імені Рюноске Акутагави.

Українською мовою твори Акутагави перекладали І. Дзюба та Г. Турков.

Використані джерела

- Братья Стругацкие Три открытия Акутагавы Рюноске / Братья Стругацкие // Акутагава Р. Новеллы. Эссе. Миниатюры. – М.: Худож. литература, 1985.
- Рюноске Акутагава [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fantlab.ru/autor6245>
- Акутагава Рюноске [Електронний ресурс] : краткая биография. – Режим доступу : <http://miuki.info/2013/04/akutagava-ryunoske-kratkaya-biografiya/>
- Акутагава Рюноске [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://lib.rus.ec/a/51448>
- Н. Соколова Акутагава Рюноске : Биография / Н. Соколова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ufolog.ru/great/details/5>
- Акутагава Рюноске. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrlit.vn.ua/zaruba/biography/akutagava.html>
- Акутагава Рюноске. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.calend.ru/person/1313/>

ПАВУТИНКА

Павутинка

І

Одного дня самотній Будда знічев'я походжав берегом озера Лотосів. Білосніжні, як перли квіти, на воді із своїх золотистих тичинок ненастанно ширили навкруги невимовно приємні пахощі.

Будда пройшов понад озером, потім став і крізь листя лотосів, що вкривали поверхню води, подивився вниз. Під озером було пекло, а тому крізь прозору як кришталь товщу води наче в стереоскопі, ясно прозирала ріка Сандзунукава¹ й Шпиляста гора. Погляд Будди привернув чоловік на ім'я Кандата, що разом з іншими грішниками, яких аж кишіло, мучився в пеклі. Той Кандата, великий лиходій, за життя вбивав людей, підпалював їхні оселі, й учиняв чимало інших злочинів. А добро зробив лише один раз. Якось, мандруючи густим лісом, він побачив, як через стежку повзе павучок. Кандата підняв було вже ногу, готуючись його роздушити, та враз передумав: «Ні, не треба.

Хоч воно й мале, але теж, напевно, хоче жити. Тож шкода безпричинно вкорочувати йому віку».

Споглядаючи пекло, Будда згадав, як Кандата врятував життя павукові й вирішив віддячити йому за добро – при нагоді допомогти вибратися з пекла. На щастя, поблизу над зеленим, як малахит листям лотосу райський павук плів свою чарівну сріблясту нитку. Будда взяв павутинку і мимо сніжно-білих, як перлина, квітів швидко спустив її далеко-далеко вниз, до самого пекла.

II

Там, на дні пекла, у кривавому озері борсався Кандата. Хоч куди глянь всюди тьма кромішня, і тільки коли-не-коли в тій темряві зблисне вістря Шпилястої гори. Чи може бути щось страхітливіше? Навколо тихо, як у могилі, лише інколи чути тихі зітхання грішників – виснажені пекельними муками, вони навіть не можуть плакати вголос. Тож і Кандата, задихаючись у Кривавому озері, звивався, корчився, як жаба перед смертю.

Та якось ненароком він звів очі вгору: з далекого неба над Кривавим озером у півночі, немов боячись людського ока, повисла блискуча срібляста павутинка. Вздівши над головою павутинку, Кандата на радощах аж сплеснув у долоні: вчепившись за неї, напевно, можна далеко полізти, навіть з пекла вибратися. Якщо все піде на лад, то і в раю можна опинитися. А тоді вже не доведеться страждати на Шпилястій горі і потопати в Кривавому озері.

Отак розмірковуючи, Кандата мерщій учепився, обома руками за павутинку, і відчайдушно почав дертися вгору. Ясна річ, такому лиходієві, як Кндата, до цього не треба було звикати. Та хоч як він силкувався, а догори піднятися було не легко – рай і пекло відділяла не одна тисяча рі¹¹. Зіп'явшись трохи, Кандата втомився і навіть не міг був рукою ворухнути. Що ж тут удієш? Вирішивши перепочити, Кандата повис на павутині і зиркнув униз.

А все-таки його зусилля не пропали марно: Криваве озеро, що в ньому він потопав, за такий короткий час зникло в півночі, а страшна своїм тьмяним блиском Шпиляста гора, вже опинилася під ногами. Якщо так і далі, то скоро і з пекла, напевно, виберуться. Охопивши руками павутинку, Кандата зраділим, як ніколи, голосом прокричав: «Наша взяла! Наша взяла!» Та нараз він схаменувся – слідом за ним, як мурашня, по павутинці вгору п'ялися сила-силенна грішників. Спостерігши таке видовище, Кандата, зляканий, чи може, приголомшений, на якусь хвилю розгублено роззявив рота і кліпав очима. Тонка павутинка, що ледве витримувала його одного, напевно увірветься під тягарем такої безлічі людей. Якщо вона десь по середині

обірветься, то марно він дряпався вгору – однаково полетить сторчака в пекло. О, це жахливо! А тим часом тисячі й тисячі грішників видиралися з темряви над Кривавим озером і один за одним піднімалися блискучою павутинкою вгору. Треба негайно щось придумати, інакше павутинка увірветься. І Кандата щосили закричав: «Гей, грішники! Це моя павутинка. Хто вам дозволив чіплятися за неї? Ану спускайтесь вниз!»

Але тої ж миті павутинка зненацька розірвалася саме над Кандатою, і він, закрутившись дзигною, швидко зник у темряві. В імлистому просторі, виблискуючи, лише висіла тоненька райська павутинка.

III

Стоячи на березі озера Лотосів Будда від початку до кінця стежив за цією сценою. А як Кандата каменем упав у Криваве озеро, обличчя Будди посмутніло, і він пустився йти далі. Мабуть, жалюгідним здався йому Кандата, який намагався тільки сам вилізти з пекла, але був справедливо покараний за своє черстве серце і знову опинився в безодні.

А лотосу до всього байдуже. Його білий, як перлина цвіт, похитував вінчиком коло ніг Будди, а золотисті тичинки сповнювали повітря невимовно приємними пахощами. У раю бралось до полудня.

Переклад Івана Дзюби

Словничок

Сандзунукава¹ – у буддійській релігії ріка, через яку переправляються на той світ душі померлих.

Один рі¹¹ – міра довжини 3,9 км

Рекомендуємо прочитати

- Сад
- Вальдшнеп

Марина Семенівна Аромштам
(нар. 1960 р.)

Марина Семенівна Аромштам – відомий журналіст, талановитий педагог, автор популярних книг про виховання дітей. Народилася 20 березня 1960 року в Москві.

У 1981 році закінчила відділення початкових класів педагогічного факультету Московського державного педагогічного інституту за кваліфікацією «вчитель початкових класів».

Працювала вчителем початкових класів і в 1997 році стала фіналістом Московського конкурсу «Учитель року».

У 1983 році закінчила курси підвищення кваліфікації за програмою Б. Неменського «Образотворче мистецтво та художня праця».

З 1990 по 1992 роки освоювала основи вальдорської педагогіки на тематичних курсах. У 1995-1996 роках навчалася в магістратурі Університету історії культури та на курсах підвищення кваліфікації вчителів російської мови та літератури 5-6 класів.

З 1998 року вийшло кілька її книг з педагогіки та методики навчання. Серед них «Дитина й дорослий у педагогіці переживання», «Дім, у якому живе маля», «Азбучні казки. Методика образного навчання грамоті». Цього ж року Аромштам була нагороджена премією «Срібне перо» за результатами конкурсу «Учительської газети».

З 2000 року Марія Аромштам – головний редактор газети «Дошкільна освіта». Через два роки стає лауреатом конкурсу «Грант Москви» в царині гуманітарних наук. Окрім цього, того ж року нагороджена знаком «Почесний працівник загальної освіти».

З 2000 по 2007 роки курувала інноваційними проектами дошкільних закладів і закладів для дітей та сиріт. Друкувала свої твори у виданнях «Мой ребенок», «Российская газета», «Крестьянка», «Учительская газета», «Дошкольное образование», «Школьный психолог», «Огонёк».

Як науковець, практик та письменник вважає, що читання – це різновид спілкування. Особливі проблеми читанням чи не читанням пов'язані з підлітковим віком. Як тільки дитина потрапить у референтну групу, де цінується читання, вона почне читати. Саме тому, вважає авторка, основна відповідальність за цю проблему покладається на батьків, сім'ю, в якій живе дитина. Марина Аромштам вважає, що читати необхідно маленьким дітям. Які ще навіть не усвідомлюють змісту прочитаного. Мама, що читає своїй дитині, формує в ній ще на підсвідомому рівні культуру читання, яка не полишить дитину-людину

впродовж усього життя. Велику частину своєї діяльності, як художньої так і педагогічної, вона присвячує проблемі читання.

Здобула науковий ступінь кандидата педагогічних наук у 2004 році.

У 2007 році в журналі «Кукумбер» були видрукувані перші художні твори Аромштам. Ними були оповідання із циклу «Мохната дитина». Справжнє визнання їй приніс роман «Коли відпочивають янголи», який побачив світ у 2008 році. За нього автор роману Марина Аромштам була удостоєна Великої премії Національної дитячої літератури в конкурсі «Заповітна мрія». Ця ж повість у 2010 році була удостоєна однієї з найпрестижніших у Європі щодо царини дитячої літератури відзнаки Мюнхенської юнацької бібліотеки.

«Коли відпочивають янголи» – це добра, світла книга, адресована дорослим та дітям. У ній ідеться про дівчинку Аліну та історію її дорослішання, яка подається через ситуативні спілкування з дітьми та дорослими, що її оточують. Аліна розповідає про свої шкільні роки, будучи уже дорослою. Її розповідь є поглядом на кожну окрему ситуацію очима дорослого та дитини водночас. Вона проживає з мамою та дідусем. Батько дівчинки живе і працює у Франції. Він математик і «вирішує там задачі».

Не усе в житті дівчинки було добрим. Перша вчителька, до якої вона потрапила була жорсткою і байдужою. Будучи вчителем початкових класів Марія Аромштам добре знала такі ситуації поза художньою реальністю, тому в написаному нею тексті вони набувають надзвичайно реалістичних рис.

За вимогою дідуся Аліну переводять до іншого класу. Так у її життя з'являється Маргарита Семенівна Марсєм, вчитель, що намагався наповнити своїх вихованців найважливішими речами: розумінням, що таке добре, а що погано, що таке честь і чесність і що таке безчестя.

Поміж іншим, вчителька розповідає діткам історію про ангела, який може відпочити тільки тоді, коли дитина, яку він опікує, робить добрі справи. У всіх помилках ангел поруч дитини і всіляко допомагає їй виправитися. Автор закладає в текст дуже важливу думку, адже такими ангелами біля дітей мають бути дорослі. Вчителька Маргарита Семенівна і є таким ангелом для своїх вихованців.

Інша важлива складова книги – щоденник Марсєм, у якому вона описує свої труднощі з приводу спілкування з дітьми.

Головні герої твору мають прототипів. Із пояснень самої авторки, прототипом Аліни були одночасно дві реальні дівчинки. Обоє їх звали Аліна. Одна з них виїхала з батьками до США і в неї усе склалося добре. Інша успішно закінчила біофак МДУ, і збирається продовжити навчання в Голландії. Прототип головного героя теж збірний. Один з

них Єгор – закінчив режисерський факультет і працює за фахом, інший хлопчик, чий риси ввібрав герой роману, захистив ступінь бакалавра на геофаці, намагається знайти і зайняти свою нішу у світі.

У Марини Аромштам українське коріння. Її бабуся родом з України. Змалечку вона знала українську мову, любила співати українські пісні. Згадуючи дитинство, вона писала: «Існує сімейна легенда про мою появу на світ. Мої мама й тато два роки після заміжжя не мали дітей. А потім поїхали до України – в містечко Славута на Хмельниччині – до бабусиної сестри. Стояла спека, було багато-багато суниць, і вода в річці прогрілася. І начебто ця тепла українська річка й подарувала моїм батькам мене. Так що я, до певної міри, «родом» з України. Коли я підросла, мама мене возила в ті місця. Але показала мені те, що сама дуже любила: білі хатинки, що потонули в зелені, суниці й річку. А ще я в дитинстві танцювала «український танець» у хореографічному гуртку в будинку культури. Звісно, танцювала я в костюмі: плахта, віночок. Ну й читала я різне: українські народні казки, Гоголя, пізніше – романи про Богдана Хмельницького, Івана Мазепу».

Марина Аромштам виховує двох синів.

Використані джерела

- Аромштам Марина. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.livelib.ru/author/210567>
- Аромштам Марина Семеновна. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.labirint.ru/authors/22161/>
- Аромштам Марина. «Когда отдыхают ангелы». / Марина Аромштам. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://digest.subscribe.ru/style/lit/n817139483.html>
- Аромштам Марина. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.russ.ru/avtory/Aromshtam-Marina>
- Писатель Марина Аромштам: как привить любовь к книге. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.krsk.aif.ru/culture/article/29494>
- Когда отдыхают ангелы. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.timeout.ru/books/event/203871/>
- Аромштам Марина. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://old.grani-t.com.ua/ukr/authors/121/>
- Марина Аромштам. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/86>
- Марина Аромштам: «Мы странно относимся к детям». [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://letidor.livejournal.com/251976.html>

Луї Генрі Буссенар (1847-1910)

Луї Буссенар (*Louis Henri Bousсенard*) – французький письменник та мандрівник народився 4 жовтня 1847 року в Екренні департаменту Лауре. Батьками були Луї-Антуан Буссенар, управляючий екренським замком і збирач комунальних податків та Елоїза Ланс – молода кастелянша та покоївка замку. У нього був молодший брат Антуан.

Навчався в екренській школі. Відрізнявся розумом, старанністю в навчанні і незалежним характером.

У 1860-1867 роках навчався в пансіоні Борє в Пітівії, де отримав гуманітарну освіту. Закінчивши навчання в пансіоні вступає на медичний факультет Паризького університету.

Улюбленим видом відпочинку було полювання. Молодий чоловік залюбки гуляв з рушницею та собакою босеронськими лісами, на землях де народився.

Закінчити навчання в університеті Луї Буссенару не вдалося. Розпочалася франко-прусська війна. Як справжній патріот 1870 року він іде добровольцем на фронт у якості полкового фельдшера. У битві при Шампіньї був поранений. Разом з французькою армією пережив сором поразки та капітуляції і на усе життя зненавидів кровопролитні війни.

Після війни, повернувшись до Парижу, Буссенар ще деякий час продовжив навчання медицині, та скоро кидає його і займається літературною творчістю. Перші газетні публікації Буссенара були опубліковані в 1876 році. У наступні роки він працює журналістом, хронікером у різних паризьких газетах. Паралельно подорожує до Австралії та Індонезії, де перебуває біля трьох місяців.

З 1877 року один по одному виходять його гостросюжетні романи, насичені географічними та природничо-історичними матеріалами.

Уже перші твори «Через Австралію» та «Подорож паризького хлопця навколо світу», надруковані в журналі «Журнал подорожей» зробили його ім'я відомим.

1888 року Буссенар за дорученням Міністерства народної освіти та підтримки журналу відвідав французьку Гвіану з метою перевірки стану медичного обслуговування. Там він проводить п'ять місяців, мандрує джунглями, досліджує русла річок, спілкується з індіанцями та золотошукачами, пише замальовки для журналу і готує матеріал для свого нового роману, який стане найкращим у творчості автора – «Гвіанські робінзони».

Згодом письменник відвідав багато інших країн. Побував у Африці, Америці, Австралії. Кожна подорож закінчувалася появою нового роману.

Після першого успіху Буссенар покидає Париж і поселяється в провінції департаменту Лауре провінції Бос, недалеко від його рідного Екрена, де проживала його мати. Він цілком віддається літературній творчості.

З 1883 року поряд з ним його дружина Альбертина Делафуа, з якою він проживе в щасливому шлюбі 27 років.

У 55 років він раптово повертається до журналістської діяльності. У щотижневику «Гатіне» під псевдонімом «Франсуа Деві» з 1902 по 1910 роки публікує «Листи селянина», написані на босеронському діалекті. У них висловлює свої погляди на політику, релігію, життя в сільській провінції, намагаючись пояснити простому народу, як його грабують багаті.

Буссенар залишив дуже багату літературну спадщину. У його творчості зустрічаються і різні жанри. Він пише науково-пригодницькі та історико-пригодницькі романи, оповідання, нариси. Його творчий доробок складає 38 романів, три великих документальних твори, а також більше двох десятків нарисів та оповідань.

Як правило в ролі головних персонажів виступали молоді французи, що підкоряли маловідомі країни. Головних персонажів автор наділяв позитивними рисами, серед яких хоробрість та кмітливість.

У червні 1910 року помирає його улюблена дружина Альбертина. Менше ніж три місяці переживає її Луї Буссенар. Помер письменник 11 вересня 1910 року в м. Орлеан.

За кілька днів до смерті, а як лікар він усвідомлював її неминучість, він складає заповіт, згідно якого усі його особисті папери та рукописи було спалено. Знищено було навіть інформаційний лист, що викликало різні чутки про його смерть, серед яких навіть самогубство. Поховали його поруч з дружиною в селі Екрена.

Використані джерела

- Кокотюха А.. Андрій Кокотюха про Луї Буссенара, Томаса Майна Ріда, Миколу Миклухо-Маклая, Рафаеля Сабатіні, Роберта Луїса Стівенсона / А. Кокотюха. – Київ : Граніт, 2008. – 88 с. : ілюстр. ; 20 см.
- Буссенар : Краткая литературная энциклопедия (КЛЭ). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://feb-web.ru/feb/kle/kle-abc/ke1/ke1>

Анна Гавальда
(народ. 1970 р.)

Анна Гавальда (*Anna Gavalda*) французька письменниця народилася 9 грудня 1970, у Булонь-Бійанкур. Прабабуся Анни була уродженкою Санкт-Петербурга. Її прізвище звучало як «Фульда», та з плином часу через мовні особливості змінилося. І зовсім не дивно, що їй дуже близька уся російська класика.

У школі вчилася добре. Понад усе любила писати твори, адже вигадки і фантазування були її улюбленою справою. Майже завжди вчителька зачитувала її твори класові, ставлячи маленьку Анну всім у приклад.

Коли їй виповнилося 14 років у сім'ї сталася трагедія: батьки розлучаються. З цього часу дівчинка живе і навчається в пансіоні.

Навчаючись у Сорбонні, вона увесь час намагається бути самостійною, утримувати себе сама: працює офіціанткою, касиркою, журналісткою. Враження, які вона здобула в цей період прислужаться їй згодом, та студенткою Анна Гавальда про це навіть не думала. Писати почала у віці сімнадцяти років, хоча сама і не думала вибрати для себе літературну діяльність.

У 1992 році отримала перемогу в національному конкурсі написання любовних листів, який щороку проводила одна із радіостанцій. Вона написала короткий, у якихось десять рядків лист і навіть не сподівалася на виграш. Та журі було вражене наскільки глибоко і повно дівчині вдалося представити особу іншої статі, оскільки свій лист авторка написала від імені молодого чоловіка.

З навчанням у Анни проблем не було, та пори усе випускні іспити в Сорбонні здати їй не вдалося. Журналістська кар'єра залишилася мрією. Вона займається іншою справою: влаштовується працювати викладачем французької мови на першому курсі коледжу.

1998 року була нагороджена літературною премією Франції «Кров у чорнильниці» за новелу «Aristote». Паралельно перемогла ще у двох конкурсах.

У середині дев'яностих виходить заміж. Та сімейне щастя було недовгим. Чоловік покинув її, залишивши на її руках двох малолітніх дітей – сина Луї (1996 р.н.) та дочку Феліс (1999 р.н.).

Достеменно невідомо, що саме послужило поштовхом Анни Гавальди до літературної творчості. Поруч з іншим, ним могли бути і міркування над зруйнованим шлюбом. У вільний час вона вигадувала різні історії, а потім їх записувала. Саме так у 1999 році з'явилася її

перша книга новел «Я б хотіла, щоб хто-небудь де-небудь чекав на мене....», яка згодом отримала премію RTL. Книга була перекладена більше як 30 мовами світу.

Анна Гавальда пише про усе, що хвилює сучасну людину. Її твори про кохання, ніжність, смерть. У збірник увійшло 12 новел. У них йдеться про найзвичайнісіньке життя, буденність якого приховує справжні скарби таємних бажань, страхів, мрій та образів, а головне – любові в найрізноманітніших її проявах. За ці тексти Анна Гавальде отримала не тільки славу але і ім'я «ніжного Уельбека». Життєві замальовки та портрети зовсім не героїчних героїв наповнені глибоким психологічним змістом. Тексти вражають емоційною насиченістю стиля.

У 2002 році вийшов перший роман письменниці «Я її любив. Я його любила» – надзвичайно сумний і красивий текст про кохання, у якому показано як явні, яскраві так і потаємні грані цього прекрасного почуття.

Але це був лише початок, грандіозний успіх прийшов до письменниці після виходу книги «Просто разом»(2004), яка перевершила навіть «Код да Вінчі». Роман був перекладений 36 мовами. «Просто разом» це мудра і добра книга про кохання та самотність, про життя та щастя. У ній багато сміху та сліз. Її сюжет сформовано з успіхів та невдач, неочікуваних перемог, випадковостей щасливих та не дуже.

У 2002 році Анна Гавальда пише книгу для підлітків «35 кіло надії». Це історія про пошуки тринадцятирічним героєм найголовнішого: вибору життєвого шляху. У книзі піднято проблему виживання підлітків з певними розумовими вадами в сучасному світі. Роман «35 кіло надії» – це дуже зворушливий і теплий твір з гарним фіналом про формування характеру, любов до ближніх, підтримку рідних, повагу до людини. Головний герой – хлопчик Грегуар, хворий на синдром розсіяної уваги, виявляється зайвим, не потрібним суспільству, та саме він, зробивши над собою неймовірне зусилля заради свого улюбленого дідуся, що впав у кому, доводить усім, та перш за все собі, свою власну важливість та самодостатність.

Наступні роботи письменниці тільки утвердили думку про її літературний талант. Ними стали романи «Втішна партія гри в петанк» (2008) та «Ковток свободи» (2010).

У романі «Втішна партія гри в петанк» розповідається про життя архітектора Шарля Баланди, його сьогоднішнє та минуле, що наздогнало чоловіка в найнесподіваніший момент життя. Як і інші твори письменниці це роман про людей, життя та кохання.

Зовсім іншим є «Ковток повітря». Це історія про гарно проведені канікули. Авторка розповідає в ній про зустріч брата з улюбленими

сестрами, про поїздку в замок до молодшого брата Венсану, про радість життя, творчість та любов. Це книга про дитинство та дорослішання.

Зараз Анна Гавальда живе в Мелень. Найбільше уваги вона приділяє вихованню своїх дітей. Пише по три години в день, оповідання та статті до журналу «Elle».

Твори Анни Гавальди екранізовано. Так 2007 році вийшов фільм Клода Беррі «Просто разом», з Одрі Тоту в головній ролі. У 2009 році було знято фільм за романом «Я її кохав. Я його кохала» – режисер Забу Брайтмен. 2010 рік ознаменувався появою фільму «35 кілограмів надії».

Використані джерела

- Анна Гавальда. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
- Анна Гавальда. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://lib.rus.ec/a/25253>
- Анна Гавальда. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://www.peoples.ru/art/literature/prose/roman/gavalda/>
- Анна Гавальда. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://www.ozon.ru/person/1675362>
- Ніжна проза Анни Гавальди. Знамениті жінки. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: www.people.su

Клаус Гагеруп (нар 1946 р.)

Клаус Гагеруп – відомий норвежський письменник, режисер і актор, народився 3 травня 1946 року в Осло, в родині письменників Андерса та Інги Гагеруп.

Батько вчителював, але паралельно з цією основною роботою займався літературною творчістю: писав для дітей. Мати була відомою норвезькою поетесою.

У родині панувала тепла творча атмосфера. Багато часу маленький Клаус, як наймолодша дитина проводив з своєю бабусею. Вона наспівувала йому пісні, які часто сама і складала. Усі старші читали маленькому Клаусові. Старший брат Хельге читав братові книжки про Тарзана, які сам дуже любив. Мама надавала перевагу історіям про Вінні-Пуха, а батько читав про Снурре.

Коли він навчився читати сам, то улюбленими книгами стали «Аліса в країні Чудес» Л. Керолла, «Посмертні записки Піквікського клубу» Ч. Діккенса, «Вінні-Пух» А. Мілна і всі повісті про Мумі-тролів Туве Янсон.

У дитинстві майбутній письменник серйозно займався спортом. Найбільших успіхів він досяг у киданні списа. Він мріє стати спортсменом. Скоро це захоплення проходить. Його заповонила мрія стати актором. Клаус Гагеруп вступає до театральної школи в Англії. Закінчивши її, він навчається театральної режисури в Осло. Пройдуть роки і у спогадах автора з'явиться наступний запис: «Моя мама Інгер Гагеруп була добре відома, і можу сказати, що вона дуже гарна поетеса. Мій брат писав поезію, романи і п'єси для театру. Наш батько вчителював, але й він писав книжки для дітей. Тож змалку мені зовсім не хотілося бути письменником. Я мріяв стати олімпійським чемпіоном із метання списів, але, відверто кажучи, мені не пощастило. Ще в мене була мрія стати актором, от я ним і став. Упродовж року я навчався в театральній школі в Англії, а після того – чотири роки в Норвегії. Коли я здобув освіту, мене взяли на роботу до Національного театру в Осло, де я працював актором і драматургом. У дитинстві мені хотілося бути звичайним хлопчиком, як усі».

Клаус Гагеруп не хотів ставати письменником. Це сталося само собою. Після смерті матері, до якої був надзвичайно прив'язаний, він захотів написати про неї книгу. Свої книги адресував дітям та підліткам. У книзі «Країна, де не було часу» він написав те про своє дитинство, що не ввійшло в книгу про матір.

Вперше писати вірші Клаус Гагеруп почав у віці 14 років. Так він намагався справити враження на дівчаток, з якими навчався. Та поезія давалася важко. Першу свою книжку, збірку поезій, надрукував 1969 року, будучи студентом Норвезької театральної школи.

Працював актором та режисером у театрі та на телебаченні. Писав п'єси та радіовистави.

Творча діяльність Клауса Гагерупа розпочалася з поезії та драматичних творів. Вони принесли автору успіх та популярність.

У 1994 році побачила світ повість про хлопчика-страхополоха Маркуса, яка уславила свого творця на увесь світ. Цей твір розповідає про життя дитини, яка вчиться боротися з усім, чого боялася. Маркус переконаний, що у світі треба усього боятися, тому він і боїться темряви, блискавки, висоти, замкнутого простору, усього, з чим стикається. До цього додається надмірна сором'язливість та нерішучість. Та Маркус вчиться боротися з своїми страхами і перемагає їх. Клаус Гагеруп добрий психолог. Він не повчає читача, а дає можливість кожному ідентифікувати себе з літературним персонажем твору і навіть посміятися з проблем не тільки книжних, але і власних, спів ставляючи художнє, вигадане з реальним.

Головний герой твору немає повного прототипу. Автор в одному з інтерв'ю зазначав: «Маркус – це поєднання. Звісно, він – хлопчик, якого я вигадав, але в ньому я впізнаю й себе. Замолоду я був сором'язливий, нерідко закоханий і також часто боявся дівчат. Але не аж так, як Маркус. Можна сказати, що він – це я, але помножений на сотню інших хлопчиків. До речі, персонаж, який мені найбільше нагадує мене, – Маркусів тато Монс».

Наступний твір «У страху великі очі» Клаус Гагеруп пише у співавторстві з своєю донькою Ганною. Його головний герой – їжачок-боягуз Карстен разом з своїм приятелем «найполохливішим хлопчиком на світі» вчиться сміливості. У подоланні страхів Карстену в пригоді часто стає олівець та блокнот, у який він записує все пережите, а потім ділиться ним з читачами.

В українському перекладі цей твір вийшов у 2009 році. Через два роки український читач отримав можливість познайомитися ще з одним твором норвезького письменника – повістю «Золота вежа», яка в Норвегії вийшла ще в 2009 році. У творі йдеться про родину та стосунки близьких людей. Головні герої повісті Маріанна та її старший брат Генрик. Вони найкращі друзі, що разом переживають безліч пригод і мають щасливе дитинство. Нещасний випадок, що стався з Генриком міняє усе навколо. Твір має цінність не тільки як художня проза, але і як взірєць «терапевтичної літератури».

Усі герої Гагерупа дуже реалістичні. Усі описані ним ситуації нагадують навколишнє життя. Автор не вигадує світ, а зображує його таким, який він є.

Світове визнання здобув завдяки творам для дітей та юнацтва. Він став лауреатом багатьох премій. У творчому доробку письменника є також твори для дорослих та спогади про свою матір, видатну норвезьку письменницю Інгер Гагеруп.

Найпрестижнішою відзнакою Гагерупа є Премія Браги. З усього написаного автором найбільше подобаються два тексти: «Вище за небо» та «Маркус – Король».

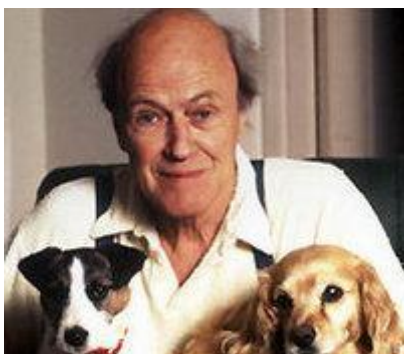
Його книжки перекладено багатьма мовами світу, а за мотивами двох знято фільми.

Клаус Гагеруп проживає в місті Грессвік. У нього дві доньки: Гільда та Ганна. Старша донька Гільда теж письменниця. Вона написала багато творів для дітей, має багато нагород.

Українською мовою твори Гагерупа переклала Галина Кирпа.

Використані джерела

- Гагеруп Клаус. Золота вежа. / Клаус Гагеруп. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://litakcent.com>
- Гагеруп Клаус. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://old.grani-t.com.ua/ukr/authors/117/>
- Гагеруп Клаус. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.grani-t.com.ua/persons/88>
- Клаус Гагеруп: «Я залюбки відвідав би Україну...»: інтерв'ю. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://litakcent.com/2012/05/31/klaus-hagerup>
- Клаус Хагерюп. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://lib.rus.ec/a/34765>

**Роальд Дал
(1916-1990)**

Роальд Дал (*Roald Dahl*) – валійський письменник, народився 13 вересня 1916 року в Лландафф Уельс, у сім'ї норвежців Гаральда та Софії Магдалини Дал.

Сім'я Далів переїхала з Норвегії в 1880 році, після чого оселилася в Кардіффі. Коли в родині народився хлопчик, його назвали Роальдом на честь Роальда Амундсена, дослідника Північного Полюса, національного героя Норвегії. У нього були три сестри – Астрі, Альхільд і Ельза. Діти розмовляли англійською мовою, норвежською ж спілкувалися тільки дома.

У 1920 році, коли Роальду було 4, від апендициту померла його семилітня сестра Астрі. Через кілька місяців, у віці 57 років, від пневмонії помер його батько. Мати Роальда вирішила не повертатися до Норвегії до родичів. Сім'я переїжджає до Англії. Таким чином Софі Дал виконала волю покійного чоловіка, який хотів, щоб діти навчалися саме в цій країні.

Навчання Роальда розпочалося з початкової школи в Елмтрі Хаус в Лландаффі, де один по одному навчалися усі діти Даллів. Директор школи дуже жорстоко повадився з своїми вихованцями і через два роки мати переводить сина в інтернат Святого Петра в Уестон-сьюпер-Мері, де він навчався до 13-ти років.

Через якийсь час Роальд Дал напише новелу «Хлопець», де описує усі тяжкі хвилини проведені в інтернаті. Прототипом головного персонажу цього твору був його друг із цієї школи на ім'я Майкл. Роальд навчається також у Школі Рептон у містечку Дербішир. Обстановка тут була ще гіршою, аніж у попередній школі. Тут панувала справжня дідівщина. Молодші школярі мали своїх господарів з старшої школи і були їхніми персональними рабами. Існує думка, що саме навчання в школі було підґрунтям до написання серії жахів уже дорослим автором. Усе, що майбутній автор пережив у Рептоні, буде описано в оповіданні «Фокслі-Скакун».

Роальда Дала в школі любили. Він мав багато друзів, був чудовим спортсменом, навіть був капітаном шкільної футбольної команди.

Навчаючись, Роальд зачитується творами Кіплінга, Хаггарда, Хенті. Створені ними героїчні образи будуть служити в подальшому для Роальда Дала своєрідним взірцем героїзму та мужності.

Згодом він захопився фотографією. Після закінчення коледжу в 1934 році, майбутній письменник відправляється в якості фотографа вивчати Ньюфаундленд.

Через деякий час він почав працювати на шоколадній фабриці, що і послужило основою в написанні повісті «Чарлі і шоколадна фабрика». Закінчивши навчання в школі, Роальд вирішив не вступати в університет. Натомість, у 1934 році він пішов працювати в нафтову компанію «Шелл». В 20 років він поїхав у Танзанію.

Під час Другої Світової Війни Роальд став льотчиком-винищувачем у Найробі (Кенія). Після 6-ти місяців тренувань Дал

відзначений чином пілота-офіцера. Він служить пілотом Королівського повітряного флоту в Єгипті. Під час одного з польотів над пустелею він був поранений і мало не загинув. Дал був врятований; його відвезли в лікарню в Александрії. Поранення було важким, він майже втратив зір. Лікар сказав, що Роальд вже ніколи не зможе літати. Однак уже через 5 місяців, у лютому 1941 року, Дал продовжив польоти на фронті.

У 1942 році майбутній письменник отримав призначення до Вашингтону, де мав продовжити службу в якості помічника аташе посольства Великобританії. Там і розпочинається його письменницька кар'єра. Його першим твором, опублікованим у «Вечірній суботній газеті» була робота «Шматок торта», що розповідала про аварію в Єгипті. Писати він почав з пропозиції романіста С. С. Форестера, який запропонував Далу розказати про свої пригоди в повітрі та на землі.

Згодом назву змінили на «Падіння в Лівії». Саме цей твір був поштовхом, який назавжди визначив рід заняття Роальда Дала. У 1943 році Дал публікує повість «Гремліни», за сюжетом якої було поставлено відомий однойменний фільм(1984). У цьому творі розповідається про маленькі створіння, яких автор запозичив з фольклору, і які, за припущенням письменника, могли псувати військові самоліоти. Цей твір дуже сподобався Діснею. Він навіть хотів зняти за книгою фільм на своїй студії, та це залишилося тільки мрією.

У 1945 році Дал повертається до Англії. Він живе поруч матері і продовжує писати. У 1945 році виходить його перший роман про можливість ядерної війни «Sometime Never» та успіху він письменнику не приніс. Йому краще вдаються твори малого жанру.

Після війни Роальд Дал повністю присвячує себе літературній творчості. Він пише оповідання, повісті, п'єси для дорослих і дітей. Його твори здобувають світову славу, про нього пишуть у найвідоміших виданнях того часу. На запитання, як він почав писати, в одному із інтерв'ю журналістам Роальд Дал відповів: «Спочатку був аркуш паперу, олівець і трошки вільного часу. А чому читачам подобається?! Ну, знаєте, я пишу тільки про те, що дуже цікаво, чи про те, що може розсмішити».

У 1953 році виходить у світ книга оповідань та новел автора «Someone Like You», яка принесла йому визнання і широку увагу критиків. 1954 року Дал отримує престижну премію Е. По, як кращий містичний автор Америки.

Роальд одружився з американською акторкою Патрісією Ніл 1953 року в Нью-Йорку. У сім'ї народилося 5 дітей: Олівія (померла в семирічному віці; через ускладнення, що дав кір), Тесса, Тео, Офелія та Люсі. Через тридцять років шлюбу вони розлучаються, а уже через рік після цього, у 1984 році Роальд Дал бере шлюб з Фелісіті Д'Абро, з якою проживає до кінця своїх днів.

Наприкінці 50-х Дал намагається утвердитися в якості кіносценариста. За сценаріями Дала було відзнято біля двадцяти телевізійних та повнометражних фільмів.

Вихід у світ збірника «Поцілунок» в 1959 році закріпив за ним репутацію майстра чорного гумору. У цьому ж році автор вдруге отримує премію Е. По.

Як батько, в 1961 році Дал пише для своїх дітей книжку «Джеймс і гігантський персик». Книга принесла авторові велику славу. Після цього успіху Роальд Дал продовжує писати для дітей. З-під його пера виходять у 1964 році «Чарлі і шоколадна фабрика», «Чарлі і велика скляна шафа» (1972), «Денні – чемпіон світу» (1975), «ВДВ, або Великий і добрий велетень» (1982). На запитання журналістів: у чому секрет популярності його книг, автор відповів: «Все просто: я завжди на стороні дітей, і вони знають про це».

Найвідомішими творами автора для дітей є: «Чарлі і шоколадна фабрика», «Джеймс і гігантський персик», «Матильда», «Відьми», «Докори» та «BFG».

Так історія про маленького хлопчика Чарлі, сім'я якого жила в страшній бідності, холоді і голоді, переконує юного читача в тому, що навіть у найтяжчих ситуаціях віра в себе, внутрішня стійкість допоможуть перемогти усі негаразди. Неймовірна доброта, чуйність і любов до близьких, відрізняли Чарлі від звичайної примхливої дитини. І Його Величність Випадок, до якого так люблять апелювати дитячі письменники, посміхається хлопчикові, дозволяючи, щоб збулася його найзаповітніша мрія. Тема дитинства є центральною в багатьох творах Дала. Так у «Матильді» розказується про зовсім недитячу проблему маленької дівчинки. Матильда – «біла ворона» в колі оточуючих. Її не розуміють і не люблять власні батьки. Незважаючи на таку страшну ситуацію, дівчинка не втрачає самовладання, і, використовуючи свою кмітливість, стійкість характеру, змінила власне життя на краще.

Для дорослих Дал писав у жанрі нуар (жахів) і написав 60 новел. Ці твори принесли автору три нагороди: у 1954 році, за збірку «Хтось, як ти»; у 1959 році за новелу «Хазяйка»; у 1980 році за уривок з «Оповідань несподіваного» (під назвою «Шкіра»). Оповідання сімдесятих років було відзначено третьою нагородою в цьому жанрі.

Роальд Дал написав також два автобіографічних твори: «Хлопчики» – розповідь про ранні роки життя та «Політ наодинці» – про його роботу в Африці та участь у Другій світовій війні.

Помер 23 листопада 1990 року в Бакінгемширі (Англія) від пре-лейкемії. Поховали письменника на цвинтарі Святого Петра і Святого Павла за обрядом вікінгів з його улюбленими предметами – більярдами, пляшкою бургундського, шоколадними цукерками

та олівцями. На його честь у Букінгемширському Музеї відкрито Дитячу Галерею Роальда Дала. 13 вересня, день, коли народився письменник, офіційно визнано Днем Роальда Дала.

Коли в одному з останніх інтерв'ю Роальда Дала запитали, чи є в його житті щось, про що він жалкує, щось нездійсненне, він відповів: «Так! Я жалкую, що вже ніколи не підніму свій літак у небо».

За мотивами оповідань Дала створено комедію «Ідеальна пара», 1996 мультфільм «Джеймс і гігантський персик»; 1971 – «Віллі Вонка і шоколадна фабрика»; 1996 – «Матильда»; 2005 – «Чарлі і шоколадна фабрика».

Використані джерела

- Роальд Дал. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>
- Даль, Роальд. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
- Роальд Даль. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://allforchildren.ru/poetry/author564-dal.php>
- Роальд Дал (1916—1990). [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://ababahalamaha.com.ua/uk>
- Дал Роальд. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://chytay.com.ua/avtori/dal-roald.html>

ЧАРЛІ І ШОКОЛАДНА ФАБРИКА

Розділ 1. А ось і Чарлі

Ці двоє старезних людей – батько й мати пана Бакета. Їх звати дідунь Джо та бабуся Джозефіна.

А ці двоє старезних людей – батько й мати пані Бакет. Їх звати дідусь Джордж та бабуня Джорджина.

Це – пан Бакет. Це – пані Бакет. Пан та пані Бакети мають синочка, якого звати Чарлі Бакет.

Це – Чарлі.

Добрий вам день. І вам добрий день. І вам.

– Радий вас бачити.

Уся їхня родина – шестеро дорослих (полічіть) і малий Чарлі Бакет – мешкає в дерев'яній хатинці на краю великого міста.

Хатинка аж ніяк не була розрахована на стількох людей, і жилося їм там страшенно незручно. Мала вона всього дві кімнатки й однісіньке

ліжко. Ліжко віддали чотирьом стареньким, бо вони ж такі кволі й утомлені. Такі втомлені, що ніколи й не злазили з ліжка.

Дідунь Джо та бабуся Джозефіна лежали з одного кінця, а дідусь Джордж та бабуня Джорджина – з другого.

Пан і пані Бакети спали з малим Чарлі Бакетом в іншій кімнатці, на матрацах на підлозі.

Влітку це ще було сьак-так, а от узимку, коли по підлозі цілісіньку ніч віяли крижані протяги, ставало нестерпно.

Вони й не мріяли купити кращу хату, чи хоч би ще одне ліжко, бо були дуже вбогі.

З усієї родини роботу мав тільки пан Бакет. Він працював на фабриці зубної пасти, де цілий день сидів на лаві, накручуючи кришечки на тубики з пастою. Але за накручування кришечок багато не платять, і бідолашний пан Бакет, хоч як багато він працював і як швидко накручував кришечки, ніколи не заробляв стільки, щоб купити бодай половину потрібних для такої великої родини речей. Грошей не вистачало навіть на харчі. На сніданок вони їли хліб з маргарином, на обід – варену картоплю з капустою, а на вечерю – капусняк. Трохи краще бувало в неділю. Усі чекали, коли настане неділя, бо хоч страви готували ті самі, але кожному дозволялося з'їсти по дві порції.

Бакети, звісно, не вмирали з голоду, але всім їм – обом дідусям, обом бабусям, батькові Чарлі, матері Чарлі і особливо малому Чарлі – з ранку до ночі здавалося, що животи поприсихали до спин.

Чарлі було найгірше. І хоч батько з матір'ю часто за обідом чи вечерею віддавали йому свої порції, та хлопцеві все одно було мало, бо він ріс. Чарлі страшенно кортіло чогось ситнішого й смачнішого за капусту з капусняком. А понад усе він хотів... ШОКОЛАДУ.

Йдучи вранці до школи, Чарлі бачив у вітринах крамничок цілі стоси величезних шоколадних плиток. Він зупинявся й дивився на них, притискаючись носом до скла і стікаючи слиною. Щодня він бачив, як інші дітлахи виймали з кишень шоколадні цукерки й пожадливо їх поглинали, і це, звичайно, була для нього велика мука.

Чарлі Бакет міг відчутти смак шоколаду єдиний раз на рік, на свій день народження. Уся родина заощаджувала для цього гроші і, коли наставав знаменний день, Чарлі з самісінького чудесного ранку дарували невеличку шоколадну плиточку. І щоразу він акуратно ховав цю плиточку в спеціальну дерев'яну коробочку і зберігав її, ніби вона була зі щирого золота. Кілька наступних днів не смів до неї навіть торкатися – тільки дивився. Коли ж урешті не витримував, то віддирав з куточка манюсінький шматочок паперової обгортки, щоб визирнув манюсінький шматочок шоколаду, а тоді відкушував звідти манюсіньку

крихточку – аби тільки відчувти цей чудесний солодкий смак, що поволі розтікався по язиці. На другий день відкушував ще одну крихточку, а тоді ще і ще. Отак Чарлі примудрявся розтягти десятицен-тову плиточку шоколаду більш як на місяць.

Але я ще не сказав вам про одне лихо, що мучило малого шоколадолоуба Чарлі понад усе. Воно докучало йому набагато більше, ніж якесь там споглядання шоколадних плиток у вітринах крамниць чи поїдання іншими дітьми шоколадних цукерок просто перед його носом.

Гіршої муки годі було уявити:

У цьому місті, майже біля самої хатинки, де мешкав Чарлі, стояла **ВЕЛИЧЕЗНА ШОКОЛАДНА ФАБРИКА!**

Ви собі уявіть!

І то була не якась там звичайна шоколадна фабрика. То була найбільша й найвідоміша в цілому світі фабрика! Називалася вона «ВОНКА», а власником її був містер Віллі Вонка, найкращий за всі часи виробник і винахідник шоколадних цукерок. І що то була за чудесна, неймовірна будівля! Оточена височенним муром з величезною залізною брамою, вона вся диміла й химерно гула. А повітря навколо муру аж на кілометр просякло густими й розкішними пахощами рідкого шоколаду!

Двічі на день, ідучи до школи й повертаючись додому, малий Чарлі Бакет мусив проминати фабричну браму. І щоразу він дуже-дуже сповільнював крок, задирав носа й на повні груди вдихав цей неповторний шоколадний запах, що огортав його звідусіль.

Ох, як же йому подобався цей запах!

І як же він прагнув потрапити на фабрику й побачити, що ж там усередині.

Розділ 5. Золоті квитки

– Це означає, що людям дозволять зайти на фабрику?! – вигукнув дідунь Джо. – Ану читай, що там написано – швиденько!

– Гаразд, – сказав пан Бакет, розгладжуючи газету «Вечірній вісник». – Слухайте.

Містер Вонка геніальний виробник цукерок, якого ніхто не бачив уже десять років, прислав сьогодні таке оголошення.

Я, Віллі Вонка, вирішив дозволити цього року відвідати мою фабрику п'ятьом дітям. Майте на увазі – тільки п'ятьом і не більше. Цих п'ятьох щасливців я скрізь водитиму особисто і дозволю їм побачити всі фабричні таємниці та чари. Наприкінці екскурси всі вони як спеціальний дарунок отримають стільки шоколадок і цукерок, що їм вистачить на все життя! Отож шукайте Золоті квитки! П'ять Золотих квитків було надруковано на золотому папері й заховано під

звичайнісінькими обгортками п'яти звичайнісіньких шоколадних батончиків. Ці п'ять батончиків можуть опинитися де завгодно – в будь-якій крамничці на будь-якій вуличці в будь-якому місті будь-якої країни світу – на будь-якому прилавку, де продають цукерки «Вонка». А п'ятеро щасливців, які знайдуть ці п'ять Золотих квитків, стануть єдиними особами, яким дозволять відвідати мою фабрику й побачити, яка вона тепер зсередини! Успіхів вам усім і успішного полювання!

(Підпис: Віллі Вонка)

– Та він здурів! – пробурмотіла бабуса Джозефіна.

– Блискучий розум! – вигукнув дідунь Джо. – Просто чарівник! Ви тільки уявіть, що тепер буде! Цілісінький світ почне шукати Золоті квитки! Усі купуватимуть батончики «Вонка», сподіваючись знайти там квиточок! Він продасть шоколадок більше, ніж будь-коли! Яка ж то буде радість знайти квиток!

– А шоколадки й цукерки, яких вистачить на все життя – і безкоштовно! – додав дідусь Джордж. – Ви собі уявіть!

– Їх би мали привезти вантажівкою! – сказала бабуня Джорджина.

– Мене аж нудить від самої думки про них, – скривилася бабуса Джозефіна.

– Дурниці! – вигукнув дідунь Джо. – Чарлі, правда, було б чудесно – розгорнути батончик і побачити, як усередині виблискує Золотий квиток!

– Ще й як, дідуню. Але на це нема надії, – похнюпився Чарлі. – Я ж отримую тільки одну шоколадку на рік.

– Ніколи не знати, онучку, – втрутилась бабуня Джорджина. – За тиждень у тебе день народження. Ти маєш не менше шансів, ніж будь-хто інший.

– На жаль, це не так, – засумнівався дідусь Джордж. – Золоті квитки скоріше знайдуть ті діти, які мають змогу купувати шоколадки щодня. А наш Чарлі отримує лиш одну на рік. Надії нема.

Розділ 7. День народження Чарлі

– З днем народження! – голосно привітали Чарлі четверо стареньких, коли він на другий день уранці зайшов до них у кімнату.

Чарлі нервово всміхнувся й сів на краєчок ліжка. Обома руками він дуже обережно тримав свій дарунок, свій єдиний дарунок. На обгортці було написано: «Високочудесний зефірмелад Вонки».

Четверо стареньких, по двоє з кожного кінця ліжка, підперлися подушками і з хвилюванням дивилися на солодкий батончик у руках Чарлі.

Пан і пані Бакети теж зайшли й зупинилися біля ліжка, дивлячись на Чарлі.

У кімнаті запала тиша. Усі тепер чекали, коли Чарлі почне розгортати дарунок. Чарлі поглянув на батончик. Повільно, з любов'ю, погладжував його пальцями, і блискуча паперова обгортка легенько похрускувала в припинській кімнаті.

А тоді пані Бакет лагідно сказала:

– Не переживай, синку, якщо не знайдеш під обгорткою того, що шукаєш. Не сподівайся, що тобі аж так пощастить.

– Це правда, – погодився пан Бакет. Чарлі нічого не сказав.

– Зрештою, – сказала бабуся Джозефіна, – в цілому світі залишилося всього три квиточки.

– Головне, – додала бабуня Джорджина, – хоч би там як, а солодкий батончик ти маєш.

– «Високочудесний зефірмелад Вонки!» – вигукнув дідусь Джордж. – Це ж найкращий сорт! Тобі дуже сподобається!

– Ага, – прошепотів Чарлі. – Я знаю.

– Забудь про всі ті Золоті квитки і поласуй батончиком, – заохотив дідунь Джо. – Чого чекаєш?

Усі вони знали, що смішно було сподіватися знайти чарівний квиток у жалюгідному маленькому батончику, тому намагалися лагідно й м'яко підготувати Чарлі до розчарування. Але дорослі знали ще одну штуку, а саме: надія, хоч і малесенька, та все ж була.

Вона просто мусила бути.

Цей батончик мав такі самі шанси мати в собі Золотий квиток, як і будь-яка інша цукерка.

І саме тому батьки, дідусі й бабусі були напружені й схвильовані не менше за самого Чарлі, хоч і вдавали, що дуже спокійні.

– Не барися, розгортай, бо спізнишся до школи, – сказав дідунь Джо.

– Скоріше, – додав дідусь Джордж.

– Розгортай, онучку, – попросила бабуня Джорджина. – Розгортай, будь ласка. Бо я нервуюся.

Дуже повільно хлопцеві пальці почали відривати малесенький кутик обгортки.

Старенькі на ліжку понахилялися вперед, витягуючи худі жилаві шиї.

Тоді зненацька, ніби не в змозі стримувати напруження, Чарлі роздер обгортку просто посередині... і йому на коліна впав... світло-коричневий шоколадний батончик.

Там не було й сліду Золотого квитка.

– Ну... от і все! – весело озвався дідунь Джо. – Цього ми й сподівалися.

Чарлі підвів голову.

З ліжка на нього уважно дивилися чотири лагідні старі обличчя. Він сумно всміхнувся їм кутиком уст, а тоді стелав плечима й про-стяг батончик матері зі словами:

– Нате, мамо, візьміть шматочок. Поділімося. Хай усі покуштують.
– Нізащо! – відмовилася мама. І всі інші запротестували:
– Ні, ні! Нам таке й не снилося! Він увесь твій!
– Будь ласка, – Чарлі благально повернувся до дідуня Джо й запропонував йому батончика.

Але той, як і всі, відмовився навіть від манюсінського шматочка.

– Пора вже йти до школи, – нагадала пані Бакет, поклавши руку на худенькі синові плечі. – Біжи, бо спізнишся.

Переклад В. Морозова

Рекомендуємо прочитати

- Чарлі і шоколадна фабрика
- Джеймс і гігантський персик
- Матильда
- Відьми

**Діана Уїнн Джонс
(1934 - 2011)**

Діана Уїнн Джонс (*Diana Wynne Jones*) – англійська письменниця народилася 19 серпня 1934 року в Лондоні, в сім'ї Марджорі та Річарда Джонсів, які працювали учителями. У неї були дві сестри.

Дитинство Діани випало на період Другої світової війни. Сім'ю евакуювали до Уельсу. Вони часто переїздили з міста до міста, аж поки в 1943 році не осіли в місті Таксд графства Ессекс. У будинку, до якого вони переїхали, не було книг, і дівчатка – Діана і дві її сестрички: Урсула та Ізабель (стала згодом професором і літературним критиком Ізабель

Армстронг) самі фантазували, намагаючись якось прикрасити буденність життя. Найкраще це виходило в Діани, тому у віці восьми років вона вирішила стати письменницею. Батьки сприйняли рішення доньки зі сміхом.

Не зважаючи на скептичне ставлення батьків щодо вибору її подальшої професії, у віці між 12-14 роками вона написала дві епічні історії, витративши на них 12 зошитів. Цей досвід був для неї надзвичайно важливим. Вона навчилася розпочинати і закінчувати оповідь. Свої історії Діана читала сестрам, сховавшись від усіх на даху будинку в Таксді.

У 1953 році вступає в коледж Святої Анни при Оксфордському університеті, де відвідувала лекції К. С. Льюїса та Дж. Р. Р. Толкієна.

Закінчивши навчання, у 1956 році Діана Джонс виходить заміж за Джонна Барроу, фахівця із середньовічної літератури. Вони проживали в Лондоні, потім знову повернулися до Оксфорду, і в 1976 році переїхали до Бристолю. У сім'ї народилися три сини: Річард, Майкл та Колін.

У дитинстві вона любила сидіти на даху і мріяти, що вміє літати. Цю мрію вона зреалізувала у своїй творчості.

Діана у своїх книгах створила багато незвичних чарівних світів. Вона була наділена неймовірним даром: уміла бачити чарівне в найпростішому, буденному. Відповідаючи журналістам на запитання, чому вона почала писати фантастичні книги, сказала, що до цього її підштовхнув син. Він мріяв читати книги, які б заставляли його сміятися. Тому Діана Джонс сіла і почала писати саме такі книги. Тоді їй було уже за тридцять.

Діана Джонс подарувала світові біля 40 книг, які перевели на двадцять мов світу. Вона писала фентезі для дітей та дорослих. Для дитячої читацької аудиторії вона створила серії «Хрестоманси», «Ходячий замок Хоула», «Квартет Дейлмарка», «Деркхольм». Дорослій аудиторії читачів призначена серія «Магіди». Окрім того, її авторству належить велика кількість повістей та оповідань.

Письменницю нагороджено величезною кількістю нагород та премій, серед яких «Міфопоетична премія»(1996), «Медаль Карнегі», «Світ Фентезі» (2007), «Гардіан премія» (1978).

Роман «Зачароване життя» – перший із серії про Крестомансів у 1977 році виграв Guardian Award як найкраща книга для дітей, а через два роки до неї долучилися ще дві важливі нагороди у світі фентезі-літератури: нагороду за найкращий твір для дітей Mythopoeic Awards в США та Karl Edward Wagner Award у Великій Британії.

Роман для дітей «Ходячий замок» був екранізований відомим японським режисером аніме Хаяо Міядзакі. Англійська версія мутфільму з'явилася в 2005 році.

Діана Джонс присвятила роман «Гексвуд» Нілу Гейману, почерпнувши ідею сюжету в одній із бесід з ним. У свою чергу Гейман присвятив свою графічну книгу «The Books of Magic» чотирьом відьмам, одна з яких була саме Діаною Уїнн Джонс.

26 березня у віці 76 років у Брістолі від раку померла відома англійська письменниця Діана Уїнн Джонс.

Використаї джерела

- Диана Уинн Джонс [Електронний режим]. Режим доступу: <http://lib.ru/ua/ec/a/18697>
- Диана Уинн Джонс [Електронний режим]. Режим доступу: <http://www.leemac.freemove.co.uk>
- Памяти Дианы Уинн Джонс [Електронний режим]. Режим доступу: <http://fan-city.livejournal.com/28803.html>
- Диана Уинн Джонс [Електронний режим]. Режим доступу: www.leemac.freemove.co.uk
- Діана Уїнн Джонс [Електронний режим]. Режим доступу: <http://www.livelib.ru/author/103100>
- Памяти Дианы Уинн Джонс (автор книги-бестселлера "Шагающий Замок Хаула") [Електронний режим]. Режим доступу: <http://maria-rider.livejournal.com/21628.html>
- Диана Уинн Джонс [Електронний режим]. Режим доступу: <http://fan-city.livejournal.com/28803.html>

МАНДРІВНИЙ ЗАМОК ХАУЛА

Розділ перший, у якому Софі розмовляє з капелюшками

У країні Інгарії, де такі речі, як семимильні чоботи і шапки-невидимки, існують насправді, народитися найстаршим із трьох дітей — неабияке безталання. Усім відомо, що коли ви, всі троє, вирушите на пошуки щастя, саме тебе першого спіткає невдача, та ще й найдошкульніша.

Софі Хаттер була найстаршою з трьох сестер. Вона навіть не була дитиною бідного лісоруба, що давало би їй бодай якусь надію на успіх. Ні, її батьки були цілком заможними: вони тримали крамничку дамських капелюшків у процвітаючому містечку Маркет-Чіппінг. Щоправда, рідна мати Софі померла, коли тій було два роки, а її сестричці Летті — лише один.

Їхній батько одружився на наймолодшій зі своїх продавщиць, гарненькій блондинці на ім'я Фанні. Фанні невдовзі народила третю сестру — Марту. Це мало би перетворити Софі та Летті на Бридких Старших Сестер, але насправді всі три дівчинки вирости дуже навіть гарненькими — хоча Летті все-таки називали найвродливішою. Фанні ставилася до всіх трьох дівчаток однаково ніжно й ніколи жодним чином не виділяла Марту.

Містер Хаттер пишався своїми трьома доньками і віддав їх у найкращу в місті школу. Софі була найстараннішою. Вона надзвичайно багато читала — і дуже швидко з'ясувала, наскільки мізерними є її шанси на цікаве майбутнє. Це було для неї розчаруванням, проте вона залишалася цілком щасливою, доглядала сестричок і готувала Марту до пошуків щасливої долі, коли прийде пора. Оскільки Фанні була постійно зайнята в крамниці, за меншими доглядала саме Софі. А поміж меншими не обходилося без криків і навіть смикання за волосся. Летті аж ніяк не збиралася бути наступною невдахою після Софі.

— Це нечесно! — кричала Летті. — Чому це Марті має дістатися все найкраще тільки тому, що вона наймолодша? Я вийду заміж за принца, ось побачите!

Марта на це завжди відказувала, що хто-хто, а от вона зуміє стати казково багатою навіть і не виходячи ні за кого.

Після цього Софі доводилося відтягувати їх одну від одної і зашивати їм сукенки. Як на те, вона дуже спритно вправлялася з голкою. А згодом Софі й сама почала шити одяг для сестер. На минуле Травневе свято, незадовго до початку цієї історії, вона пошила для Летті темно-рожевий костюмчик, про який Фанні сказала, що він виглядає так, ніби куплений у найдорожчій крамниці в Кінгсбері.

Приблизно тоді ж усі знову заговорили про Відьму Пустирищ. Подейкували, нібито Відьма погрожувала вбити дочку короля, і нібито король наказав своєму лейб-магу, чарівникові Саліману, вирушити на Пустирища, аби впоратися з Відьмою. І скидалося на те, що чарівник Саліман не тільки не впорався з Відьмою, а й сам був нею вбитий.

Тому коли через кілька місяців після цього на пагорбах над Маркет-Чіппінгом з'явився високий чорнезний замок, із чотирьох високих шпилястих веж якого вилітали хмари чорнючого диму, всі були цілком переконані, що це Відьма знову вибралася з

Пустирись і збирається тримати в остраху всю округу, як то вона вже була зробила п'ятдесят років тому. Люди і справді дуже налякалися. Ніхто не виходив на вулицю сам-один, а надто поночі.

А що було ще страшнішим, то це те, що замок не стояв на місці. Іноді він давав про себе знати довгою смугою чорного диму понад заростями вересу на північному заході, іноді височів над скелями на сході, а іноді спускався з пагорбів і зупинявся серед вересу просто за останньою фермою з північного боку. Часом навіть можна було побачити, як він рухається, випускаючи з веж брудно-чорні клуби диму. Якийсь час усі були впевнені, що замок ось-ось таки спуститься в долину, і мер не раз говорив, що варто було би послати до короля за підмогою.

Але замок і далі блукав поміж пагорбами, і якимось-то з'ясувалося, що він належить ніякій не Відмі Пустирись, а чарівникові Хаулу.

Ну, а Хаул був досить-таки недобрим чарівником. Хоча наразі ніщо не свідчило про те, щоби він хотів покинути пагорби, всі знали, що він для розваги викрадає молодих дівчат і висмоктує з них душі. А дехто казав, ніби він пожирає їхні серця. Він був украй бездушним і безсердечним чарівником, і та дівчина, яка дозволила б йому захопити себе зненацька, опинилася б у страшній небезпеці. Софі, Летті та Марті, як і всім іншим дівчатам у Маркет-Чіппінгу, було наказано нікуди не ходити поодинокі, і це їх украй дратувало. Вони дивувалися, до чого б це чарівникові Хаулу мали придатися викрадені ним душі.

Однак незабаром на Софі, Летті та Марту звалився зовсім інший клопіт: містер Хаттер несподівано помер якраз тоді, коли Софі піросла настільки, що вже могла залишити навчання в школі. Саме тоді й виявилось, що містер Хаттер трохи занадто пишався своїми дочками. Через рахунки за навчання крамничка зав'язла в боргах. Одразу після похорону Фанні сіла у вітальні в їхньому будинку, зовсім поруч із крамницею, і пояснила донькам усе, як є.

— Боюся, вам доведеться покинути школу, — сказала вона. — Я вже рахувала і так, і сяк, і все одно виходить, що якщо я хочу і майстерню не втратити, і про вас подбати, то в мене немає іншого виходу, ніж віддати вас ученицями в хороші місця. Залишати вас усіх трьох при крамниці непрактично. Це мені не по кишені. Отже, ось що я вирішила. Спочатку Летті...

Летті підняла очі. Вона так і пашіла здоров'ям і чудовою вродою, яку не могли приховати навіть горе і жалобне вбрання.

— Я би хотіла вчитися далі, — сказала вона.

— І будеш, хороша моя, — сказала Фанні. — Я домовилася, що тебе візьмуть ученицею в кондитерську пані Цезарі на Ринковій площі. Вони славляться тим, що ставляться до учнів, як до королівен і

королевичів, так що тобі там має бути дуже добре, та й корисному ремеслу навчишся. Пані Цезарі — наша добра клієнтка і добрий друг, вона погодилася зробити мені послугу і знайти у своїй кондитерській місце ще й для тебе.

Летті розсміялася так, що стало зрозуміло, що вона нітрохи не задоволена.

— Що ж, дякую, — сказала вона. — Як усе-таки добре, що я люблю готувати!

Фанні полегшено зітхнула. Часами Летті поводитися неймовірно розважливо.

— Тепер Марта, — сказала Фанні. — Я розумію, що ти ще занадто мала, щоб іти працювати, тому вже якийсь час думала, як би влаштувати тебе ученицею в таке місце, де би ти могла собі спокійно залишитися надовго, і щоби потім ця наука тобі придалася, чим би ти не вирішила зайнятися. Ти знаєш мою давню шкільну подругу Аннабель Ферфакс?

Марта, тоненька і білява, уп'ялася у Фанні великими сірими очима майже так само розважливо, як Летті.

— Це та така страшенно балакуча? — запитала вона. — Хіба вона не відьма?

— Так, і в неї гарненький будиночок і повно клієнтів з усієї Складчастої Долини, — поспішила підтвердити Фанні. — Вона дуже добра жінка, Марто. Вона навчить тебе всьому, що сама знає, і, я думаю, представить своїм впливовим знайомим із Кінгсбері. Отож, щойно закінчивши навчання, ти відразу ж будеш влаштована.

— Так, вона приємна жінка, — погодилася Марта. — Гаразд.

Софі, слухаючи цю розмову, думала, що Фанні залагодила все саме так, як і мало бути. Летті, середня сестра, навряд чи добилася би в житті чогось путнього, от Фанні й прилаштувала її туди, де вона могла зустріти вродливого молодого підмайстра і бути з ним щасливою. Марті, яка збиралася докласти всіх зусиль, аби розбагатіти, мали в цьому допомогти заможні друзі та відьомське ремесло. Що ж до самої Софі, то вона нітрохи не сумнівалася, що їй чекає. Тож для неї не було несподіванкою, коли Фанні сказала:

— Що ж до тебе, люба Софі, то буде цілком справедливо, якщо ти успадкуєш капелюшну крамницю, коли я відійду від справ, адже ти найстарша. Тому я вирішила, що сама візьму тебе в учениці й дам можливість вивчити наше ремесло. Що ти на це?

Навряд чи Софі могла би сказати, що їй просто нічого іншого не залишається. Вона чемно подякувала Фанні.

— Отже, все владналося! — сказала Фанні.

Наступного дня Софі допомогла Марті спакувати одяг, а ще через день усі вони проводжали її в дорогу на підводі возія. Марта виглядала

маленькою, напруженою і знервованою, адже шлях до Складчастої Долини, де жила пані Ферфакс, пролягав через пагорби, якраз неподалік Мандрівного Замку чарівника Хаула. Не дивно, що Марта боялася.

— У неї все буде чудово, — сказала Летті.

Вона відмовилася від будь-якої допомоги в укладанні речей, і коли підвода возія зникла з очей, Летті просто запхала всі свої манатки в наволочку і заплатила шість пенсів сусідському хлопчиськові-чистильнику, щоби він відвіз їх у тачці до кондитерської пані Цезарі на Ринковій площі.

Летті крокувала за тачкою, і вигляд у неї був набагато радісніший, ніж очікувала Софі. Здавалося навіть, що Летті рада струсити зі своїх ніг пилку капелюшної крамниці.

Хлопчисько-чистильник повернувся з нашвидкуруч нашкрябаною запискою від Летті, де сповіщалося, що вона вже розмістила свої речі в дівчачій спальні та що в Цезарі, здається, дуже весело.

Ще через тиждень возій привіз лист від Марти, яка писала, що доїхала щасливо і що пані Ферфакс «дуже мила і до всього додає мед. Вона тримає бджіл».

Після цього Софі досить довго нічого не чула про своїх сестер, бо як тільки Марта і Летті поїхали, почалося і її власне навчання.

Софі, звичайно, вже багато чого знала про капелюшне ремесло. Ще зовсім малою дитиною вона гасала по двору, де вимочували заготовки і натягували їх на болванки, а з воску і шовку робили квіти, фрукти та інші прикраси. Вона знала людей, які в них працювали. Більшість цих людей прийшли сюди на роботу тоді, коли її тато був хлопчиком. Вона знала Бессі, єдину продавщицю, що залишилася. Вона знала клієнток, які купували капелюшки, і чоловіка, який привозив із села солом'яні заготовки для капелюхів, котрим іще треба було надавати форму на болванках у сараї. Вона знала й інших постачальників, і навіть знала, як роблять фетр для зимових капелюхів. Фанні не так уже й багато залишалося її навчити — хіба що як найкраще переконати клієнтку придбати капелюшок.

— До потрібного капелюшка її треба підводити поступово, моя дорога, — говорила Фанні. — Спочатку покажи ті, котрі їй не вельми личитимуть, і тоді як тільки дама приміряє потрібний капелюшок, вона відразу зрозуміє, у чому різниця.

Насправді ж Софі майже не довелося продавати капелюшки. Після того, як вона день чи два побула в майстерні, а тоді ще один день провела разом із Фанні в магазині тканин і в торговця шовком, мачуха посадила її прикрашати капелюшки. Софі сиділа в маленькій ніші в задній кімнаті крамниці й пришивала троянди до чепчиків та вуалетки до велюрових

капелюшків, оторочувала їх шовком, викладала на крисах букетики з воскових ягід і зроблених зі стрічок квітів. Робота їй вдавалася і загалом подобалася. Але Софі почувалася самотньою і трохи нудьгувала. Працівники майстерні були занадто старі, щоби Софі було з ними весело, до того ж ставилися вони до неї, як до сторонньої особи, та ще й такої, котра згодом мала стати тут хазяйкою. І навіть Бессі ставилася до неї так само. Зрештою, Бессі говорила тільки про фермера, за якого збиралася заміж через тиждень після Травневого свята. А ще Софі трохи заздрила Фанні, яка будь-якої хвилини могла вирватися з крамниці у справах до торговця шовком.

Найцікавішим у тому всьому були розмови відвідувачок. Жодна із них не могла купити капелюшок, не обмінявшись при цьому чутками. Софі сиділа у своїй ніші, шила і слухала, що мер терпіти не може зеленини, що замок чарівника Хаула знову перемістився до скель, що невже ж він справді... шу-шу-шу, шу-шу-шу... Коли розмова заходила про чарівника Хаула, голоси завжди ставали тихішими, але якось Софі вдалося розібрати, що місяць тому він таки впіймав у долині одну дівчину. «Синя Борода!» — прошепотіли відвідувачки, а тоді знову заговорили на повний голос, мовляв, Джейн Фер'є зробила собі просто обурливу зачіску. Ото вже хто справді не приверне уваги навіть чарівника Хаула, не те що порядних чоловіків. А потім, знову пошепки, швиденько і з осторогою згадували про Відьму Пустирищ. Відтак Софі починало здаватися, що чарівник Хаул і Відьма Пустирищ якось пов'язані — або принаймні мають багато спільного.

— Здається, вони просто створені одне для одного, їх варто було б посватати, — зауважувала вона, звертаючись до капелюшка, який саме прикрашала.

Однак до кінця місяця в крамниці пліткували вже тільки про Летті. Скидалося на те, що кондитерська Цезарі з ранку до ночі була напхот напхана чоловіками, кожний з яких зауповував цілі гори тістечок, вимагаючи, щоби обслуговувала його саме Летті, і тільки Летті. Їй уже зробили десять шлюбних пропозицій. Кандидати різнилися за рангом від сина мера до хлопця-підмітайла, а вона всім відмовила, заявивши, що ще занадто молода, щоби приймати рішення.

— Що ж, з її боку це розважливо, — сказала Софі чепчикові, до якого саме пришивала шовкову оборку.

Фанні дуже тішилася таким новинам.

— Я знала, що в неї все буде добре! — радісно сказала вона.

При цьому Софі чомусь здалося, ніби Фанні задоволена, що Летті тут більше немає.

— У крамниці капелюшків Летті шкодила би торгівлі, — пояснила Софі чепчикові, прикрашаючи його шовковими стрічками кольору печериць. — Навіть ти, старосвітський і немодний, виглядав би на ній казково. А інші дами дивилися би на Летті й дратувалися б.

З кожним тижнем Софі розмовляла з капелюшками дедалі частіше й частіше. Більше їй ні з ким було порозмовляти. Фанні більшу частину дня бігала десь у місті, залагоджуючи справи або намагаючись залучити покупців, а Бессі була зайнята в магазині, обслуговуючи клієнтів і ділячись із ними своїми весільними планами. У Софі з'явилася звичка надягати кожен тільки-но закінчений капелюшок на болванку, так що це виглядало майже як голова без тіла, а потім для розваги розповідати капелюшку, яке тіло буде колись під ним. Софі трохи лестила капелюшкам, адже покупцям теж доводиться лестити.

«У вас такий загадковий вигляд», — зверталася вона до капелюшка, повністю зтягнутого вуаллю з ледь помітними блискітками. Кремовому капелюшку з трояндами під широкими крисами вона казала: «Ви вийдете заміж за справжнього багатія!» А ядучо-зелений солом'яний капелюшок із загнутим зеленим пером запевняла: «Ви виглядаєте юною, немов весняний листочок». Рожевим чепчиком Софі говорила, що вони чарівні, а модним капелюшкам, прикрашеним оксамитом, — що вони вигадливі. Що ж до чепчика, отороченого печеричними стрічками, то йому Софі сказала:

— У тебе золоте серце, і одного разу хтось високопоставлений це помітить — і закохається в тебе!

Річ у тім, що вона жаліла цей чепчик, надто вже простим і недоладним він виглядав.

Наступного дня в крамницю зайшла Джейн Фер'є і купила його. «А зачіска в неї таки справді дивнувата, — подумала Софі, нишком визирнувши зі своєї ніші. — Вона виглядає так, ніби Джейн накрутила волосся на коцюбу».

Софі було трохи шкода Джейн, що вона вибрала саме цей чепчик. Але в ті дні, здавалося, всім раптом знадобилися нові капелюшки і чепчики. Чи то далися взнаки комерційні зусилля Фанні, чи то просто настала весна, однаке капелюшна торгівля виразно набирала обертів.

— Мабуть, мені не треба було так поспішно відсилати Летті та Марту, — дещо винувато говорила Фанні. — З таким обсягом продажу ми зуміли б дати собі раду.

З наближенням Травневого свята наплив покупців настільки зріс, що Софі теж довелося надягти скромну сіру сукню і взяти на себе частину роботи в крамниці. Однак попит був такий, що за обслуговуванням покупців у неї просто не залишалося ні хвилини на прикрашання капелюшків, тому вечорами вона брала роботу додому і

при світлі лампи працювала до пізньої ночі, щоби було що продавати завтра. Особливо жваво розходилися ядучо-зелені капелюшки на кшталт того, який купила собі дружина мера, а також рожеві чепчики. А за тиждень до Травневого свята одна відвідувачка забажала собі чепчика з печеричними стрічками — точнісінько такого, який був на Джейн Фер'є, коли та втекла із графом Каттеракським...

Того вечора Софі зізналася собі за шиттям, що життя в неї таки нуднувате. Цього разу вона не стала розмовляти з капелюшками, натомість як тільки закінчувала капелюшок, негайно приміряла його на себе перед дзеркалом. А саме цього, як виявилось, не треба було робити. Строга сіра сукня зовсім не пасувала Софі, причому особливо не пасувала вона до її почервонілих від роботи очей, а оскільки волосся в неї було золотаво-руде, їй не личили ні ядучо-зелені капелюшки, ні рожеві чепчики. У чепчику з печеричними стрічками вона виглядала страшенно похмуро.

— Ну зовсім як стара діва! — вирішила Софі. Не те щоби їй хотілося втекти з графом, як Джейн Фер'є, чи, тим більше, закрутити голову половині міста, як Летті, щоби їй усі наперебій пропонували руку і серце...

Однак Софі все-таки хотілося щось зробити, хоч вона і не знала достеменно, і що саме, — аби тільки це було хоч трішечки цікавіше, ніж просто прикрашати капелюшки. Наразі Софі вирішила наступного дня знайти хвилинку, щоби збігати побалакати з Летті.

Але Софі до Летті так і не збігала. Чи то не змогла знайти часу, чи то сил, чи то Софі раптом здалося, що до Ринкової площі надто вже далеко, чи то вона згадала, що їй самій загрожує небезпека з боку чарівника Хаула, — так чи інакше, з кожним днем вибратися на зустріч із сестрою ставало все складніше і складніше.

І це було дуже дивно. Софі завжди вважала, що в неї майже настільки ж сильна воля, як у Летті. А тепер з'ясовувалося, що деякі речі вона здатна робити тільки тоді, коли немає іншого виходу.

— Що за дурниці! — сказала собі Софі. — Ринкова площа звідси всього за два квартали! І якщо бігцем...

Тож вона пообіцяла собі піти до Цезарі, коли капелюшна крамниця закриється на Травневе свято.

Тим часом до крамниці долинула нова чутка. Подейкували, начебто король посварився зі своїм братом, принцом Джастіном, і принц подався у вигнання. Ніхто до пуття не знав, що стало причиною сварки, однак принц і справді зо два місяці тому проїжджав через Маркет-Чіппінг інкогніто, і ніхто його не впізнав. Граф Каттеракський, виявляється, прибув сюди за наказом короля, щоби відшукати принца, а замість цього зустрів Джейн Фер'є. Софі слухала і сумувала. Ось

завжди воно так: усе найцікавіше стається з кимсь іншим. Та все ж було б добре якось побачитися з Летті.

Настало Травневе свято. Народні гуляння на вулицях почалися мало не вдосвіта. Фанні пішла рано, а Софі ще треба було доробити декілька капелюшків. За роботою вона співала. Зрештою, Летті зараз теж працює. По святах кондитерська Цезарі відкрита до півночі.

«Куплю собі їхнє вершкове тістечко, — вирішила Софі. — Я вже сто років таких не куштувала». Вона дивилася у вікно — і бачила юрми людей у яскравому одязі. Вони торгували сувенірами, ходили на дибах, і її саму невдовзі охопив радісний настрій.

Але коли Софі нарешті накинула на своє сіре плаття сіру ж таки шаль і вийшла на вулицю, від її гарного настрою не лишилося й сліду. Вона почувалася пригніченою і розгубленою. Навколо було надто багато людей, які реготали і галасували, надто багато гамору і тисняви. Софі здалося, ніби кілька місяців сидіння за шиттям перетворили її чи то на стару бабу, чи то на майже каліку. Вона загорнулася в шаль і почала пробиратися попід стінами, щоб її, бува, не затоптали ногами у святкових туфлях і не заштурхали ліктями в довжелезних шовкових рукавах. Коли десь угорі несподівано затріскотіли вибухи, Софі здалося, що вона от-от знепритомніє. Вона підняла голову — і побачила замок чарівника Хаула прямісінько на пагорбі над містом: так близько, що здавалося, ніби він всівся на комини. З усіх чотирьох веж Мандрівного Замку виривалося блакитне полум'я, викидаючи блакитні вогняні кулі, які вибухали високо в небі, і це було досить-таки страшно. Видно, чарівника Хаула чимось роздратувало Травневе свято. А може, він намагався взяти в ньому участь — на власний спосіб. Софі була надто настрашена, тож її це не обходило. Вона радо повернулася би додому, якби не те, що півдороги до Цезарі було вже пройдено. І Софі кинулася бігцем.

«Чому це я вирішила, ніби мені хочеться цікавого життя? — запитувала вона себе на бігу. — Я би тоді боялася ще більше. А все тому, що я найстарша!»

На Ринковій площі зробилося ще гірше — наскільки це взагалі було можливо. На площі розташовувалася більшість розважальних закладів. Молоді люди проходилися по ній джентуристо і чваньковито, за ними тяглися, замітаючи пилку, їхні плащі з щонаймоднішими довгими рукавами, а молодики притупували черевиками з масивними пряжками, що їх буднього дня їм би й на гадку не спало взути, горлаючи непристойні жартики і чіпляючись до дівчат. Ну, а дівчата церемонно прогулювалися парочками, з нетерпінням очікуючи, коли ж це до них нарешті почнуть чіплятися.

Отже, Травневе свято йшло собі, як ішло, та Софі навіть і це лякало. І коли молодик у дивовижному блакитному, затканому сріблом

костюмі звернув увагу на Софі й вирішив трохи почіплятися до неї, вона метнулася до дверей якоїсь крамнички і спробувала сховатися.

Молодик здивовано підніс брови.

— Не бійся, сіренька мишко, — сказав він і посміхнувся, співчутливо дивлячись на Софі. — Я всього лише хотів почастувати тебе вином. Ну, чого ти так перелякалася?

Від його співчутливості Софі зробилося страшенно ніяково. До того ж молодий чоловік справляв абсолютно приголомшливе враження: він здався Софі дуже дорослим, тим більше, що на вигляд йому було далеко за двадцять. А ще він мав продовгувате, тонке обличчя, на якому лежала печать життєвого досвіду, і волосся делікатного золотистого відтінку. Хвости рукавів у нього були найдовші на цілу площу, з дорогими фестонами і зі срібними вставками.

— Ах, спасибі, сер, ви дуже люб'язні, — насилу промимрила Софі. — Я... я йду відвідати сестру.

— Що ж, зрозуміло, ідіть собі, — розсміявся запаморочливо чарівний юнак. — Хто я такий, щоби заважати прекрасній дамі побачитися із сестрою? Та, може, ви дозволите мені провести вас, адже ви така налякана?

Наміри в нього були якнайкращі, однак Софі засоромилася ще сильніше.

— Ні, ні! Ні, спасибі, сер! — видихнула вона і кинулася від нього геть по вулиці.

На додачу до всього іншого, від молодика линував тонкий аромат коштовних парфумів. Запах гіацинтів так і переслідував Софі. Який витончений, думала вона, пробираючись поміж столиками, виставленими на площі перед вікнами Цезарі.

За столиками не було де і яблуку впасти. Усередині теж зовсім не було місця, до того ж там було так само гамірно, як на площі. Софі відразу зрозуміла, де саме в ряду продавщиць стоїть Летті, тому що прилавок перед нею обліпила, обмінюючись жартами й дотепами, ціла компанія фермерських синків. Летті, яка стала ще гарнішою і ще більш стрункою, лукаво посміхаючись, моторно розкладала тістечка, спритно зав'язувала пакети і, вручаючи покупки, відповідала на жарти. Стояв регіт. Софі довелося силою проштовхуватися до прилавка.

Летті її побачила. На якусь мить Софі здалося, що її сестра вражена до глибини душі.

Потім очі в Летті широко розплющилися, посмішка стала ще відкритішою, і вона голосно вигукнула:

— Софі!

— Можна з тобою поговорити? — закричала Софі. — Де-небудь! — безпомічно додала вона, коли міцний, обтягнутий дорогою тканиною лікоть грубо відштовхнув її від прилавка.

— Хвилиночку! — крикнула у відповідь Летті. Вона повернулася до напарниці-продавщиці та щось їй шепнула.

Продавщиця кивнула, просяяла і встала на місце Летті.

— Вам доведеться задовольнятися мною! — повідомила вона юрбі. — Хто наступний?

— Але ж я хочу побалакати з вами, Летті! — заволав хтось із фермерських синків.

— Побалакайте наразі з Керрі, — запропонувала Летті. — А мені треба побалакати із сестрою, а не з вами!

Ніхто особливо не заперечував. Покупці проштовхнули Софі до далекого кінця прилавка, де її сестра вже махала до неї рукою, піднявши перегородку, і просили не затримувати Летті допізна. Коли Софі протиснулася за перегородку, Летті обхопила її за талію і потягла в задню кімнату, де чекали своєї черги нескінченні дерев'яні лотки з рядами тістечок. Летті висунула звідкись дві табуретки.

— Сядь, — звеліла вона сестрі. Потім простягнула руку до найближчого лотка, не дивлячись, і вручила Софі вершкове тістечко. — Тобі знадобиться, — чомусь додала вона.

Софі знеможено впала на табуретку, вдихаючи густий аромат тістечок і відчуваючи, що найбільше у світі вона хоче в цю мить заплакати.

— Ой, Летті! — схлипнула вона. — Я така рада тебе бачити!

— Ну, а я дуже рада, що ти сидиш, — відповіла Летті. — Розумієш, я не Летті. Я Марта.

Переклад Андрія Поритко

Рекомендуємо прочитати

- Мандрівний замок Хоула
- Таємний володар Деркхольма

Ян Улоф Екгольм
(нар. 1931 р.)

Ян Улоф Екгольм (*Jan-Olof Ekholm*) — шведський письменник, автор численних детективів та книг для дітей. Народився 20 жовтня 1931 року в Grytnäs, Даларна.

Екгольм довгий час працював виключно в жанрі детективу. У 1975 році був обраний головою

Шведської академії детективів. У 1977 році став одним із засновників Асоціації детективних письменників Стокгольма. За книгу «Вбивство в Молдарене» (1979) був удостоєний вищої нагороди Асоціації детективних письменників Стокгольма.

Дитячі книжки Екгольма видавались багатьма мовами світу. Найбільш популярна з них казка про дружбу між курками й лисами. У російському перекладі «Тутта Карлссон Первая и единственная, Людвиг Четырнадцатый и др.» вийшла в 1965 році. За цією книжкою був створений фільм «Рыжий, честный, влюбленный».

В останні роки письменник знову звернувся до дитячої літератури. У 2005-2008 роках він випустив серію повістей для школярів про пригоди хлопчика Лассе, що допомагає батькові-поліцейському розслідувати злочини.

Українською мовою твори переклала Галина Кирпа. Найвідомішим є переклад казкової повісті «Людвігові Хитрому — ура, ура, ура!»

Використані джерела

- Ян Улоф Екгольм [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.starlev.com.ua/index.php>
- Ян Улоф Екгольм /Jan-Olof Ekholm. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://detskaya-kniga.org.ua/content>
- Ян Улоф Экхольм. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://dbpedia.org/page/Jan-Olof_Ekholm

ЛЮДОВІКУ ЧОТИРНАДЦЯТОМУ – УРА!

Розділ перший

Чи знаєш ти Ларсонів? Ні, не тих, що часом приходять до вас у гості.

Це я про хитрих Ларсонів. А коли ще сказати, що хитрі Ларсони мешкають у норі, то ти й здогадаєшся, про кого мовиться. Авжеж – про найбільшу, найхитрішу лисячу родину в цілому лісі.

Звичайно, ти й гадки не мав, що хтозна-скільки разів ходив над лисячою корою. А пам'ятаєш кам'янистий пагорбець із розлогими кущиками ялівцю, де навесні найраніше розтає сніг, а влітку найдужче припікає сонце?

Отож на тому місці, глибоко в піску, тато Ларсон улаштував своїй родині житло. Коли б ти зазирнув туди, то найперше побачив би кухню. Під однією стіною там стоїть чималий дерев'яний ящик – то комора. Мама Ларсон складає туди й порожні бляшанки, що їх порозкидали в лісі всякі недбайливі. Тими бляшанками лиси користуються замість

тарілок, блюдечок і мисок. Є в кухні й стіл, що його змайстрував із дощечок сам тато Ларсон.

Майже така сама завбільшки й вітальня. Щовечора в ній збираються всі Ларсони. А поряд міститься дитяча кімната, де стоять ліжечка, застелені ялиновим гіллям, щоб було по-справжньому тепло й гарно.

До нори є три входи: перший – біля здорового пня, другий – під замшілим каменем, а третій такий потайний, що тільки тато Ларсон знає, де він. І лише як родині загрожуватиме небезпека й не можна буде вибратися нагору через ці два виходи, отоді в пригоді стане потайний.

Може, тобі здається, що нора завелика? Таж і Ларсонів багатенько! Найперше, звичайно, тато Ларсон, добрий крутій, що виходив цілий із безлічі пригод! Тепер він трохи підтоптався й сподівається, що його діти швидко виростуть і самі підуть добувати собі їжу.

За татом іде мама Ларсон. Вона зрідка залишає нору, бо їй треба сидіти вдома, готувати їсти й глядіти дітей.

А це вам неабищо – піклуватися про чотирнадцятьох лисенят! Найстарший і найдужчий серед них Лабан¹. Недавно він закінчив лисячу школу і виявив такий хист до хитрощів, як і його тато.

Менших Лабанових братиків звати Леопольд, Лаге, Лассе-Молодший та Лассе-Старший, Ленарт, Лео та Лукас, а се'стричок – Лаура, Лінея, Ловіса, Лідія та Лоттен.

Усі вони ще ходять до школи, щоб навчитися усяких хитрощів.

Це вже тринадцятеро лисенят, та ось нарешті й Людвіг Чотирнадцятий. Він іще не доріс до школи й скидається на невеличкий руденький клубочок із біленьким кінчиком на хвості.

Але не думай, що Людвіг Чотирнадцятий мазунчик.

Він любить гратися зі старшими братиками й сестричками. Ото як заведуть борюкатися та кусати одне одного за хвостики, зчинять такий гармидер і такий галас, що мама Ларсон каже, ніби в них над норою земля ходором ходить.

А ще лисенята залюбки слухають, як тато Ларсон розповідає про свої пригоди. Про те, як він обводив круг пальця мисливців та гончих псів, як підкрадався до людських осель добувати їжу і який він завжди був хитрий.

Розділ другий

Найдужче тато Ларсон полюбляв розповідати про зустрічі з псом Максиміліаном, що жив у найближчій до лісу садибі.

– Той Максиміліан майже такий хитрий, як я, – казав тато Ларсон.
– Цікаво, а хто з вас, діти, найперший обведе його круг пальця?

– Найхитріший за всіх я! – завжди кричав Лабан.

– Ні, я... я... – одне перед одного скавуліли Леопольд, Лассе-Молодший, Лассе-Старший і геть усі лисенята.

Якось усіх їх перекинув Людвіг Чотирнадцятий:

– Я найперший обведу Максиміліана круг пальця! Я!

Тоді лисенята так зареготали, що аж гикавка на них напала.

Але цього вечора в Ларсонів було напрочуд тихо.

– Йдіть собі в свою кімнату й – ні пари з вуст! – Суворо звеліла мама Ларсон лисенятам.

Тато Ларсон сидів у кріслі, що було змудроване зі старенького дитячого візочка. Він так зажурився, що навіть не помітив мами Ларсон, яка саме підійшла до нього з чималою чашкою його улюбленого горобинового напою.

– Охо-хо! Охо-хо! – застогнав тато Ларсон. – Та мені ж соромно показуватися комусь на очі!

– Охо-хо! Охо-хо! – підхопила мама Ларсон.— Що скажуть родичі?!

– Бідолашний наш дідусь, – зітхнув тато Ларсон. – Найхитріший на весь ліс у нашому роду лис і має такого правнука!

Бідолашний дідусь, він цього не переживе, – приказувала мама Ларсон і витирала сльози в кутиках очей. – Тобі якось треба його напоумити.

Що ж воно сталося?

Невже хтось із Ларсонів ускочив у біду?

Так, для мами й тата Ларсонів це була біда.

Виявляється, один їхній син не хоче бути хитрим!

Це Людвіг Чотирнадцятий. Він не хотів учитися дурити інших і не любив, коли тато хвалився своїми хитрощами.

– Охо-хо, – ще раз зітхнув тато Ларсон. – А поклич-но сюди Людвіга. Я з ним побалакаю.

Тато Ларсон підвівся з крісла і подивився на шматок березової кори, що висіла на стіні. Там було виведено чорничним соком:

«ХИТРОЦАМ – СЛАВА!

ЛАРСОНАМ – УРА!»

Людвіг Чотирнадцятий зайшов до вітальні навшпиньки.

– Ви мене кликали, тату? – спитав він.

– Мій любий, коханий синочку, – лагідно почав тато Ларсон. – Ти ще не вмієш читати, але, може, вже знаєш, що написано на цій табличці?

Людвіг Чотирнадцятий вильнув хвостиком.

– З давніх-давен ці слова були гаслом для нашої родини, – вів далі тато Ларсон. – Усі ми відомі своїми хитрощами. А кращої слави лисові й не треба.

– Отже, я дурненький, – сказав Людвіг Чотирнадцятий і задер

писочок. – Нехай так, але я не вчитимусь дурити інших. Це негарно, коли б ви знали, як це негарно!

Тато Ларсон почухав за вухом і спитав:

– Хто тобі такого набалакав?

– Мої найліпші друзі, зайчата Юке-Ю і Туфе-Ту, – відповів Людвіг Чотирнадцятий. – У них дома є книжка, в якій написано, що всі повинні бути добрими.

Тато Ларсон почухав і за другим вухом, бо не знав, що йому сказати на це.

– Воно-то правда, що ми повинні бути добрими до інших звірят, – нарешті промимрив він. – Але це не означає, що нам не треба дурити. Напевно, у зайчат є й та книжка, в якій написано, що лиси мають бути хитрими?

– Мене це не цікавить, – зухвало проказав Людвіг Чотирнадцятий. – Я не хочу хитрувати, шахраювати, прикидатися і погано поводитися. Я хочу бути з усіма добрим і приятним.

– Але ж ти щодня хочеш їсти, – спробував по-іншому тато Ларсон. – То частенько треба й хитрувати.

– Я куплю собі їсти у крамничці, – відповів Людвіг Чотирнадцятий.

– Але найкраща їжа та, що в людських дворах, – нагадав тато Ларсон. – А як не схитруєш, то туди й не прокрадешся.

– Тоді я не їстиму тієї їжі, – сказав Людвіг Чотирнадцятий.

Тато Ларсон зітхнув. Горе та й годі!

– Йди до своєї кімнати, трохи ще пограйся і лягай спати, – засичав він і зі злості заходився постукувати по долівці своїм довгим пухнастим хвостом. – З нього пуття не буде! – гукнув тато Ларсон мамі Ларсон, яка стояла на кухні й вилизувала після обіду посуд. – Уяви собі, щоб лис не хотів хитрувати й дурити інших!

– Може, він помудрішає, як підросте, – спробувала втішити його мама Ларсон.

Тато Ларсон дістав із нагрудної кишені свого кошука годинничок.

– Незабаром уже й осінь, – мовив він. – Без хитрощів Людвіг Чотирнадцятий не зуміє добувати їжу. А нам нема коли полювати ще й для нього. Що ж нам робити?

– Мабуть, він грається не з тими дітьми, – відповіла мама Ларсон. – Його друзі занадто добрі й приятні. Ти чув, що він про них розказував? Вони вчать нашого малого Людвіга всяких дурниць.

Тато Ларсон підхопився з крісла, мов ошпарений.

А й справді! – вигукнув він. – Людвігові треба заборонити гратися з чужими дітьми!

– То що ж він – буде зовсім сам? – заперечила мама Ларсон.
– У нього он скільки братиків і сестричок, – правив своєї тато Ларсон.

– Вони ходять до школи, – нагадала мама Ларсон.
– Один брат уже закінчив школу, – усміхнувся тато Ларсон. – І він його навчить таких хитрощів, що й не вженешся.

Тато Ларсон прочинив двері до дитячої кімнати й гукнув:

– Лабане! А йди-но сюди!

Найстарший син нечутно підійшов до батьків. Він поширшав у плечах і вмів хитро мружити очі.

– Мені потрібна твоя допомога, – сказав тато Ларсон. – Ти добре склав екзамени в лисячій школі і скоро станеш зовсім дорослий.

Лабан скорчив гримасу, вишкірив зуби й спитав:

– А ви не знаєте, як мене прозвали в школі?

Цього ні тато, ні мама не знали.

– Лабан Хитрий, – похвалився юний лис. – Усі мене бояться і знають, що хитрішого за мене не знайдеться на кілька миль навкруг.

– Ти гордість нашої родини! – вигукнув тато Ларсон і поплескав сина по плечі. – Тепер тобі доведеться показати весь свій хист. Ти повинен допомогти Людвігу Чотирнадцятому і вибити йому з голови шкідливі думки. Ти ж, мабуть, чув його теревені про те, що він не хоче хитрувати?

Лабан ураз скис.

– Виходить, мені треба гратися з тією малечею? – образився він.

– А хіба краще мати брата, який тебе соромить на кожному кроці? – спитав тато Ларсон.

Лабан похитав головою.

– Щоб бути справжнім лисом, треба дурити інших, – поважним тоном вів далі тато Ларсон. – У нашій родині завжди були тільки справжні лиси. Ану, що написано отут на корі?

– «ХИТРОЩАМ – СЛАВА! ЛАРСОНАМ – УРА!» – випалив Лабан.

– От і добре, синку, – усміхнувся тато Ларсон. – Ти зробиш із Людвіга Чотирнадцятого справжнього лиса й навернеш його до хитрощів.

Лабан потягся й по хвилі мовив:

– Обіцяю вам, тату, робити все якнайкраще. І піклуватися про всіх своїх братиків та сестричок. Ви ж знаєте, як мене прозвали: Лабан Хитрий.

– Не дери носа! – перебив його тато Ларсон. – Найхитріший у родині я. І я сам навчу Людвіга Чотирнадцятого найзвичайнісінських хитрощів. А ти гляди, щоб він не грався в лісі з чужими дітьми. Особливо такими, які забивають йому голову дурницями. Зрозумів?

– Зрозумів, тату, – відповів Лабан. – Із завтрашнього ж ранку Людвіг Чотирнадцятий гратиметься тільки зі мною.

Розділ третій

Другого дня рано-вранці Лабан збудив свого братика Людвіга Чотирнадцятого.

– Вставай-но! – невдоволено гукнув Лабан. – Будемо гратися.

Людвіг Чотирнадцятий протер сонні очі, позіхнув і сказав:

– А я не хочу з тобою гратися. Всі мої друзі вважають, що ти справжній Лабан Хитрий.

Лабан на радощах аж розцвів.

– Та невже? – спитав він. – Приємно чути! Але я тобі сказав: уставай! Мені треба тебе багато чого навчити.

– А я тобі сказав, що не хочу з тобою гратися, – стояв на своєму Людвіг Чотирнадцятий і заходився лизати руде хутро. – Ми з Юке-Ю і Туфе-Ту збиралися в лісі гуляти в піжмурки.

– Не зустрічайся більше з тими дурними зайчиськами! – звелів Лабан. – Тато не хоче, щоб ти грався з чужими дітьми. Краще я вчитиму тебе, як стати хитрим і розумним.

– Можеш учити мене, як стати розумним, – погодився Людвіг Чотирнадцятий. – Але зятям собі: дурити інших я не буду!

– Гарзд, побачимо, – промимрив Лабан. – Ходімо.

І братики вийшли з нори.

Погуляли чи не погуляли з годинку, а тоді Лабан і каже:

– Дивися, Людвігу, оце – лисички, – і показав лапкою на гриби. – Ач які руденькі!

– Е, мене не одуриш! – засміявся Людвіг Чотирнадцятий. – І Лаура, і Лінея, і Ловіса, і Лідія, і Лоттен – у школі. Чого б їм бути тут?

– А ги тупіший, ніж я думав, – урвав його Лабан. – Я кажу не про наших сестричок. Так називаються оці руденькі гриби... Ой, наморочуся я з тобою!..

Цілий день лисенята кружляли лісовими стежинами. Лабан розказував Людвігу Чотирнадцятому, де які дерева кущі, рослини, ягоди, квіти. Навчав і ще всякої всячини.

Надвечір Лабан спитав:

– Може, ти ще щось хочеш дізнатися чи підемо додому? У мене вже пересохло в роті й бурчить у животі.

Я ще хоч подивитись, як живуть люди, – відповів Людвіг Чотирнадцятий.

– Не можна! – замахав Лабан передніми лапами. – Це небезпечно!

– Невже ти боїшся? – глузливо сказав Людвіг Чотирнадцятий.

Тоді Лабан, недовго думаючи, махнув лапою:

– Гайда!

Вони зупинилися аж біля глибокої канави на узліссі. Зовсім недалечко від огорожі, збитої з тонких кругленьких жердок.

– Оце дрюччя зветься огорожею, – півголосом пояснив Лабан. – З одного боку – бачиш? – поле, там росте овес. Той самий, з якого мама варить нам кашу.

– Краще б я побачив поле, де мама бере рисову кашу – прошепотів Людвіг Чотирнадцятий. – Рисова каша смачніша за вівсяну.

– Дурень та й годі, – засичав Лабан. – Дивись, а з другого боку стоять людські будівлі. В найбільшій, отій, що і вікнами, мешкають самі люди. А ще є для корів і для коней. А ліворуч у довгастій повітчині живуть кури і курчатка.

Лабан аж облизався.

Людвіг Чотирнадцятий прикипів очима до будівель, що виднілися вдалині.

– А де живе оте страховисько Максиміліан, про якого завжди розповідає тато? — по хвилі спитав він.

– Я добре не знаю, – відповів Лабан. – Але як підкрадуся до огорожі, то буду перший із татових дітей, хто одурить пса.

– Я обдурю його швидше за тебе, – сказав Людвіг Чотирнадцятий. Лабан зареготав.

– Ти? – здивувався він. – Ти ж не хочеш хитрувати! Ось я тобі покажу, як це робиться. Нумо закладімося, що я одурю першого, кого зустрінемо, вертаючись додому.

– Не хочу, – сказав Людвіг Чотирнадцятий.

– Я однаково когось обдурю, – стояв на своєму Лабан. – Хоча б для того, щоб показати тобі, який я хитрий...

– Неподалік від нори Ларсонів по стежині стрибало двоє зайченят – Юке-Ю і Туфе-Ту. Як тільки вгледіли, що їхній товариш Людвіг Чотирнадцятий іде зі своїм старшим братом Лабаном, зайченята хотіли чкурнути геть, та не встигли. Людвіг Чотирнадцятий гукнув їм:

– Гей, де це ви були?

– У крамничці. Купили медяників, – відповів Туфе-Ту і показав паперовий пакунок.

– Ойо-йой, – раптом загаласував Лабан. – Ойо-йой, моє бідне горло!

– У тебе болить горло? – здивувався Юке-Ю.

– Ще й як болить, – мовив Лабан. – Ойо-йой! Ми оце з Людвігом Чотирнадцятим щойно від лікарки Сови. Вона сказала, що в мене страшна недуга. І допоможуть проти неї тільки одні ліки.

– Які ж? – поцікавився Туфе-Ту.

– Медяники, – зітхнув Лабан. – Мед такий приємний, такий солодкий, такий смачний, що від нього легшає на горло.

– То ви квапитесь у крамничку по медяники? – спитав Юке-Ю.

Лабан прикинувся, наче він плаче.

– Я не можу купити медяників, – схлипнув він. – Мої кишенькові гроші вийшли, а більше мені тато не дасть. Так і мучитимусь із хворим горлом!

Зайчєнята довго дивились на Лабана.

– Справді? А ти не дуриш? – завагався Юке-Ю.

– Чого б це я дуриє найкращих друзів Людвіга Чотирнадцятого! – обуєився Лабан. – Правда ж, Людвігу!

З цими словами Лабан ущипнув Людвіга Чотирнадцятого за кінчик хвоста. І замість сказати «ні» Люд- віг Чотирнадцятий щосили зойкнув:

– Ой!

– Що ти кажеш? – в один голос поспитали Юке-Ю і Туфе-Ту.

– Мій братик хоче сказати «ага», але часом він страшенно затинається, – заходився пояснювати Лабан. – Хочє сказати «ага», а в нього виходить «о-о-о».

– То Лабан каже правду? – спитав Туфе-Ту у Людвіга Чотирнадцятого.

Лабан ще раз ущипнув Людвіга Чотирнадцятого за кінчик хвоста.

– Ой! – знов застогнав Людвіг Чотирнадцятий.

– Самі ж чуєте, що він каже «ага», – мовив Лабан. – А чого це ви думаєте, що ми вас дуєимо? Тепер мені треба мовчати. Я вже так набалакався, що знов заболіло горло. Ойо-йой, коли б мені хоч кілька медяників!

Зайчєнята стояли й щось собі міркували. Тоді Юке-Ю сказав:

– Тільки через те, що ти брат Людвіга Чотирнадцятого, на тобі наші медяники. Будь ласка, бери цілий пакунок.

– Дякую, дякую, дякую! – зрадів Лабан. – Ви найкращі друзі на весь ліс. Присягаюся, що ніколи вас не забуду.

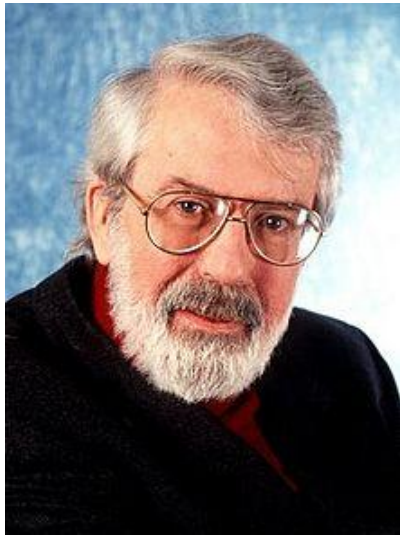
Переклад Галини Кирпи

Словничок

Лабан¹ – дослівно «пройдисвіт», шельма.

Рекомендуємо прочитати

Тутта Карлссон Первая и единственная, Людвиг Четырнадцатый и др.

Міхаель Андреас Гельмут Енде (1929-1995)

Міхаель Андреас Гельмут Енде (*Michael Andreas Helmuth Ende*) – німецький письменник. Народився 12 листопада 1929 року в Гарміш-Партенкірх, в сім'ї художника сюрреаліста і скульптора Едгара Карла Енде та Луїзи Енде – лікаря фізіотерапевта.

У 1935 році сім'я переїхала до Мюнхену, та жила дуже бідно, адже картини батька зовсім не продавалися. Тут Міхель познайомився з художником Фанті, чий неперевершено розказані історії мали чималий вплив на формування особистості майбутнього письменника.

На кінець після довгих років помикань, у Оберменцигу, під Мюнхеном, творчість батька визнають. Батьківські картини починають купувати. У сім'ї pojawiaються гроші.

Коли ж до влади прийшли фашисти, сюрреалістичне мистецтво батька визнали «дегеративним». Його творчість потрапила під заборону.

У 1936 році Міхаель Енде йде до народної школи, а через 4 роки батьки переводять його в класичну гімназію Максиміліана. Вчився погано. Небажання навчатися призвело до необхідності повтору першого класу. Згодом, навчаючись у гімназії, Енде захоплюється творами французьких екзистенціалістів, найбільше його приваблює Сартр.

Навчався у Вальдорській школі в Штудгарті. Енде ніколи не був гарним учнем. Він не любив школи, не любив вчитися, не любив учителів. Увесь час шукав друзів, які б допомогли йому перемогти життєві труднощі. Таким стали Вілл, син торговця тютюном і Пітер Хорн, син лікаря. Згодом Вілл стане прототипом Бастіана, героя «Бескінечної історії». Пригоди Пітера в помісті Розенгеймері, де вони часто поводили канікули Енде переробив і описав у 1984 році «Гоггелорі».

Едгар Енде та його картини з раннього дитинства серйозно впливають на сина. Світ мистецтва, який оточує підлітка перестає бути для нього вигадкою, він для Міхаеля більша реальність, аніж справжня.

Весною 1940 року Міхаель зблизився з Матіасом Миколаєм, сином книготорговця. Він був відмінником, захоплювався класичною музикою, живописом, театром, поезією. Під його впливом Міхаель Андреас і сам почав писати вірші.

У 1941 році батька призивають до війська. Він служить зенітником. Як 12-річний хлопчик, Міхель Енде був зобов'язаний

вступити в Гітлерюнген, та він знаходить привід, щоб відмовитися від цього: має навчитися верхової їзди. У 1945 році його призвали до армії, та воювати майже не встиг.

Дуже важко переживає усе, що пов'язано з війною. Особливо сильно юнака вразило бомбардування японських міст Хірасімі та Нагасакі бомбами з ядерними боеголовками. Перший вірш, написаний Енде називався «Молитва Апокаліпсиса». У ньому відбито усі жахи війни, яка залишила страшні спогади в дитячій свідомості; шрами що вона залишила у пам'яті Енде не загояться аж до кінця його життя.

Доросле життя Енде розпочалося уже в післявоєнний період.

У 1947 році в Штудгарській місцевій газеті «Еслінгер цайтунг» вперше було опубліковано вірш Енде «Сонет жонглера». Тодіж він починає писати п'єси і їх ставлять у любительському театрі. Це дозволило йому легко вступити до Мюнхенської школи Фалькенберга, де вивчали акторську майстерність. Диплом актора отримав у 1951 році. Енде став актором, потім сценаристом, кінокритиком, директором Народного театру.

Захоплення сценою скоро пройшло. Міхель вирішив серйозно займатися літературою. У цей період батьківська сім'я руйнується. Батько закохався, а мати через це вирішила покінчити життя самогубством. Її врятували. Та син на довго викреслив батька з свого життя.

У 1952 році Енде закохався в актрису Інгеборг Хофманн і через 12 років вони укладають шлюб.

З 1954 року працює кінокритиком на баварському радіо. У 1956 році за дорученням радіо подорожує до Італії, відвідує Палермо, де приймає тверде рішення стати гарним письменником. Довго намагався реалізувати себе як письменник-романіст, та успіху так і не зміг досягти.

Перший твір Енде був опублікований у 1947 році, та визнання він йому не приніс. На прохання однокласника написати кілька рядків до дитячої ілюстрованої книги, відгукнувся з охотою. Так виникла історія про Джима Гудзика, яка побачила світ у 1960 році. Згодом він написав продовження цієї історії. За ці історії Міхель Енде був нагороджений «Літературною премією міста Берліну для юного покоління», а в 1961 році отримав «Німецьку премію за книгу для дітей».

Після них були «Момо» (1973), «Безкінечна історія» (1979), які принесли автору визнання. А потім появились «Історія жонглера» (1982), «Чоловік у сірому» (1986), «Тінь Офелії» (1988) та інші.

У 60-х роках Енде спробував повернутися в драматургію. Повернення виявилось для нього невдалим. П'єса «Порча», поставлена на сцені Франкфуртського Будинку актора наприкінці 1960-х років

викликала скандал на всю країну. Міхель з дружиною покидають Німеччини і їдуть до Італії. Під Римом, викупивши віллу «Будинок однорога», залишаються там до 1985 року.

У 1972 році Енде працює над роман «Момо» («Момо або Дивна історія про злодіїв часу і про дитя, яке повертало вкрадений час»), який уже через рік знайшов свого читача. Це історія про дівчинку, яка робить дивні і водночас звичайні речі. Дівчинка-сирота проживає в покинутому амфітеатрі в столиці без назви. Попри всі труднощі, що випали на її долю, вона залишається неймовірно доброю дитиною. Дівчинка має дивну здатність: слухати і розуміти людей, особливо дітей. Та в місті з'являються Сірі люди. Момо намагається дізнатися хто вони, що зробили з її друзями. Її пошук пролягає крізь часи аж до самого таємничого джерела життя.

У 1976 році Енде написав п'єсу «Казки фокусника». Це абсолютно реалістична історія з одного боку і справжня казка з іншого. За сюжетом Хімічний концерн запропонував маленькому цирку, що помирає через конкуренцію рекламний тур країною. Та попри це благодійники мають одну умову: треба позбавитися дівчинки-каліки Елі, яку циркачі приютили після аварії на хімічному підприємстві, де вона і стала калікою. Попри золоті обіцянки бідні обірванці з театру відмовляються від грошей і усім товариством встають на захист нещасної дитини.

Дуже цікавою є екологічна казка для дорослих з дуже незвичайною назвою «Катастрофанархисторіязвандалкогельний пунш бажань», хоча дитяча аудиторія залюбки читає цей твір. Її герої – пташиний Фігаро ворона Якоб Кракель і ненажерливий кіт Мяуриціо ді Мяуро, будучи таємними агентами Вищої Ради звірів, заважають лабораторному чарівнику Вельзувелу Бредовреду та Грошовій Відьмі Тиранії Вампрел, виконати їхню щорічну порцію злодієств у сфері знищення природи.

Найвідоміший роман Міхаеля Енде «Безконечна історія» побачив світ в 1979 році. У романі головний герой хлопчик Бастіан Бальтазар Букс читає книгу під назвою «Безконечна історія». У ній розповідається про чарівну країну Фантазію. Та хлопчик раптом розуміє, що написане в книжці відбувається насправді, а сам він стає учасником описуваних подій.

Після успіху «Бескінечної історії» розпочинається найпродуктивніший етап літературної творчості автора. Майже щороку з-під його пера виходять ілюстровані книги для дітей.

Разом з батьком, з яким примирився через багато років, у 1984 році збирає цикл «Дзеркало в дзеркалі». Того ж року виходить книга «Гоггелорі».

У 1985 році помирає його дружина. Цю втрату письменник переніс дуже важко, продає свій маєток під Римом і повертається до Мюнхена.

Ще в далекім 1997 році доля знайомить його з японською перекладачкою його книг Маріко Сато, з якою вони одружуються в 1989 році.

За рік до одруження з своєю японською подругою та перекладачкою Енде довідався, що податковий агент розтратив усі його заощереження, а окрім того наробив боргів на 1 млн. доларів. Письменник не міг погасити цього боргу при усьому своєму бажанні. Його мали засудити і відправити до в'язниці. Захистили довірливого Енде друзі та світова слава.

Свій останній твір – збічник історій «Вязниця свободи» Енде опублікував у 1992 році.

Чарівні світи Енде неймовірно багаті. У них зустрічаються ходячі музичні скали, співаючі дерева, джини, перламутрові дракони, злі та добрі чарівники. Герої воюють зі злими силами та внутрішніми ворогами, перемогти які набагато складніше, аніж видимих ворогів. Чи не найстрашнішими жителями цих світів є розчаровані байдужі люди, які дбають тільки про власне збагачення.

Усе своє життя Міхаль Енде провів у пошуках особливого світу. Він виступав проти безглуздя. Ніщо, яке поглинуло Фантазію в одному з найкращих його творів, він вважав абсолютно реальною загрозою. Енде сподівався, що мистецтво в цілому, і література зокрема, зуміють врятувати світ, зроблять його придатним для життя.

Помер письменник 28 серпня 1995 року у Фільдерштат-Бонланден, після хвороби на рак шлунку, де в пам'ять про нього було відкрито музей. Похований на цвинтарі Вальдфрідгоф у Мюнхені. Згідно заповіту, під час похорону грали музику Моцарта та Глюка, окрім того, хор Державного театру виконував заключний акт опери «Гогґолорі».

Міхаель Енде нагороджений Літературною премією міста Берліна для юного покоління (1960). У 1961 році отримав «Німецьку премію книг для дітей». 1974 року отримав нагороду «Німецька премія літератури для дітей за роман «Момо». У 1980 році отримав Премію «Золотий диск» за роман «Безкінечна історія», а через рік Приз Януша Корчака за цей же твір. 1989 року був нагороджений Орденом «За заслуги перед Федеративною Республікою Німеччини» в честь 60-ліття.

Твори Енде перекладено більше ніж на 40 мов світу. За мотивами «Безкінечної історії» відзнято одноіменний фільм. За мотивами казки «Чарівний напйток» («Диявольський напйк») у 2000 році відзнято популярний мультиплікаційний серіал «Вуншпунш».

Перу Енде належать *романи*: «Джим Гудзик і Лукас-машиніст» (1960), «Джим Гудзик і чортова дюжина» (1962), «Момо» (1972), «Безконечна історія» (1979), «Гоггелорі» (1984); *збірники*: «Das Schnurpsenbuch» (1969) – вірші абсурду та магичні заклинання, «Зеркало в задзеркаллі: Лабіринт» (1983) – переплітаючіся оповідання; «Пожирач снів» (1984) – серенади та вірші, «В'язниця свободи» (1992), «Школа чарів» (1994); *антології*: «Моя книга для читання» (1983), «Книга для читання Міхаеля Енде» (1989); *п'єси*: «Високий султан» (1950) – не опубліковано, «Неподобство» (1955) – не опубліковано, «Піоновий фонарик» (1959) – не опубліковано, «Маммонела, або Дух у пляшці» (1995) – незакінчений твір для театру; *ілюстровані книги*: «Транквілла Трампелтрі чи Наполеглива черепаха» (1972), «маленький обірванець» (1978), «Лірум Ларум Віллі Варум» (1978), «Славний черв'як і метелик або дивний обмін» (1981), «Балада Норберта Накендика, або Голий носоріг» (1984), «Тіневий театр Офелії» (1988), «Історії про Шасселе і Лопфеле» (1990), «Легенди про повнолуння» (1993); *інші твори*: «Швейна машинка Тіні» (1982), «Довга дорога після Санта-Круз» (1992), «Тедді та звірі» (1993), запротокольовані бесіди, інтерв'ю, опери та музичні оповідання, варіації на теми поем тощо.

Використані джерела

- Яценко С. Путешествие за живой водой в Страну Фантазию / С.Яценко. // Книжное обозрение, 1992, 3 июля – С.7
- Виктор Н. In memoriam: [Некролог Михаэлю Энде, Кингсли Эмису и Джеку Финнею] / Н. Виктор. // Если, 1996, №4 – С.96
- Исаева А. [Послесловие] // М. Энде. История, конца которой нет / А. Исаева. – М.: ВАГРИУС, 1997 – С.455-462
- Козловская Н. Паровозик Эмма: [Рец. на книгу Михаэля Энде «Приключения Джима Пуговицы»] Н. Козловская. // Книжное обозрение, 1999, 18 октября – С.15
- Коновалов А. Энде Михаэль // Писатели нашего детства. 100 имен: Биографический словарь: В 3 частях.. – М.: Либерия; Российская государственная детская библиотека, 1999. – Ч.1– С.417-418
- Корнеева М. Родителям тех детей, которые будут читать эту книгу: [Предисловие] / М. Корнева // М. Энде. Приключения Джима Пуговицы. – СПб.: Азбука, 2000 – С.5-6
- Михаэль Энде: [Биографическая справка] // Реальность фантастики, 2004. – №12. – С.131
- Михаэль Андреас Гельмут Энде. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://www.planeta-l.ru/ende_m

- Энде Михаэль. [Электронный ресурс]. / Режим доступа : http://jbooks.mobi/Author_1282.html
- Михаэль Энде. [Электронный ресурс]. / Режим доступа : <http://www.torrentino.net/torrents/77445>
- Еремин Виктор Глава LX. Михаэль Энде. / Виктор Ермен. [Электронный ресурс]. / Режим доступа : <http://www.proza.ru/2013/05/10/925>
- Михаэль Андреас Гельмут Энде. [Электронный ресурс]. / Режим доступа : <http://nest.udm.net/unter/nes/ende/bio.htm>

Оуен Колфер (нар.1965р.)

Оуен Колфер (*Eoin Colfer*) – ірландський прозаїк, новеліст. Народився 14 травня 1965 року в багатодітній сім'ї актриси та вчителя історії, в місті Уексфорд графства Уексфорд в Ірландії. У Оуена було четверо братів. Він був другою дитиною.

З дитинства мріяв стати вчителем. Ця професія видавалася йому творчою і веселою. У спогадах про дитинство Колфер розповідав про жартівливі вчинки батька, у класі якого навчався. За помилки та погану поведінку той розстрілював своїх учнів з водяного пістолета, набираючи воду в акваріумі. Почав писати ще в школі.

Навчався в Дублінському університеті, який закінчив у 1986 році. Повернувся до рідного міста вчителем початкової школи як і його батько. Вдень працював з дітьми, а ночами писав, придумовуючи казки за мотивами кельтського фольклору, який дуже любив. «Нам з чотирьох років викладають міфологію. У людини складається особливий образ мислення, який дозволяє писати про ельфів та гоблінів. Ірландія є невід'ємною частиною усіх моїх книг», – згадуватиме письменник.

Кілька років працював в Саудівській Аравії, Тунісі, Італії. Повернувшись додому, написав пригодницьку повість «Бенні та Омар». Це історія про двох друзів ірландського та туніського хлопчика та їхні пригоди на півночі Африки. Її продовження «Бенні та Малий», вийшла в 1999 році і була номінована на Книгу Року Ірландії. Через два роки, у 2001 році цю премію виграв роман Колфера «Чотири бажання».

Уславився серією романів про Артеміса Фауле. Перший роман цієї серії вийшов у 2001 році і через рік отримав німецьку премію *Deutscher Phantastik Preis* у номінації «краща перекладна книга» за твір «Артеміс Фаул». Через літературну діяльність Колфер полишив професію вчителя.

В одному з інтерв'ю він сказав що улюбленими героями з дитинства в нього були Дарт Вейдер, Моріарті та Ганнібал Лектер. Саме тому його Артеміс Фаул ввібрав у себе найяскравіші риси цих уславлених лиходіїв.

Романи Колфера відрізняються заплутаним сюжетом і дуже незвичайним, дещо навіть глузливим гумором.

Його твори мають чітко виражені риси соціальної сатири. Успіх за всяку ціну – це те, що відрізняє сучасних успішних молодих циніків від моралі минулого, і це зовсім не влаштовує автора. Проявом авторської позиції і є створений ним герой. Юний, цинічний, неймовірно розумний злочинець, для якого суспільна мораль немає ніякого значення, який ні з чим і ні з ким не рахується в досягненні поставленої мети завжди добивається свого і перемагає.

Артеміс Фаул – останній представник старовинної злочинної династії Фаулів, яка проводить махінації по усьому світу, наживши небачені статки. На протязі століть їм служить династія Дворецькі.

Артеміс Фаул – це хлопчик вундеркінд, наділений неймовірним інтелектом і величезними здібностями до мов. Та ці здібності поєднуються з дуже поганими рисами характеру і створюють справжню «гримучу суміш».

У циклі романів про Артеміса Фаула світ ділиться на дві частини: світ «вершків», тобто людей та підземний світ, населений чарівними істотами з казок та легенд: ельфами, гномами, гоблінами, кентаврами, піксами, спрайтами, троями. Артеміс вступає в протистояння з жителями підземного світу, адже для власного збагачення він викрадає Елфі Малой, офіцера спецкорпусу поліції нижнього рівня. За її повернення вимагає велику суму золота. Чарівний народ не хоче розпрощатися з золотом і намагається повернути Елфі іншим шляхом, але це тільки поглиблює протистояння Артеміса з його прибічниками та жителів підземного світу. На сьогодні цикл пригод Артеміса Фаула складається з восьми романів.

Зараз Колфер живе в Уексфордї з дружиною та маленьким сином Фінном.

Перу Оуена Колфера належать: «Бенні та Омар» (1998), «Бенні та Дитина» (2000), «Смішні ноги Еда» (2000), «Чотири бажання» (2000), «Ліжко Еда» (2001), «Артеміс Фаул» (2001), «Артеміс Фаул. Місія в Арктику» (2001-2002), «Артеміс Фаул. Код вічності» (2003), «Артеміс Фаул. Секретні матеріали» (2004), «Дуже страшна місія Мерфі» (2004), «Космо Хілл. Супернатураліст» (2004), «Артеміс Фаул. Удар у відповідь» (2005), «Артеміс Фаул. Загублений світ» (2006), «Флетчер Мун – приватний детектив» (2006), «Легенда зубів капітана Кроу» (2006), «легенда про найгіршого хлопчика в світі» (2007), «Артеміс Фаул. Парадокс часу» (2008), «Авіатор» (2008), «Артеміс Фаул. Комплекс Антарктиди» (2010), «Артеміс Фаул. Останній страж» (2012), «Рука допомоги для Доктора» (2013).

Готується екранізація першої книги про Артеміса Фаула.

Використані джерела

- Оуэн Колфер. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://fantlab.ru/autor724/>
- Об авторе: *Eoin Colfer*. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://lib.aldebaran.ru/author/kolfer_ijon/
- Оуэн/Йон Колфер/(Eoin Colfer). [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://thesims3.ru/forum/58-19107-1>

Барбара Космовська (нар 1958 р.)

Барбара Космовська (*Barbara Kosmowska*) – польська письменниця. Народилася 24 січня 1958 року в Битуві Поморського воєводства в сім'ї музикантів.

Освіту здобувала в ліцеї. Перші публікації з'явилися в журналі «Навпростець».

У 1980-их роках здобула премії на кількох поетичних конкурсах.

Навчалася в Гданському університеті на філологічному факультеті. По закінченні працювала вчителькою польської мови в Битові.

У 1999 році захистила кандидатську дисертацію з польської літератури на тему: «Між дитинством і дорослим життям. Про романи Зофії Урбановської».

Дебютувала романом «Голодна кицька» в 2000 році. Через рік в доробку авторки з'являється «Приватна територія». У 2002 році пише романи «Провінція», «Гобелен», «Буба». 2003 рік ознаменувався романом «Угору річкою», а 2004 – «Блакитним автобусом». Взірцем у творчому процесі їй служили Марк Твен з його почуттям гумору, Шмітт та його «Оскар і Рожева пані». З польських авторів Космовську найбільше приваблювала творчість Макушинського.

Працює на посаді доцента кафедри історії літератури романтизму й позитивізму в Поморській академії в Слупську.

У 2001 році перемогла в літературному конкурсі «Щоденник польської Бريدжит Джонс».

Найбільшу популярність письменниці приніс роман для підлітків «Буба», який у 2002 році отримав головну премію в загальнопольському конкурсі романів для дітей та юнацтва «Повір у силу фантазії». Це історія про дівчинку Агнешку на прізвище Буба, яка живе з батьками, сестрою і дідусем. Її мама, відома письменниця, що не має часу на доньку. Тато відомий математик, що живе і працює за кордоном. Стосунки в Буби складаються хіба з дідусем, який любить хороший алкоголь та бридж. Буба носить джинси і мартенси, любить слухати класичну музику і як дідусь, любить грати в бридж.

На запитання, чи мали герої «Буби» прототипів письменниця відповідала наступне: «Бубин дідусь – це викопана... моя мама! Із тією відмінністю, що вона не мала пристрасті до алкогольних напоїв. Мама чудово проявила себе в ролі люблячої бабусі. Здається, це вдалося їй значно краще, ніж бути моєю мамою. А Буба – це просто випадково зібрані до купи дівчачі риси. Хоча іноді в мене виникає враження, що

вона багато в чому схожа саме на мене, а не, скажімо, на моїх доньок. Розгубленість і, водночас, намагання виправити світ... У цих ситуаціях я себе цілковито ототожнюю зі своєю героїнею.

Відповідаючи на запитання журналіста, про що її роман «Позолочена рибка» авторка сказала: «Про мить, коли в житті героїні дрібні негаразди перестають важити більше, ніж те, що насправді є важливим і болісним. Дорослішання Аліції, складний вибір, намагання протистояти проблемам, на які ми не здатні вплинути, – це і є головні теми «Позолоченої рибки». За сюжетом, головна героїня Аліція мешкає разом з мамою, для якої найважливішою є робота. Вона «тікає» туди від проблем та материнської відповідальності.

Батьки Аліції – розлучені. У її тата з'явилася нова сім'я: дружина міс Літа та син Фридерік, що став зведеним братом Аліції, і якого вона з любов'ю називала «маленькою ящіркою».

На канікули Аліція їздить в село, до дідуся та бабусі. У них є восьмилітня корова Фризуня, яка вважається найкращою на селі. Тут Аліція набирається любові, тепла і займається улюбленим фотографуванням. В селі вона знайомиться з Робертом, хлопцем талановитим, та нещасливим. Роберт любить музику і мріє стати музикантом. Його мама померла, тато з горя почав пити. Щоб купити омріяну скрипку, Роберт їде до Німеччини, і наймається збирати огірки. Роботодавець-німець морально підтримує хлопця, навіть допомагає заробити йому на скрипку. Роберт виграє конкурс і їде вчитися до Віденя.

І все було б у Аліції добре, якби не страшна новина: у маленького Фридеріка рак і це невиліковно. Через деякий час він помирає. Ця обставина робить Аліцію дорослішою. Вона усвідомлює: людина не всесильна, і навіть позолочена рибка, яку вона купує, аби втішити братика, не зробить диво. Звідси і назва книжки: якщо «золота рибка» живе в казці і виконує будь-яке бажання, то «позолочена» живе в зоомагазині, і їй не підсилу справитися із омріяними бажаннями.

Книжка «Позолочена рибка» здобула літературну премію Книга Року 2007 та першу премію на Літературному конкурсі ім. Астрід Ліндгрєн.

Загалом, Барбара Космовська написала 12 книжок. Роботу над ними поєднує із зустрічами з учнями гімназій. Каже, це найскладніша група читачів. Окрім того, вона є авторкою радіоспектаклів для дітей і юнацтва.

Для дорослої аудиторії Барбара Космовська написала роман «Українка», що розповідає про кілька жіночих доль. У цілісність їх поєднує історія головної героїні Іванки, яка виїжджає до Польщі на роботу, але там їй не дуже щастить. «Українка» – це твір про тих, хто

їде на пошуки свого щастя до чужої країни, але не завжди може його знайти.

Найдорожчими для Барбари Космовської є члени її сім'ї: чоловік та дві доньки. Саме доньки виконували роль перших читачів та критиків усіх написаних письменницею творів. Авторка згадує: «Найчастіше критично читає свіжі рукописи моя старша – Іва, яка професійно займається перекладами, закінчила фінську філологію і живе у Гельсінкі».

Українською мовою Боженою Антоняк перекладено твори «Буба», «Буба. Мертвий сезон», «Позо», «Позолочена рибка».

Використані джерела

- 5-тисячний наклад роману «Українка» Барбари Космовської розкупили за два тижні. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.litgazeta.com.ua/node/4024>
- Космовська Барбара. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.livelib.ru/author/311562>
- Космовська Барбара: «Я — ворог сліпого дидактизму». / Барбара Космовська. / [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/ukrayinci-chitayte>
- Космовська Барбара: Ми прирекли підлітків на самотність. / Барбара Космовська. / [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://sodamagazine.com.ua/barbara-kosmovska>
- Романовська Іванка. Барбара Космовська: «Сучасні підлітки потребують чесності». / Іванка Романовська. / [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://litakcent.com/2012/06/15/>
- Історія про рибку. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty
- Романи польки Барбари Космовської вивчатимуть в українських школах. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://vsiknygy.net.ua/news/28561>
- Космовська Барбара. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://platfor.ma/lecturers/4f8f257864300/>
- Барбара Космовська: Люблю Львів, люблю львівських читачів... / Космовська Барбара. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?barbara_kosmovska
- Космовська Барбара: «Роман «Українка» – спроба подолати негативні стереотипи поляків щодо українців». / Барбара Космовська. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://archive.wz.lviv.ua/articles/93106>

БУБА. МЕРТВИЙ СЕЗОН

Мартенси на пенсії

Усі, хто останнім часом зустрічав Бубу, вдавали, наче дивляться на неї й нічого не помічають.

– Ти трішечки погладшала, – казали одні, зупиняючи погляд на Бубиних джинсах.

– Здається, ти схудла, – приглядалися інші.

– Погарнішала.

– Змарніла.

– Ти витягнулась, – стверджував дехто, ніби всупереч тим, які зауважували:

– Ти, Бубо, узагалі не змінилася...

Буба ввічливо погоджувалася з усіма виразами, які стосувалися її тіла, але під силуваною посмішкою приховувала гірке розчарування людською короткозорістю. Бо знехотя зазираючи в дзеркало, дівчина бачила там лише неймовірний смуток. Він був настільки помітний і невідступний, що його неможливо було ні з чим порівняти.

Смуток, як і Буба, найкраще почувався в її товаристві, щільно вкритий клаптиковою ковдрою. Так вони й лежали разом цілими годинами на Бубиному ліжку.

– Ти ж не можеш отак лежати до смерті, – сказав якогось дня дідусь.

Старенький звертався до веселої, барвистої ковдри, з-під якої з одного боку видніло розкошлане волосся, а з іншого – пара босих ніг у джинсах.

– Кажучи про смерть, я мав на увазі, звісно, власну, – з гідністю докінчив дід. І хоча голос його затремтів, зіщулена під ковдрою постать навіть не ворухнулася.

– Сум за тобою зламав моє серце так само, як твоя мама наше улюблене крісло, «Людовика», – дідусь поринув у приємні спогади. – Пригадуєш цю картину? Марися міряє черевички й раптом – бух! Що я тоді сказав? Ага! «Навіть малі черевики можуть зламати «Людовика». Дуже я тоді недоречно засміявся, – дідова інтонація зробилася повчальною. – Народна примовка каже: «Не смійся, ледащо, з чужого нещастя». Мудрець, який виголосив ці золоті слова, безсумнівно мав на увазі мене...

Але навіть це відважне зізнання не зворушило дівчини під ковдрою.

– Жоден лобуряка не вартий, аби за ним стільки плакали! – Старий вочевидь утрачав терпець. Він сів на краєчку ліжка, нервово смикаючи вуса. – Ну, хіба що я, – додав він сумирно. – Бо треба тобі знати, що я не

одну жіночку довів до сліз. Ах, які ж то були чудові часи... Така собі пані Леонтина, дружина адмірала Концева... Я познайомився з нею на балу мисливців...

Від солодких спогадів його відірвало тихе схлипування.

— Мушу тобі сказати, — пожвавішав дід, — що жінки, яких я покидав, втрачали і розум, і справжнього мужчину. А ти втрачаєш глузд через жевжика з біноклем!

— Ніякий він не жевжик! — почувся з-під ковдри слізний протест.

— Як це ні? — обурено відгукнувся дідусь Генрик. — Хлопчисько, який у своєму житті не зіграв жоднісінької партії в бридж? Тоді хто ж на твою думку жевжик?

Дідові важко було впізнати свою онуку в цьому клубочку, закутаному ковдрою. Минав тиждень, відколи шляхи Мілоша та Буби зовсім розійшлися. Щоправда, Буба ще декілька разів намагалася наблизитися до Мілошевої стежки. Але відтоді, як побачила його із цією іншою, з архітектурного відділення, худенькою, у химерному береті, Бубині мартенси перестали бігати колишньою, спільною доріжкою. Вони стояли в кутку коридору і, ніби двійко старих пенсіонерів, узагалі більше не виходили з дому.

— Бубо, озвися, нарешті, бо мене починає мучити сумління через усіх отих жінок, яких я покинув! — дідусь удавано схлипнув.

— Ненавиджу його... — почувся з-під ковдри притлумлений голосок.

— Слава Богу! — зрадив дідусь. — Нарешті якісь прояви людських почуттів! — захоплено вигукнув він. — Це просто чудово, дорогенька, що ти його ненавидиш, бо Маньчаки саме нині приходять зіграти партійку... Не можна, щоб вони нас застали отаких! Не програвати ж нам через дуркецала, який перетворив чемпіонку Польщі на плаксиву дівулю! Через мій труп! — не вгавав дід.

Слово «труп» негайно зворохобило його уяву, і старий знову заходився розмірковувати вголос.

— А уявляєш собі мій похорон? У розквіті віку? Якщо вже говорити про квіти, то знаючи твоїх батьків, можна здогадатися, що від них я їх точно не дочекаюся. Ну, хіба якогось гарненького букетика від тебе, — визнав дід. — Ти, Бубо, не така. Впевнений, що ти мені й колоду карт кинеш у труну. Тому відразу попрохаю, аби на зворотному боці були ті панянки з календаря, який я нещодавно гортав у книгарні...

Дідусь, певне, зворушився, бо голос у нього небезпечно здіймався й завмирав. Як на сцені. І в кімнаті раптом стало підозріло тихо.

Хоча Буба й не позбулася сумного настрою, проте вилізла з-під кольорової ковдри й глянула на діда почервонілими очима.

– О-о-о! Ось ти де! – зрадів пан Генрик. – Мій Кроличку! Ну, моя люба, – розчаровано озвався він за мить, – навіть Маньчакова не виглядала так жахливо, коли її покинув «коханий Вальдусик». Мені прикро це казати, але вона здавалася наче гарнішою за тебе...

– Мілош, певне, такої самої думки, – Буба вже приготувалася до нової хвилі розпачу, але її наміри випередив дзвоник у двері.

– Цей твій Мілош узагалі не думає, це, по-перше. А по-друге, причепурися трохи, перш ніж Маньчаки почнуть висловлювати нам свої співчуття!

– А що це так смачно пахне? – долинув до Буби й дідуся Генрика голос пані Віолетти. – Вальдеку, ти відчуваєш те саме, що і я?

– Авжеж, це запах нашої перемоги! – гаркнув дід і рушив назустріч ворогові.

Того дня на Бубу чекали самі неприємності.

– Бубо! Ти останнім часом так змарніла! – привітала її Маньчакова, поправляючи свою нову косу.

– Ого, якого хвоста ви почепили! – дід лише зараз помітив чималий вузол на потилиці гості.

– Це моє волосся, любий пане, – скривилася пані Віолетта.

– Волосся так швидко не росте, – заперечив дід, тасуючи карти. – Щоправда, у мене був товариш у війську, полковник Сермяга, який теж заростав, наче мавпа, але в порівнянні з вами це дрібниці.

– Це, пане Генрику, шиньйон. – Маньчакова розгнівано відкопилила губи. – Така краса коштує більше, ніж невеликий «Фіат», – додала вона з апломбом мільйонерки.

– Що ви кажете? – дід аж на виду змінився. – То «Фіати» вже зовсім нічого не варті стали, – зітхнув він. – А шкода. Я патріот, і мені прикро, що наш «Фіатик» вартий стільки ж, скільки фунт клоччя. Бубо, починай, – нагадав старий, підморгуючи онуці.

Попри Бубині зусилля, Маньчаки виграли всі партії. Лише Бартошовій вдалося припинити муки за зеленим столиком, повідомивши, що обід подано.

Гості з радістю покинули карти. Мало того, що за ними залишився переможний запис у дідовому нотатнику, то вони ще й нагодилися на смажену качку, оздоблену, як і годиться, віночком червоної капусти. Батько терпляче чекав на цю качку тиждень, а Маньчаки – жодної хвилини.

– Від капусти в мене здуття, – скривилася пані Віолетта, викладаючи на тарілку рум'яне стегенце. – У Вальдусика теж, – додала вона, відрізаючи наступну ніжку.

Дідусь сумно провів поглядом найкращі шматочки і, важко зітхаючи, зайнявся непоказним крильцем.

Бубі було однаковісінько. Вона могла їсти й капусту, як і годиться кроликам. Могла й нічого не їсти, як робила це протягом останнього часу.

Бартошова дивилася на дівчину з непідробною увагою, а коли погляд домробітниці зупинявся на косі Маньчакової, ставало помітно, яких зусиль їй коштує стриматися й не смикнути пані Віолетту за волосся з усієї сили.

– А здуття – це просто нестерпно, – Маньчакова відкопилила блискучі від качиноного жиру губенята. – Навіть пожалітися нікому не можна, що вони мене мучать...

– Усі ми вже про це знаємо, – заспокоїв її дідусь. – Пригадай-но, Бубо, які ліки продає твій батько в телекрамниці... Якраз від здуття живота. Бо мені чомусь здається, – напроорокував він, – що скуштувавши куприк, без Павлових таблеток ви довго не витримаєте.

– Що ви, пане Генрику! – гостя змахнула пухкими ручками, схожими на маснувате віяло. – У жодному випадку! У нас із Вальдусиком принцип: не купувати в знайомих...

– Ми Павлові дуже співчуваємо, – додав Маньчак із напханим ротом. – Погано, що з нормального телеведучого він перетворився на продавця в телекрамниці. І тепер втюхує бідним людям каструлі з подвійним дном, – він нетактовно захихотів.

– Або пояси для схуднення, від яких ніхто не худне!

– Або щіточки для чищення язика, від яких у мене було подразнення, – сплеснув руками Маньчак.

– Я вже не кажу про бальзам, від якого в мене була висипка. На щастя, у такому місці, де її ніхто не бачив! – докинула пані Віолетта.

– Крім мене, – зрадів безпричинно пан Вальдек.

– Крім тебе, любий, – з кокетливою усмішкою підтвердила його половина.

– Неможливо опуститися нижче, – виніс вирок Маньчак. – Я на місці Павла точно пішов би з телебачення, – переконано сказав він, і ці героїчні слова впали одночасно з качиним жиром, який щедро скапував з його ножа й виделки.

– Та ви так не переймайтеся, – намагався опанувати цю ситуацію дідусь. – Я не думаю, щоб хтось при здоровому глузді взяв би вас на роботу, з якої потім ви могли собі піти. Хоча на телебаченні у вас усі шанси стати помітною особою, – він багатозначно глянув на куленепробивний жилет Маньчака, який захищав хирляві Вальдусикові груди.

– Мушу сказати, що бідолашний Павлик вимагає нашої особливої підтримки, – утрутилася пані Віолетта, простягаючи руку до десерту. – Тому ми вирішили бувати у вас частіше.

– Особливо після того, як наші сусіди, Петушки, зізналися, що регулярно Павла перемикають.

– Як це – перемикають? – здивувалася Буба.

– Та звичайно! – Маньчак задоволено поглянув на присутніх. – Пультом. Навіть на релігійний канал, хоча вони атеїсти.

– А не аскети? – завагалася пані Віолетта.

– Настільки не переварюють отого Павлового кудкудакання про унікальні панчохи чи друшляки, – закінчив Маньчак.

– Це вже занадто, пане Вальдемаре! – Дідусь розгнівано відсунув тарілку. – Я завжди підозрював, що у вас погане оточення. Але мені й на думку не спадало, що ви мешкаєте під одним дахом з ідіотами!

– Не можу з вами погодитися, – заперечила Маньчакова, підсуваючи собі другий десерт. – Пані Петушкова – власниця перукарського салону для собак. Найкращого в місті.

– Ну, то я слушно припустив, що це у вас чийсь хвіст! – зрадів дідусь. – Я весь час думаю, кого ви мені нагадуєте. Ну викапаний спанієль! Бубо, – продовжував він, – як ти вважаєш? Можна спокійно довірити нашу Добавку тій Пелюшковій? Якщо подивитися на вашу зачіску, – звернувся він до власниці шиньйона, – собака може виглядати смішно.

– Петушковій, дочці генерала Петушка, – виправила Маньчакова, закусивши поблідлі губи.

– А не адмірала? – запитав Маньчак.

– Скільки коштує візит? – дідусь продовжував вивчати тему. – Скажемо цій Пелюшковій: «Оцю чудову суку підстрижіть, будь ласка, як пані Маньчакову».

– Дідусю!!! – зойкнула Буба.

Маньчаки навіть серветками не скористалися. Попідхоплювалися швидко, безладно і, наче розгромлена армія, квапливо відступили до виходу.

– Я розумію, що вам прикро за сьогоднішній програш, – зловісно засичав пан Вальдек. – Лише це вас виправдовує. Ну, і ще старечий вік, – в'їдливо докинув він. – З вашим маразмом ви, звісно, до завтра вже забудете, як скривдили мою дружину.

Розпродаж почуттів

Погані дні схожі на нудні кінофільми: і ті, й інші здаються безкінечними. Буба ще не встигла отямитися після відвідин Маньчаків, а на сходах уже чулися голоси батьків, що поверталися з міста. І Буба була переконана, що ці голоси аж ніяк не прагнуть почути одне одного.

– Це вже занадто! – Мама першою завоювала коридор, вимахуючи здоровенною торбою та незліченною кількістю невеличких пакетів. – Щоб після стількох років докоряти запрацьованій дружині, що та купила кілька дрібничок! Чесно кажучи, я дивуюся, – мстиво докинула вона, вмоцнюючись на нещодавно відремонтованому багато страждальному «Людовикові», – що в тебе настільки небізнесовий підхід до життя. Як продавець, ти мав би знати, що розпродажі призначаються для людей з багатою уявою... Або для дружин скупарів! – І вона промовисто глянула на чоловіка.

– Ні-я-кий-я-не-про-да-вець! – чітко проказав батько, і Бубі стало смішно. Їй завжди ставало смішно, коли дорослі поводитися наче діти. – Я лише дбаю про наші гроші. От і все, – підсумував він.

– От-от! – Мама прагнула нещадної війни. – Вершина егоїзму! Дбати про фінанси більше, ніж про власну дружину!

– Бо гроші точно мої, – не залишився в боргу тато, – а дружину доводиться ділити з таким-собі Протеком, який начебто відповідає за твою рекламну кампанію. І мені це зовсім не подобається.

– Ти кажеш такі речі при моєму татусеві й доці?! – останні мамині слова перейшли в безутішний плач.

– При татусеві? І доці? – Батько роззирнувся довкола лютим поглядом. – Ось тобі твої татусь і доця! – заgrimів він, угледівши переляканих дідуса й Бубу. – Розкажи їм, що найближчими днями вони матимуть на обід шість прозорих корсетиків, стрінги з лазерною обробкою й присмачені шпильками від Бати, а на десерт отримають косметичні масочки з пілінгом по чотириста злотих за баночку!

Буба давно не бачила батька таким обуреним. Тим часом мама спокійнісінько витягла один з корсетиків і приклала до демісезонного пальта.

– Ну, гляньте, який гарнющій! – і вона кокетливо посміхнулася до власного відображення в дзеркалі.

Але ніхто їй не відповів.

– Павле, – дідусь приготувався до відступу. – Річ у тім, що нині в нас побували Маньчаки...

– Мене це не обходить, – Павел вочевидь образився на всіх, бо нечемно запхнув руки глибоко до кишень і тупцяв на місці, не дивлячись ні на кого.

– А дарма, – дідусь зробив ефектну паузу. – Бо вони з'їли твою качку. Передчуваю, що це ти перший скуштуєш оті корсетики. Хіба що спокусишся на масочки або вчорашню рибу. Вона була така несмачна, що чимало залишилося, – закінчив дідусь уже з-за дверей своєї кімнати.

Буба теж воліла безпечно вшитися. Повернулася під свою ковдру, котра терпляче чекала, аби знову вкрити її смутком, значно більший, ніж

досі. Тепер до Бубиних вух не долітали жодні звуки, крім биття її серця, яке ніяк не могло змиритися з раптово отриманою свободою.

А зовсім нещодавно світ робив усе, аби Буба почувалася обранкою долі. Початок канікул аж ніяк не віщував негараздів. Усі гороскопи дружно стверджували, що вона Буба може, ба, навіть повинна забути про свої проблеми, бо Венера оточила її особливою турботою. Якщо вірити зорям, дівчина повинна була стати здоровішою, вродливішою, багатшою та більш коханою. Тим часом Буба залишилася сама.

Коли Мілош був у Фінляндії, куди вони з батьком поїхали в науковий табір, гороскопи не брехали. Та щойно повернувся – і все змінилося. Ніби там, у північних широтах, хлопець замерз або впав у якусь полярну сплячку, котра перетворила його на крижину. Траплялося, що він відтавав, очі знову блищали й Мілош сміявся колишнім сміхом. Таке відбувалося завжди, коли в розмові згадувалося ім'я Ребекки, з якою він познайомився в таборі. Спершу Буба цього не помічала, а навіть коли щось і підозрювала, то відразу картала себе за дурні ревнощі. Та коли невидима Ребекка зробилася всюдисущою, приєднуючись до них на кожному побаченні, Бубине занепокоєння зросло. І нарешті, затьмарило будь-які радощі від канікул. Бо дівчина зрозуміла, що з Фінляндії Мілош повернувся не сам. У нього на плечі продовжувала висіти ота злощасна нова знайома, яка на всьому зналася щонайкраще. А навіть коли й не на всьому, байдуже, якщо це згадка про Ребекку, а не Бубина присутність запалювала в Мілошевих очах іскорки ніжності.

Коли Буба намагалася легенько натякнути, що віднедавна вони зустрічаються втрьох, Мілош ображався й звинувачував Бубу, що та поводить як дитина.

Те, що її почуття сприймали як дитинні капризи, ще більше поглиблювало розпач, і невдовзі Бубина ситуація зробилася просто-таки нестерпною. Дівчина могла змінитися заради Мілоша, але при всьому бажанні не здатна була перетворитися на справжню студентку, переможницю конкурсу «Міс Академікус», незрівнянну плавчиху, скелелазку, топ-модель і волонтерку, котра у вільний час співає із групою яхтсменів «Іменини Боцмана».

А Мілош чимраз частіше ставав неприємним і примхливим. Щоправда, він зрідка заходив до Буби, пропонуючи орнітологічні прогулянки, але з таким виразом обличчя, наче йшлося про повторення минулорічного матеріалу посеред спекотного літа. І навіть на хвилину не міг забути про Ребекку.

– Ребекка професійно фотографує, – захоплено розповідав він.

– На таке дерево Ребекка видирається без страховки.

– А знаєш, що її навіть птахи не бояться? – Мілош аж нетямився від захвату.

Отак дівчина дізналася, що існують Ребекки, які народилися для того, щоб Буби не могли спокійно спати.

Дідусь дотримувався іншої думки.

– Гарний мені орнітолог! – пирхав він зневажливо. – Хай поспостерігає за лебедями, тоді зрозуміє, що в житті найважливіше!

– Може, це в нього тимчасово? – тішила себе ілюзіями Буба, з надією поглядаючи на діда.

– Тимчасовим буває хіба що самогон замість віскі, – категорично відповів старий. – І в такому випадку треба йти на різні поступки. А в коханні на компроміс погоджуються лише дурні або бридкі на вроду дівчата, – закінчив він.

– Ти ж казав, що бридких жінок не буває, – розчаровано мовила Буба.

– Я таке казав? – дід здавалося, був приємно здивованим. – От тобі й маєш! А твоя мати ще сміє стверджувати, наче я не джентльмен! – обурився він, повертаючись до своєї улюбленої пліткарської газетки.

Після тієї розмови Буба посмутнішала ще більше. За якийсь час до неї примчала Йолька із сенсаційною новиною, що бачила Мілоша на концерті з тією класною кралею, чия фотка була в останньому номері журналу «Врода+». Буба прикинулася знудженою, даючи Йольці зрозуміти, що вони з Мілошем саме відпочивають одне від одного.

– Ага, відпочиваєте... – Йолька співчутливо покивала головою й так міцно обійняла Бубу, ніби та щойно втратила близьку людину й стояла над її свіжою могилою.

Це був дуже невеселий день, зате він поклав край Бубиним стражданням. Щойно Йолька пішла, Буба збігала до поблизького кіоску. Купила останній номер «Вроди+». Удома вирізала фото Ребекки з рубрики «Як я досягла успіху». Поклала його на столі і якийсь час вдивлялася в усміхнене обличчя суперниці. Думала, як можна помститися цьому клаптикові паперу, і дійшла висновку, що аж ніяк не прагне помсти. Вона продовжувала любити Мілоша, але раптом їй розхотілося бігати за ним під час прогулянок лісом, щоб вислуховувати компліменти на чужу адресу.

– Будь з ним щасливою, – прошепотіла вона до фотки, докидаючи її до сувенірчиків, пов'язаних з Мілошем.

Нині, коли після родинної баталії запанувала жадана тиша, Буба вирішила, що прийшов час навести лад після свого великого кохання.

Дістала зі столу поштівки від Мілоша, листики й орнітологічні карти. Спільні фотографії, два музичні диски, які вони разом слухали й фотку усміхненої Ребекки. Притягла велику материну торбу й покидала туди любі серцю пам'ятки.

На торбі був відповідний напис: «Мінус 70% на все!».

– Навіщо мені таке кохання? – думала Буба, квапливо натягаючи кросівки. – Уцінене, як мамині корсети? Непотрібне, бо замале. Затісне, бо чуже... Я не хочу щодня перетворюватися на Ребекку. Не хочу вдавати, що моє щастя залежить від кількості яєць, відкладених сірою гускою чи якоюсь іншою птахою... Від завтра почну нове життя, – вирішила вона, тихо відчинивши двері.

– Ти кудись виходиш, Бубо?

Зі спальні визирнула мама в кумедному корсетику. Вона скидалася в ньому на підстаркувату балерину.

– Винесу сміття! – відгукнулася донька. – Бо вже багато накопичилося.

– До речі про сміття, – мама ледь зніяковіла. – У мене є кілька непотрібних футболок. Ще зовсім добрих. Може, хочеш? Бо на тому розпродажі якось нічого для тебе не було.

– Звичайно, – відповіла Буба, невиразно всміхнувшись. – Згодяться, – сказала вона, залишаючи маму в чудовому настрої, типовому для людей, переконаних, наче вони когось ушасливили.

Лише пізно ввечері, коли ніщо не віщувало жодних відвідин, а читання в ліжку «Ста років самотності» ставало щораз важчим, хтось легенько постукав у двері.

– Не спиш? – запитала мама. – Бо, розумієш, – швидко заговорила вона, і її обличчя порожевіло від крему чи, може, сорому, – я собі подумала, що по-дурному якось вийшло з тими футболками. Підемо завтра разом по крамницях, хочеш?

Очі Буби засяяли.

– Звісно! – прошепотіла дівчина.

– То підемо, – рішуче заявила мама.

– Тато гніватиметься, – нагадала Буба.

– Мужчини для того й існують, щоб гніватися на жінок, які розкидаються грішми, – змовницьки підморгнула мама. – Крім того, ми ж не шикуватимемо, а боротимемося таким чином із чоловічим фінансовим деспотизмом, – закінчила вона. І Буба вирішила, що ця тирада могла б стати гаслом на феміністичній маніфестації.

– Я з тобою згодна, – серйозно сказала дівчина, і мама вийшла з її кімнати так, немов залишала барикаду.

Переклад Божени Антоняк

Рекомендуємо прочитати

Буба

Буба. Мертвий сезон

Позолочена рибка

Українка

Лук'яненко Сергій Васильович (нар. 1968р.)

Лук'яненко Сергій Васильович – російський письменник-фантаст. Народився 11 квітня 1968 року в місті Каратау, що на території Казахстану в сім'ї лікарів. Батько – психіатр, мати – працювала в наркологічних клініках, старший брат – лікар-кардіолог.

Школу закінчив із золотою медаллю, після чого вступив до Алма-Атинського державного медичного інституту, який закінчив за фахом лікар-терапевт. Після ординатури здобуває спеціальність лікар-психіатр, хоча з дитинства мріяв стати режисером.

Багато читав ще з раннього дитинства. У п'ять років прочитав «Туманність Андромеди», а в сім – «Країну багряних хмар». Згодом улюбленими письменниками стануть А. і Б. Стругацькі, В. Кропивіна, Ч. Діккенс, В. Гюго. Уже дорослий письменник з впевненістю заявить, що виріс на книгах Кліффорда Саймака, Айзека Азімова, Роберта Шеклі, Артура Кларка, братів Стругацьких, Кіра Буличова, Віктора Колупаєва.

Літературну творчість почав 1986 року будучи ще студентом, у віці 18 років. Першим твором було оповідання «Порушення», опубліковане в журналі «Зоря» (1987).

У 1988 році оповідання «За лісом, де підлий ворог» видається в журналі «Уральський слідопит». Згодом письменник публікується в Індії, а потім в США. У 1989 році в журналі «Винахідник і раціоналізатор» опубліковано оповідання «Вибір». У цьому ж році починає роботу над своїм першим романом «Лицарі Сорока Островів», яку завершує в 1992-му.

До виходу роману «Пригоди Стора» в 1990 році він пише більше десяти публікацій, а також дві повісті «Тринадцяте місто» та «Пристань жовтих кораблів».

У лютому 1990 року знайомиться зі своєю майбутньою дружиною Сонею, і вже у вересні того ж року вони святкують весілля. У сім'ї народилися два сини Артем та Данило.

У період з 1990 по 1992 роки пише три нові романи в циклі «Лорд з планети Земля»: «Принцеса варта смерті», «Планета, якої немає» і «Скляне море», а також приступає до повісті «Хлопчик і тьма». У цей же період працює над повістю «Атомний сон», оповіданнями «Л – означає люди», «Дорога на Веллесберг» і «Мій тото – антибіотик»

У 1992 році створює три оповідання «Фуга в мундирі», «Слуга» і «Поїзд в теплий край». Перші дві нагороджено авторськими преміями «Інтерпресскон» (1995, 1996).

За збірку «Атомний сон» у 1992 році отримує свою першу премію «Старт».

Закінчивши інститут, у 1992 протягом року працює лікарем-психіатром. Після цього влаштовується заступником головного редактора журналу фантастики «Світи» при газеті «Казахстанська правда», де публікує свої оповідання «Майже весна» і «Фугу в мундирі». Паралельно веде відділ фантастики журналу «Зоря», також працює в редакції газети «Мальвіна». 1993 року у співавторстві з Юлієм Буркіним пише повісті «Сьогодні, мама!», «Острів Русь». Третю повість «Цар, царевич, король, королевич» автори пишуть окремо.

Наприкінці 1994 року пише роман, узявши за основу назви рас і планет гри «Master of Orion», який складається з двох частин: «Лінія марень» та «Імператори ілюзій». Цього ж року виходить другий авторський збірник, що включає в себе весь цикл «Лорд з планети Земля» та ряд оповідань.

У березні 1995 року на фестивалі фантастики в Красноярську він отримує жанрову премію «Мандрівника» «Меч Румати» за роман «Лицарі Сорока Островів». У травні нагороджений премією «Інтерпресскон-95» за твір «Фуга в мундирі».

У 1995 році видаються збірки «Східна балада про доблесного мента» і «Дюралеве небо». Закінчивши дилогію, розпочинає роботу над романом «Тиждень невдач». Закінчивши його пише роман «Зірки — холодні іграшки» а потім «Лабіринт віддзеркалень». У цей час виходять романи «Лінія марень» та «Імператори ілюзій», трилогія «Лорд з планети земля», збірка ранньої фантастики «Відкладена відплата». Після цього публікує збірку «Час учнів», в яку увійшла під назвою «Тимчасова метушня» повість «Тиждень невдач».

У 1996 році автор закінчує роботу над «Лабіринтом віддзеркалень». Покинувши Алма-Ату він назавжди переїжджає до Москви. Тут спільно з Ніком Перумовичем починає працювати над романом «Миті дня, миті ночі». Через рік розпочинає роботу над новим романом «Холодні береги».

У 1997 році виходять у романи «Не час для драконів», «Холодні береги».

У 1998 році опубліковано роман «Нічний дозор», що поклав початок нової серії («Денний дозор», «Сутінковий дозор», «Останній дозор», «Дрібний дозор» та ін.) і отримав велику популярність після екранізації 2004 року. Над циклом автор працює багато років.

Головний герой роману «Дозор» Антон Городецький має реального прототипа, він багато в чому автобіографічний. Сам письменник в одному з інтерв'ю писав: «Я, коли пишу, просто намагаюся уявити себе в інших обставинах: коли б я виріс в такому світі, в такому середовищі, яким би я міг стати. Береться власний характер і перекладається на якісь вигадані обставини».

У 1999 році Сергій Лук'яненко пише «Фальшиві дзеркала», «Прозорі вітражі», «Геном». Через рік виходить з друку твір «Наближається ранок». Паралельно працює над продовженням «Нічного дозору».

У 2001 році були написані «Танці на снігу», через рік «Спектр». У наступні роки читач зміг прочитати «Каліки» (2004), «Кредо» (2004), «Чернетки» (2005), «Чистовик» (2007), «Конкуренти» (2008), «Недотепа» (2009), «Непосіда» (2010). Окрім того, у 2010 році працює над черговим романом «Дозорівського циклу» – «Новий дозор».

Свій жанр Сергій Лук'яненко назвав як «фантастика жорсткої дії» або «фантастика шляху».

Творчість Сергія Лук'яненко визнана в Росії та за її межами. Він лауреат премії «Аеліта» (1999), «Зоряний міст» (1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2009), Платиновий Тарлан (2005), премії імені Олександра Гріна (2010), багаторазовий лауреат премії «Мандрівник» у різних номінаціях.

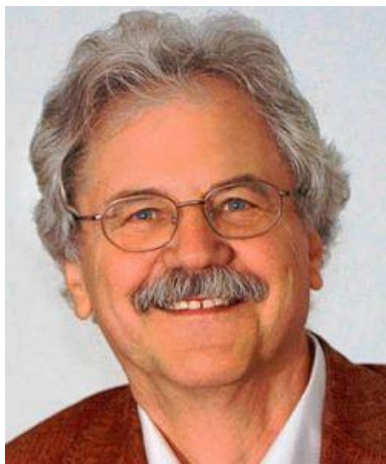
У 2004 році за мотивами роману «Нічний дозор» був знятий фільм, у 2006 вийшло продовження – «Денний дозор». У 2006 вийшов з прокату фільм «Азиріс Нуна», знятий режисером Олегом Компасовим за книгою «Сьогодні, мамо!».

В Україні плануються зйомки фільму за романом «Лицарі сорока островів». Сценаристами будуть Марина та Сергій Дяченки.

За творами Сергія Лук'яненко створено комп'ютерні ігри «Нічна варта». «Денна варта», «Не час для драконів», «Варта. Заборонені ігри», «Зірки. Холодні іграшки».

Використані джерела

- Сергей Васильевич Лукьяненко. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://fantlab.ru/autor60>
- Сергій Лук'яненко, автор «Нічного дозору»: Перечитувати свої тексти – що їсти своє м'ясо. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://knig.org.ua/serhij-lukyanenko-avtor-nichnoho-dozoru-pere>
- Сергій Васильович Лук'яненко. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://znaimo.com.ua>

Пауль Маар
(нар. 1937 р.)

Пауль Маар (Paul Maar) – популярний німецький дитячий письменник, драматург, перекладач і ілюстратор, народився 13 грудня 1937 року в місті Швайнфурті.

Навчався в Швайнфуртській гімназії. З дитинства дуже любив читати, та батько вважав, що це пуста трата часу, тому книг дома було дуже мало. Майбутній письменник записався до бібліотеки, та приносити книги додому йому заборонялося. Книги читати прийшлося в домі свого приятеля. Згодом, коли він виросте і стане відомим, у одному з інтерв'ю скаже, що дитинство дитячих письменників буває двох видів: щасливе і радісне, яке автор буде описувати у своїх творах та нещасливе, що спровокує автора придумовувати у своїй творчості дитинство, якого він був позбавлений.

Після смерті матері Пауль Маар живе в селі у діда поблизу міста Терес на півночі Баварії.

Навчання продовжує, вступивши до Академії мистецтв у Штудгарікул. Під час канікул працює фотографом та декоратором у театрі замку Масбах у Франконії.

По закінченні Академії мистецтв працює вчителем малювання в школі. Освітнянська кар'єра його не приваблює, Пауль Маар відмовляється від учителювання і виголошує себе вільним художником: пише книги для дітей, сценарії для фільмів, п'єси для театру, ілюструє книги, створює комікси для журналів. Разом з дружиною Неле перекладає німецькою мовою твори англійських письменників для дітей.

Літературний дебют письменника розпочався з книги «Собака з татуванням» – збірника оповідань, тексти якого обрамлені в сюжетній цілісності історією про собаку, на тіло якої накладено татування-історії, які вона розповідає левові. Збірник вийшов у світ у 1967 році. Писав книгу Маар для своїх синів, оскільки бібліотечні тексти його, як батька, не влаштовували.

Поштовхом до письменницької діяльності Маара послужили нарікання директора театру, де він колись працював, на відсутність нових п'єс, через що в театрі багато років з репертуару не зникає «Спляча красуня» і «Вовк та семеро козенят». Пауль Маар береться виправити цю проблему. У його доробку з'являється ряд п'єс. Першою з них був твір «Король у ящику», який було надруковано в 1971 році.

З 1976 року цілком присвятив себе літературній творчості. Пише романи й вірші. Саме він вигадав потішного Суботика, про якого згодом

створили захопливий фільм. Письменник створив і проілюстрував дев'ять книг про цього чарівного, смішного, рижоволосого героя.

Пауля Маара неможна назвати казкарем, та створений ним образ смішної і доброї істоти на ім'я Суботик, знають та люблять діти усього світу. А інакше не може бути, адже Суботик – вірний друг, який не тільки веселить безкінечними жартами, він може виконати будь-яке бажання: організувати зайву порцію десерту, успіх на уроці. Суботику все під силу.

Маар пише також і серйозні книги для дітей. Так, у 2004 році побачила світ збірка «Старша сестра, чужий біль», яка складається з одинадцяти оповідань та повістей про непрості стосунки в сім'ях, де є діти.

До числа найвідоміших творів Маара належать: цикл про Суботика («Сім субот на тиждень», «Суботик повертається в суботу», «Нові цятки для Суботика», «Суботик у небезпеці» та ін.), «Собака з татуванням», «Три поганих хлопці», «Інші діти також живуть з своїми батьками», «Пан Белло і чарівний еліксир». У 2012 році вийшло продовження історії про Белло – «Новеньке про Белло».

У 2004-2005 роках Пауль Маар викладав на кафедрі поезики Карл-фон-Осицького Університету в Ольденберзі, у 2006 році – в Університеті Мартіна Лютера Віттенберг-Холла.

Творчість Пауля Маара відзначено багатьма нагородами, в тому числі Німецькою літературною премією, Австрійською державною премією, Премією братів Грімм, Премією Фрідріха Рюкерт, а також Швецькою Книжковою Зіркою. Двічі нагороджений Премією Німецької Молодіжної Літератури, Премією Е. Т. А. Гофмана, Німецькою Книжковою Премією (2003 р.), Баварською Премією культури (2005 р.), Премією Вольфрама фон Ешенбаха (2009 р.), Німецькою Читацькою Премією (2009 р.), Літературною Премією Академії витончених Наук Баварії (2009 р.), Премією Віденського Дитячого Журі (2011 р.).

Окрім того, серед нагород Маара ордени та медалі: Орден за Заслуги Федеративної Республіки Німеччини, медаль «Pro Meritis» Міністерства за Справами Освіти та Релігії, Орден За Заслуги Баварії.

За підтримки Гете-Інституту він популяризує німецьку мову, літературу та свою творчість в усьому світі, мандруючи різними країнами. Твори Пауля Маара перекладено багатьма мовами світу. Українською мовою перекладено «Пан Белло і блакитне диво», «Що не день, то суббота», «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в субботу», «Китобус, або Нові цятки для Суботика».

Проживає в Бамберзі з дружиною, трьома дітьми та внуками.

Використані джерела

- Маар, Пауль. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.samokatbook.ru/ru/authors/138/>
- Русские читатели уже знакомы с Паулем Мааром — он автор популярных книг про Субастика. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.samokatbook.ru/ru/authors/138/>
- Биография Пауль Маар. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.livelib.ru/author/120053>
- Пауль Маар. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.teza.in.ua/Author/>
- Пауль Маар. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.evroskazka.ru/>
- 6 лучших немецких писателей для детей и взрослых. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://novostiliteratury.ru/2013/07/6>
- И в субботу Субастик вернулся. Маар Пауль. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://amphora.ru/book.php?id=733>
- Пауль Маар. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.ozon.ru/person/1660675/>
- Творческие встречи с Паулем Мааром. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://germanyinrussia.ru/faces/43>

МАШИНА ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ БАЖАНЬ, АБО СУБОТИК ПОВЕРТАЄТЬСЯ В СУББОТУ

П'ятий розділ Суботик у небезпеці

Над вухом гуло й дудніло.

– Годі тобі дудукати, – крізь сон промимрив пан Пляшкер. – Пані Моркван зараз прибіжить сваритися.

– Це не я, – озвався під боком Суботик.

Пан Пляшкер трохи підвівся.

– Як у моє ліжко потрапив пісок? Що ти знову накоїв? – сонно запитував він.

Суботик засміявся. Аж тепер татко прокинувся.

– А-а, ми ж на безлюдному острові, – сказав він. – Але хто ж це зчиняє такий гамір?

Вони вилізли з куреня і роззирнулися довкола. Ген-ген за смугою прибою об'якорився пароплав. Два моторні човни поволі підпливали до берега.

– Маємо гостей. Що нам робити? – мовив пан Пляшкер.

– Нічогісінько, – подав свою думку Суботик. – Почекаємо, побачимо, що буде.

Так вони й зробили.

Чекаючи, принесли з пралісу всіляких плодів і спокійно поснідали. Після сніданку пішли поплавати, а тоді трішки задрімали. Обидва човни тим часом зникли за піщаною косою.

Саме тоді хтось подзвонив біля дверей помешкання пані Моркван. Вона відчинила. Перед нею стояв пан Вівторакус із букетом квітів у руці.

– Сьогодні вранці я мав справи в місті, – трохи зніяковіло пояснив він. – Мусив порозумітися з фінансовим управлінням щодо податку на собак. Та й подумав собі: а чи не зазирнути мені до мого приятеля Пляшкера? Авжеж, треба зазирнути, сказав я собі. І ось я перед вами.

– Які гарні квіти! Ото пан Пляшкер зрадіє, – сказала пані Моркван.

– Це... власне, вони призначалися для вас, – поштиво сказав пан Вівторакус і віддав їй букета. – Чи не гарні? Авжеж, гарні. Та ще й зовсім не дорогі.

– Яка приємна несподіванка! – мовила пані Моркван і почервоніла. – Адже ви знаєте, де його кімната. Заходьте собі. Щоправда, я не знаю, чи він уже встав. Сьогодні я його ще не чула. Хоча, звісно, я не підслуховую. Але ж цього Робінзона, як правило, чутно крізь усі стіни.

Пані Моркван пристояла поруч, коли пан Вівторакус постукав у двері кімнати пана Пляшкера. Ніякої відповіді. Пан Вівторакус постукав знову. І знов ніякої відповіді.

– Мабуть, він дуже міцно спить? Авжеж, він спить міцненько, – сказав пан Вівторакус.

– Ви ж можете скласти компанію мені, поки він прокинеться, – запропонувала пані Моркван.

– Компанію? Авжеж, можу, – сказав пан Вівторакус. – І якщо ви запропонуєте мені чашечку кави, то я не відмовлюся!

– Подивіться, тату, що воно йде! – прошепотів Суботик, торсаючи пана Пляшкера за плече. – Може, краще нам сховатися в лісі?

Пан Пляшкер миттю зірвався на ноги і подивився в той бік, куди показував Суботик. Найближчий вигин морського берега саме огинала група туристів. Вони здебільшого були вбрані в шорти та барвисті сорочки. І всі в сонцезахисних темних окулярах. Жінки були в солом'яних капелюшках, чоловіки в червоних кепках із широкими білими козирками. На кепках був напис: «Південноморські пригодницькі маршрути». На чолі групи крокував чоловік у тропічній уніформі, з мегафоном у руці.

Ось він обернувся до туристів і промовив у мегафон:

– Мої пані й панове! Дозволю собі попросити вас не розпорошуватися. Тут, на цьому незайманому південноморському узбережжі, чекає на нас зараз неповторний південноморський обід. Дозволю собі попросити вас опуститися на землю в затінку цих пальм і помилуватись неповторним краєвидом. Керівництво екскурсії зараз розподілить їжу по практичних вакуум-пакунках. Розкривати їх слід за допомогою...

Чоловік раптом ошелешено замовк, побачивши пана Пляшкера з Суботиком. Втупившись у них поглядом, він з палкою цікавістю підійшов ближче, а за ним – юрма туристів.

– Звідки ви тут узялися? – спитав він. – Ви – з іншої туристичної групи?

– Ні, ми прибули сюди цілком самостійно, – гордо відповів Суботик.

– А хто ви такі?

– Це – тато Пляшкер, а я звуся Робінзон, – пояснив Суботик.

– Робінзон? Чи означає це, що ти – як той знаменитий Робінзон? Що ви удвох живете зовсім самі на цьому безлюдному острові? Ви зазнали аварії? А де ж ваше судно? – наперебівки одне одному допитувалися туристи. Котрийсь навів на пана Пляшкера й Суботика кінокамеру і заходився фільмувати. За ним і вся група туристів почала фільмувати й фотографувати обох.

– Та в нас немає ніякого судна... ми... – Пан Пляшкер геть розгубився. Йому було ніяково, що всі їх фотографують. – Це... все... машина...

– А, у вас поламалася машина? – розпитував керівник екскурсії.

– Еге ж, можна сказати, що так, – озвався Суботик.

– Пошкоджена машина, як цікаво! – вигукнула одна туристка і ще кілька разів сфотографувала пана Пляшкера з Суботиком. – Ми вас, звісно, врятуємо.

– Обидва вони, певна річ, гинуть з голоду й спраги, – вигукнув хтось із гурту. – Дайте ж бо їм як слід попоїсти!

Проте пан Пляшкер відмовився, бо вони з Суботиком щойно підснідали.

Туристи посідали коло пана Пляшкера й Суботика, порозкривали свої вакуум-пакунки з їжею і хутко спорожнили принесені з собою консервні бляшанки та пляшки.

Незабаром чудовий білий узбережний пляж під пальмами лежав рясно вкритий папером, порожніми пластиковими пакетами та пластиковими ж пляшками з-під лимонаду.

– Пора нам звідси дременути! – прошепотів пан Пляшкер до Суботика.

Керівник екскурсії почув.

– Дременути? Ви ж не хочете сказати, що збираєтеся звідсіля втекти? – злякано спитав він. – Ми ж маємо врятувати вас із острова. Найкраще буде вам долучитися до нас. Не турбуйтеся, ми цілком безпечно доправимо вас на корабель.

– Та я хотів... я... – почав був пан Пляшкер.

Суботик урвав його мову.

– Татко має на увазі, що нам треба дещо принести онде з нашої хатини, – квапливо сказав він.

Пан Пляшкер з полегкістю кивнув головою.

– Так, так, достеменно так, цілком правильно! – радісно погодився він, і обидва подалися до куреня й повлазили всередину.

Тим часом пан Вівторакус випив уже не одну, а цілі три чашечки кави. З кімнати пана Пляшкера все не чути було ані звуку.

– А чи не слід просто взяти та розбудити пана Пляшкера? Авжеж, слід! – рішуче сказав пан Вівторакус і пішов до його кімнати.

Постукав. Не діставши ніякої відповіді, відчинив двері. В кімнаті нікого не було.

– Дивна річ, – розгублено сказала пані Моркван, що й собі прийшла під двері кімнати пана Пляшкера. – Я не бачила, щоб хто з них виходив.

Пана Вівторакуса взяла підозра.

– Я зачекаю тут, поки мій приятель Пляшкер повернеться, – сказав він до пані Моркван.

– А якщо занудьгуєте, то можна ж знов завітати до мене на кухню, – запросила вона й лишила пана Вівторакуса на самоті.

Пан Вівторакус почав роздивлятися машину для здійснення бажань. Вона стояла готова до вжитку, бо лампочка горіла.

– Вони, мабуть, у небезпеці. Може, вскочили десь у халепу й не знають, як їм вернутися додому, – розмірковував він уголос. – Чи не загадати мені в такому разі бажання, щоб порятувати їх? Авжеж, так я й зроблю. Адже я позавчора бачив, як ця машинка працює. Найліпше буде забажати, щоб вони опинилися під дверима будинку. Ато пані Моркван щось запримітить. Врешті-решт, вона ж побачила – в кімнаті нікого немає. – Він поставив важіль на «увімкнено» й сказав: – Я хочу, щоб мій приятель Пляшкер зі своїм Суботиком цієї ж хвилини стояли під дверима цього будинку!

Саме тоді в курені з пальмового листя пан Пляшкер нахилився до Суботика й прошепотів:

– Отак. А тепер зникаймо звідси чимшвидше! Поки вони нас не врятували на своєму кораблі. Я хочу, щоб ми зараз опинилися дома, в моїй кімнаті!

– Ну й ну! – тільки й вимовив пан Вівторакус, коли негайно по тому обидва постали в кімнаті поруч нього. – Я ж загадав машині, щоб ви стояли перед бу... – Та подальші слова застряли йому в горлянці, бо пан Пляшкер із Суботиком раптом знов десь ділися.

– Чого це ми стоїмо під дверима будинку, як я забажав, щоб ми стояли в кімнаті?.. – Та не встиг пан Пляшкер доказати останнього слова, як вони вже знову стояли в кімнаті.

– ...динком! – скінчив своє речення пан Вівторакус.

Та не встиг пан Пляшкер щось йому відповісти, як вони з Суботиком знов опинилися під дверима надворі.

– Та що ж це діється? – вигукнув він. – Чого це ми?..

Але вони вже стояли біля пана Вівторакуса в кімнаті.

– Блакитне світло! – злякано вигукнув Суботик і вказав на машину. Там поволі яснішав слабенький блакитний промінець. – Блакитне світло! Тримайтеся, бо...

Та вони вже були надворі.

– Що ти хотів сказати? – скрикнув пан Пляшкер.

Але не встиг Суботик відповісти, як вони вже стояли в кімнаті.

– Тримайте! Тримайте нас! – закричав Суботик до пана Вівторакуса. Та пан Вівторакус не встиг ще й поворухнутися, а вже пан Пляшкер із Суботиком зникли з кімнати.

Коли ж обидва, вкотре вже, з'явилися в кімнаті, пан Вівторакус ухопив пана Пляшкера за руку, а Суботик щосили вчепився за пана Пляшкера.

Вимкніть машину! Швидше, швидше! – вигукнув Суботик.

Пан Вівторакус вільною рукою дотягся до перемикача й перевів його на «вимкнено». Суботик збуджено показував на блакитну лампочку у верхній частині машини, що блимала тепер дедалі швидше.

– Запізно! Блакитне світло! – вигукнув він у розпачі. – Тепер двоє протилежних змістом бажань змагаються між собою. Тому подужає або машина, або я. Для слабшого це закінчиться погано, страх погано.

– Та чому ж? Що таке сталося? – вигукнув пан Пляшкер.

Тепер, коли машину було вимкнено, вони з Суботиком стояли в кімнаті, вже ні за що не тримаючись.

– Двоє бажань водночас, – мляво промурмотів Суботик. – Двоє цілком протилежних бажань. Неможливо перебувати водночас надворі і в кімнаті... Я мушу сісти, мені дуже зле.

Пан Пляшкер страшенно стривожився.

– Господи Боже! – пробелькотів він, узяв Суботика на руки й дуже обережно посадив у крісло. – Може, потрібні ліки? Чим я можу тобі допомогти?

– Холодний компрес на лоба... – простогнав Суботик. – Мені страшенно жарко!

– У нього, певне, висока температура! – скрикнув пан Пляшкер. – Він увесь горить!

Машина також уся гаряча, як вогонь! – вигукнув пан Вівторакус і показав на машину для здійснення бажань.

Деякі дротинки в ній розжоврилися, лампочки спалахували сліпучим світлом і перегорали, зсередини здіймався чорний дим.

– Та покинь ти ту дурну машину! – вигукнув пан Пляшкер. Йому тепер було не до машини, тепер для нього існував лише Суботик. – Принеси сюди якусь вогку шматину! Чи ти не бачиш, що Суботик занедужав?

– Вогку шматину? Авжеж, зараз принесу! – збуджено вигукнув пан Вівторакус і за мить уже подав панові Пляшкеру мокру ганчірку.

Коли той приклав її Суботикові до лоба, ганчірка запарувала. І тієї ж миті машина засичала, в ній щось клацнуло, блакитне світло ще раз блимнуло й погасло.

– Переміг я! Машина перегоріла! – промимрив Суботик, полегшено зітхнув і... зомлів.

– Він знепритомнів! Що нам робити? – заволав пан Пляшкер. – Треба мерщій викликати лікаря!

Він дуже дбайливо взяв Суботика на руки, підняв його з крісла й поклав на ліжко.

Пан Вівторакус був іншої думки.

– Чи не краще відвезти його моєю машиною до лікарні? Авжеж, краще! – сказав він.

Обидва чоловіки нерішуче стояли біля ліжка, дивлячись на Суботика. Той поворухнувся й щось пробелькотів собі під ніс.

– Він опритомнів! Він заговорив! – сказав з полегкістю пан Пляшкер, нахилився над Суботиком і спитав: – Як ти відчуваєшся? Болить щось? Може, викликати лікаря? Чи краще посадити тебе в авто й завезти до лікарні?

Суботик у відповідь щось прошепотів.

– Здається, найгірше позаду: він знову вигадує дурненькі жарти, – сказав пан Пляшкер панові Вівторакусу.

– Які жарти? Що він сказав? – не зрозумів пан Вівторакус.

– Сказав: «Краще посадить в автомобіль лікарню і завезить кудись лікаря». Що ж нам оце робити?

Суботик підвів голову

– Нічого не робити, – сказав він, цього разу вже набагато голосніше, так що почув і пан Вівторакус. – Машина поламалась, а я

страшенно втомився. Мушу довго відсипатися, оце й усе. Добраніч! – Він повернувся на бік і враз заснув.

Пан Пляшкер схилювся над ним.

– Дихає глибоко й рівномірно, – тихо повідомив він панові Вівторакусу. – Здається, лікар йому справді не потрібен. Нехай спить.

Вони посідали біля столу і, дивлячись на сонного Суботика, пошепки перемовлялися.

Чи ти зрозумів, що, власне, сталося? – запитав пан Пляшкер. – Суботик щось казав про двоє бажань. Але ж я загадував машині одне-єдине.

– А, то й ти також загадував? – прошепотів пан Вівторакус. – Та як же ти міг загадувати без машини для здійснення бажань?

Пан Пляшкер зачудовано втупився в нього.

– Що означає твоє «також»? Чи ти, може, порався тут коло моєї машини для здійснення бажань? – запитав він. – Загадував їй якісь бажання?

Чи я загадував бажання? Авжеж, загадував. Я забажав, щоб ви з Суботиком опинилися під дверима будинку.

Пан Пляшкер сам незчувся, як заговорив уголос.

– Чи ти здурів? Хіба ж можна було отак знічев'я стояти собі коло машини й заходитись навмання придумувати всілякі бажання? Тепер я починаю розуміти! Я забажав, щоб ми опинилися в моїй кімнаті, а ти – щоб надворі, під дверима будинку. Не диво, що вийшла отака халепа, – сердито сказав він. – І в тому, що Суботик тепер лежить у ліжку, винен ти! Ти, й більш ніхто!

– Але ж дозволь, адже я хотів вам тільки добра, авжеж, тільки добра! – боронився пан Вівторакус. Він і собі вже говорив уголос. – Чи міг же я навіть подумати, що ти водночас зі мною забажав чогось цілком протилежного? Без машини для здійснення бажань! Авжеж, не міг!

Та пан Пляшкер ніяк не заспокоювався. Він так хвилювався за Суботика, що говорив сердитіше, ніж йому хотілося.

– Чого ти взагалі підходив до моєї машини для здійснення бажань, коли мене не було дома, га? – вигукував він. – Що тобі знадобилося в моїй кімнаті?

– Якщо я в твоїй кімнаті небажаний гість, то я можу й піти собі, – ображено вигукнув пан Вівторакус. – Авжеж, можу піти! Як стій!

Суботик повернувся до них обличчям.

– Чи не могли б ви сваритися трохи тихіше? – сказав він. – Я хочу спати.

– Ось бач! – сказав пан Пляшкер, осудливо дивлячись на пана Вівторакуса. – Тепер ти своїм криком розбудив Суботика!

– І це не підлість? Авжеж, підлість, та ще й яка! – сказав пан Вівторакус, украй розгнівившись, підвівся й попростував до дверей. – Сам кричить, а я розбудив Суботика! І в його кімнаті я нелюбий гість. Що ж, будь ласка! Та щоб мене після цього ще хоч раз тут побачили? Ніколи в світі!

Під дверима він ще раз озирнувся і з притиском повторив:

– Ніколи! – Потім хряпнув дверима й пішов.

За хвилину пан Пляшкер почув звук двигуна Вівторакусового автомобіля. Рвучко відчинивши вікно, розкаяний приятель гукнув до пана Вівторакуса:

– Та постривай, Вівторакусе! Я ж цього не хотів. Я просто був такий розхвильований...

Але пан Вівторакус вже підняв угору бічне скло свого автомобіля й не міг почути цих слів. Авто рушило з місця й помчало геть.

Пригнічений пан Пляшкер повернувся до столу. Вікна він не зачиняв, бо в кімнаті досі стояв дух горілого й розплавленого кабеля. Машина для здійснення бажань ще трохи диміла.

Пан Пляшкер поставив перемикача на «увімкнено», але червона лампочка не засвітилась, і машина залишилася німа.

Сумно опустився пан Пляшкер у крісло і втупився очима в одну точку.

Він просидів так, аж поки звечоріло. Десь уже пізнього вечора він помацки перейшов у темряві кімнату й зачинив вікно. Потім так само помацки повернувся назад до крісла, знову сів і незабаром заснув.

Переклад Євгенії Горевої

Рекомендуємо прочитати

- Що не день, то субота
- Нові цятки для Суботика
- Собака з татуванням
- Пан Белло і чарівний еліксир

Кристін Нестлінгер (нар. 1936)

Кристін Нестлінгер (*Christine Nöstlinger*) – австрійська дитяча письменниця, художниця. Народилася 13 жовтня 1936 року в родині годинникаря і виховательки, яка мешкала в районі Гернальс, на околиці Відня.

Дитинство майбутньої письменниці неможна назвати безхмарним. Проте воно було щасливим, не дивлячись на тяжкі воєнні роки.

Навчалася в школі з гуманітарним ухилом, по закінченні якої вступила до Віденської Академії мистецтв. Про цей період свого життя вона згодом напише наступне: «В дитинстві мене лякали бомбами, росіянами, фюрером і щурами в нашому підвалі. Потім мене, як дівчинку доволі кмітливу та товсту, відправили до школи з гуманітарним нахилом. Там я назавжди заучила балади Шиллера, і довідалася через які крапки трикутника проходить пряма Ейлера. Після здачі випускних іспитів я вирішила присвятити себе живопису, і виконуючи цей намір вступила в Академію мистецтв. Через кілька років я зрозуміла, що художниця з мене не вийде і тоді я вирішила вийти заміж і народила дитину». Далі у своїй автобіографії Кристін Нестлінгер напише: «Після цього я найнялася робити, що випаде в одну респектабельну газету... і спробувала писати дитячі книжки...».

Сімейне життя письменниці склалося доволі успішно. Та в неї росла внутрішня стривоженість: домашній затишок ставав для неї обтяжливим, вона відчувала себе закритою тваринкою в золотій клітці. У такі періоди стривоженості Кристін Нестлінгер шукала можливості реалізуватися не тільки як мати та дружина. Для дочок Крістіани та Барбари вона стала малювати серію картинок про Фредеріку, неслухняну дівчинку з червоним, як сік малини волоссям, і вигадувати про неї різні історії. Приблизно в цей же час пише свою першу книгу «Рудоволоса Фредеріка» (1970) і сама ж її ілюструє. Її чекав успіх. Нестлігер отримала премію тільки не за ілюстрації, на які вона покладала великі надії, а за текст. «Це мене засмутило» – згадуватиме пізніше письменниця.

Після цієї маленької перемоги з-під пера домогосподарки одна за одною виходять «Діти з дитячого підземелля» (1971), «Геть огіркового короля!» (1972), «Чорний пан і велика собака» (1973), «Маленький пан береться за справу» (1973), «Чоловік для мами» (1974), «Лолліпоп» (1976).

Після перших успіхів Нестлінгер вирішила серйозно зайнятися літературою. Дочки ходили до школи, а вона писала, витрачаючи на це заняття увесь вільний час. Згодом, відповідаючи журналістам, вона скаже, що ніколи не мала чітко визначеного графіку роботи. Вона могла писати по кілька днів на день, а інколи сидіти за робочим столом з раннього ранку до пізньої ночі.

Діапазон її творчості неймовірно широкий: вірші, оповідання, повісті, казки, пародії на комікси, газетні публікації, сценарії, радіо- і телевізиви, кулінарні книги.

Перші книги Нестлінгер викликали широкий резонанс. Відгуки на них були різними: комусь вони подобалися до нестями, хтось називав їх занадто бунтарськими. Та попри все це тексти написані домогосподаркою отримали чи не найвагомішу літературну перемогу – вони нікого не залишали байдужим. Адже в них було зроблену спробу змінити класичні австрійські погляди на освіту, виховання, сім'ю, батьківство, взаємини дітей та дорослих. Письменниця своїми творами зруйнувала доволі чопорний, замкнутий світ австрійської дитячої літератури, наповнивши його справжнім галасливим життям віденських вулиць, провулків та підвалів, шкільних коридорів та плаців, впустивши в неї багатоголосся реального світу.

Життя склалося таким чином, що з раннього дитинства їй випало боротися з різного роду обставинами і відстоювати право залишатися собою.

Кристіна Нестлінгер наповнила класичні літературні сюжети казкової фантастики сучасним соціальним звучанням. Мабуть саме тому, звичайнісінький Огірковий цар нагадує справжнісінького диктатора ХХ століття, а прості спортивні змагання допомагають жителям альпійських сіл вирішити свої меркантильні проблеми.

Герої австрійської письменниці казкові і реальні водночас. Тексти написані так майстерно, що здається, ніби герої живуть поруч і при бажанні їх обов'язково можна зустріти десь поруч. У персонажах читач легко може впізнати себе, абсолютно не ідеального, спроможного помилятися і шукаючого виходу з ситуації в якій опинився, радіючого і розчаровуючогося в найдорожчому і найближчому, тобто такого, яким є насправді.

Великою популярністю серед дітей користується книга «Конрад, або Дитина з бляшанки». Це своєрідна пародія на антигуманні прояви технічного прогресу і віра в неповторність кожної людини. Штучно створена дитина, яка живе згідно із закладеною в неї генетичною програмою, – карикатура на умовності і надумані цінності дорослих.

Особливість книг Нестлінгер у тому, що вона вчить свого читача, як вижити у складному і так швидко міняючомуся світі, вчить бути

стійким, не здаватися, вірити у свої сили, зважати на вчинки, розпізнавати істину та обман. Письменниця вважає, що в непослуху дітей винні дорослі. Саме тому героями її книг є не тільки діти, але і їхні знервовані матері, часто безпорадні вчителі, батьки. Заклопотані дорослі зайняті роботою та намаганням заробляти побільше грошей. Найбільше їй не до душі дорослі, які забули своє дитинство і перетворилися в плині часу на домашніх тиранів.

Для авторки, яка сама виховувала двох доньок дуже актуальною була проблема «батьків та дітей». Їй вона присвятила твори «Ільзе Янда, 14», «Розклад занять», «О, чорт! Щоденник Юлії», «Хуго, дитина у розквіті сил». Сюжет цих творів побудований на відсутності довіри між батьками та дітьми, зростання відчуженості між ними, що веде до загострення конфліктів. Нестлінгер пропонує читачеві різні формули їхнього розв'язку: успішний – пошуки та віднаходження друзів; половинчастий – віднаходження друга, але героїня до нього не зовсім прихильна; драматичний – дівчинка покидає дім з дорослим чоловіком, потім повертається, подорослішавши і геть спустошена.

Поступово настрій та характер книг Нестлінгер змінився. Казкову фантазію замінила філософська притча, що піднімала проблему самореалізації та потреби служити іншим. Сама вона писала: «Коли йдеться про підлітків загалом, то в усі часи перед ними — три незмінні проблеми: батьки, школа і кохання. І вони не залежать від поколінь і залишаються завжди актуальними».

Справжньою подією світова критика назвала появу на літературному обрії автобіографічної книги Нестлінгер «Лети колорадський жук!» (Maikäfer, flieg). Нестлінгер завжди приймає бік слабшого. Вона завжди готова співчувати і співпереживати. Саме прагнення зберегти людське в нелюдських обставинах стало основою воєнної діалогії письменниці.

Відомий австрійський письменник Хайнц Яниш, намагаючись пояснити сутність манери письма Крістіни Нестлінгер, писав: «Вона простягає своїм героям руку, хлопає їх по плечу: «Ну ж бо, розправ крила! Лети і не бійся!». Вона легенько підштовхує в спину, кличе за собою: «Сміливіше! Побігли!» А якщо складеться спіткнутися, впасти і розквасити носа – це не велика біда. «Ну-мо, голову вище, глибокий подих і кроком руш прямо в двері – я хотів сказати – в життя!».

Довгі роки Крістіна Нестлінгер вела на віденському радіо свою особисту програму, яку дуже полюбили слухачі.

Автор більше сотні книг для дітей та підлітків писала в різних жанрах. Її творчість представлена віршами, оповіданнями для найменших, пародіями на комікси, детективами, фантастичними повістями, літературними казками, газетними публіцистичними, сценаріями радіо- та телевізійними, кулінарними книгами. Та для якої

читацької аудиторії офіційно не належав би написаний нею текст, він однаково цікавий для читачів будь-якого віку. Книжки Нестлігер перекладені на 38 мов.

Її нагороджено багатьма літературними преміями, у тому числі Державною премією Австрії, німецькою премією в області дитячої літератури, Премією міста Цюрих, Премією за кращу перекладену книгу, видану у Великобританії. Окрім того її удостоєно двома найпрестижнішими у світі преміями щодо сфери дитячої літератури – імені Г. К. Андерсена (1984) та Астрід Ліндгрен (2003). На врученні Міжнародної премії Г. К. Андерсена Крістіна Нестлінгер сказала: «Література для дітей – окрім багато чого іншого – покликана виховувати сміливих, давати їм надію. Навіть якщо надії немає, ми повинні працювати не покладаючи рук, так, ніби надія таки існує».

Українською мовою перекладено повісті «Пес іде в світ», «Начхати нам на огіркового короля!», «Гном у голові», «Летить, хрущі!», «Конрад, або Дитина з бляшанки», «Обзивають мене Мурахойдом», «Маргаритко, моя квітко», «Конрад, або Дитина з бляшанки».

Використані джерела

- Крістін Нестлінгер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>
- Семенченко Марія. Крістіне Нестлінгер. «Уміння читати й мислити — тісно взаємопов’язан» / День. – №110, 27 червня, 2012. // Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/ukrayinci-chitayte/kristine-nestlinger-uminnya-chitati>
- Кристине Нестлингер/ Режим доступу: <http://zma.ucoz.ru/index/0-24>
- Кристине Нёстлингер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.rus.ec/a/8914>. – 11.07.2011 г.
- Мьяотс, О. Кристине Нестлингер (Christine Nostlinger) [Електронний ресурс] / Ольга Мьяотс. – Режим доступа: http://www.libfl.ru/about/dept/children_centre/portraits/display.php?file=nostlinger.html. – 11.07.2011 г.
- Писатели – лауреаты Золотой Медали Г. -Х. Андерсена. 1982 – 2008 гг. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://kid-home-lib.livejournal.com/23048.html>. – 11.07.2011 г.
- Кристине Нестлингер: «Я стираю в компьютере все, когда книга выходит в свет» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://points.net.ua/article.php/20120517131359126>. – Thursday, May

КОНРАД, АБО ДИТИНА З БЛЯШАНКИ

Пані Берті Бартолотті сиділа в кріслі-гойдалці й снідала. Вона випила чотири чашки кави, з'їла три булочки з маслом і медом, двоє некруто зварених яєць, скибку чорного хліба з шинкою і сиром та скибку білого хліба з паштетом із гусячої печінки. Снідаючи, вона гойдалася, — бо крісло-гойдалка на те й зроблене, щоб у ньому гойдалися, — тому на її халаті з'явилися руді плями від кави й жовті від яєць. Крім того, їй за викот нападало повно крихт із булочок і хліба.

Пані Бартолотті підвелася й доти стрибала по кімнаті на одній нозі, доки всі крихти повитрушувалися з-під халата на підлогу. Тоді вона облизала липкі від меду пальці й сказала сама до себе:

— Ану, дитино моя, вмийся, перевдягнися і швидше берись до роботи!

Пані Бартолотті завжди казала «дитино моя», коли розмовляла сама з собою. Свого часу, як вона справді була ще дитиною, до неї так завжди зверталася мати:

«Ану, дитино моя, зроби уроки! Ану, дитино моя, витри посуд! Ану, дитино моя, замовкни!»

А потім, як пані Бартолотті вже не була дитиною, її чоловік, пан Бартолотті, теж звертався так до неї:

«Ану, дитино моя, звари обід! Ану, дитино моя, приший мені гудзика до штанів! Ану, дитино моя, підмети в хаті!»

Пані Бартолотті звикла виконувати доручення й накази тільки після того, як почує «дитино моя». Але мати давно померла, а пан Бартолотті давно пішов від неї — чому пішов, нас не стосується, це її приватна справа. В кожному разі, в пані Бартолотті, крім неї самої, не було нікого, хто б міг сказати їй «дитино моя».

Пані Бартолотті пішла до ванної кімнати, їй кортіло зробити собі приємну гарячу купіль. Та, на жаль, у ванні плавали золоті рибинки. Їх було одинадцять — сім малих і чотири великі. Вона вчора витягла їх з акваріума й перенесла до ванни, бо вважала, що рибі треба змінити воду. Пані Бартолотті міркувала так: кожна людина має відпустку й кудись їде, тільки бідолашні золоті рибинки цілий рік плавають кружка у своїй круглій скляній посудині.

Пані Бартолотті вирішила вдовольнитися приємним теплим душем: у ванній кімнаті була ще й окрема душова кабіна. Та, на жаль, у кабіні заплішило розсувні двері. Власне, не заплішило, але вони не відчинялися, бо пані Бартолотті чотири рази протягла від кабіни до вікна й назад мотузку і повісила на неї сушитися джинси та бавовняний

пуловер. В умивальнику також мокли джинси й другий бавовняний пуловер, які ще треба було випрати.

— То зроби собі хімчистку, дитино моя, — мовила пані Бартолотті до свого відбитку в дзеркалі й витягла з шафки жмутик вати й чималу пляшку.

Змочивши вату рожевою рідиною з пляшки, вона заходилася ретельно витирати обличчя. Вата стала строката — рожева від нарум'янених щік, червона від губної помади, чорна від туші для вій, брунатна від олівця для брів, зелена від тіней на повіках і синя від рисочок над віями.

— Гарний же в тебе вигляд! — мовила вона до жмутика вати й кинула його біля самого відра на сміття під умивальником.

Потім дістала з шафки кілька тюбиків, кілька пляшечок та кілька олівців і знов нафарбувала своє обличчя в рожевий, червоний, чорний, брунатний, зелений і синій кольори. Підтемнюючи вій, пані Бартолотті помітила, що пляшечка з тушшю майже порожня. Тому вона написала губною помадою на викладеній білими кахлями стіні: «КУПИТИ ТУШ!!!»

Тоді взяла мачулу і стерла з кахлів напис: «КУПИТИ ТУАЛЕТНОГО ПАПЕРУ», теж зроблений губною помадою, бо паперу вона вчора вже придбала.

Наостанці пані Бартолотті ще глянула в дзеркало над умивальником, хотіла побачити, яка вона тепер на вигляд, молода чи стара. Бо в неї були молоді й старі дні. Сьогодні їй випав молодий день, вона була задоволена своїм обличчям.

— Молодшою і не треба бути, а кращою і не можна, — схвально промурмотіла вона сама до себе.

Всі її зморшки навколо уст і навколо очей сховалися під шаром пудри.

Скільки їй було років, пані Бартолотті нікому не казала, тому ніхто й не знав цього. І тому вона була різного віку.

Її сусідка, старезна пані Маєр, коли заходила мова про пані Бартолотті, казала: «Молода пані Бартолотті». Онук старезної пані Маєр, малий Міхі, казав: «Стара пані Бартолотті». А пан Егон, який продавав у аптеці порошки, свічки та масті й на лобі в якого від читання безлічі рецептів пролягли дві гіркі зморшки, казав: «Берті Бартолотті — жінка в розповні сил!»

Пан Егон і сам був чоловік у розповні сил. Він мав п'ятдесят п'ять років. І двічі на тиждень приятелював із пані Бартолотті.

Раз на тиждень він приходив у гості до неї, а раз на тиждень вона йшла в гості до нього. Вони разом вирушали в кіно чи до театру, потім ішли кудись вечеряти, далі йшли кудись випити вина, а наостанці — випити кави. Двічі на тиждень пан Егон називав пані Бартолотті

«Берточкою», а вона його «Егончиком». Та як вони в інші дні зустрічалися на вулиці або як пані Бартолотті приходила до аптеки по краплі від кашлю, то казала йому «пане магістре», а він їй — «шановна пані». В інші дні вони не заходили в розмову.

Приятелювали вони лише у вівторок і в суботу.

Надивившись на себе в дзеркалі, пані Бартолотті нарешті вернулася до кімнати. Вона знов сіла в крісло-гойдалку, запалила сигару й почала зважувати, що їй далі робити: чи взятися до праці, чи йти по закупи, чи, може, краще лягти ще раз у ліжко. Саме тієї миті, коли вона вирішила лягти в ліжко, в сінях почувся дзвоник. Дуже гучний і дуже довгий. Пані Бартолотті злякано здригнулася. Так дзвонили тільки листоноші, носії телеграм і пожежники.

Пані Бартолотті поклала сигару на блюдечко з квітчастим візерунком і пішла відчиняти двері. Вона сподівалася, що той, хто так гучно й довго дзвонив, виявиться носієм грошових переказів. Пані Бартолотті завжди чекала носія грошових переказів. Часом той справді приходив до неї і приносив гроші. Тисячу шилінгів, або дві тисячі, або навіть п'ять тисяч шилінгів. Залежно від того, який завбільшки був килим, що його пані Бартолотті продала.

Тоді на грошовому переказі стояло: «ФІРМА БАРТОЛОТТІ Й КОМПАНІЯ РУЧНЕ ТКАННЯ І РУЧНЕ ПЛЕТІННЯ».

«Фірма Бартолотті й компанія» — це й була пані Бартолотті. «Компанію» вона вигадала, щоб її візитка була показніша й солідніша.

Пані Бартолотті ткала найкращі і найбарвистіші в місті килими. Торговці килимами й торговці меблями, що продавали її вироби, завжди казали покупцям:

— Пані Бартолотті — митець. Справжній митець! Її килими — мистецькі твори. Тому вони такі дорогі!

Торговці килимами й торговці меблями правили за них утричі більше грошей, ніж самі платили пані Бартолотті, тому килими й були такі дорогі.

Той, хто так гучно й довго дзвонив, стоячи за дверима, не був носієм грошових переказів. Виявилося, що то носій посилок. Відсапуючись, витираючи піт з лоба, він показав на великий, обгорнений білим папером пакунок і мовив:

— Важкенний, хай йому біс. Кілограмів двадцять, не менше!

Потім носій посилок затяг пакунок через передпокій до кухні, пані Бартолотті розписалася на квитанції й дала йому п'ять шилінгів на чай. Носій посилок сказав:

— До побачення.

— До побачення, — відповіла пані Бартолотті й провела його до сінешніх дверей.

Тоді принесла з кімнати сигару, сіла на ослінчик перед великим білим пакунком, занурила пальці з блакитними полакованими нігтями в пофарбоване у білявий колір волосся, провела ними по шорстких пасмах і задумалася.

«Це не вовна, — міркувала вона. — Де там! Вона не така важка. Такий пакунок вовни важив би щонайбільше п'ять або шість кілограмів».

Пані Бартолотті підвелася, обійшла пакунок, шукаючи адреси відправника. Але не знайшла. Не знайшла вона її й тоді, коли, натужившись, перевернула пакунок, щоб поглянути на нього знизу.

— Дитино моя, — суворо мовила пані Бартолотті сама до себе, — дитино моя, перевір своє сумління!

Справа в тому, що пані Бартолотті мала коника: страшенно любила різні купони, бланки замовлень, безкоштовні й дешеві пропозиції. Коли їй траплявся на очі в газеті, в книжці або в журналі такий купон чи бланк, вона відрізала або відривала його, заповнювала й посидала замовлення. Тієї хвилини її так захоплював сам бланк чи купон, що вона не думала, чи потрібна їй замовлювана річ. Через цю свою любов до замовлень пані Бартолотті вже придбала повно всіляких дивовиж: енциклопедію тварин у сімнадцяти томах, набір сірих нитяних чоловічих шкарпеток, пластмасовий сервіз на двадцять чотири особи, передплату на газету рибництва й газету нудистів. Крім того, ще турецький млинок на каву (не такий, щоб молоти каву, а нічний світильник у формі млинка), десять пар завеликих штанців із ангорської вовни і дев'ять буддистських молитовних барабанчиків. Але, безперечно, найдивовижнішим із того, що пані Бартолотті замовила й отримала, виявився килим. Коли носій посилок привіз їй той безбожно дорогий, огидний квітчастий килим, пані Бартолотті аж заплакала, сердита на себе за свого коника, й заприсяглася собі, що більше ніколи нічого не замовлятиме. Але, як буває в людей, що мають справжнього коника, другого дня вона знов заповнила бланк: «І цим замовляю з довозом додому за рахунок фірми 144 (літерами: СТО СОРОК ЧОТИРИ) посріблені чайні ложечки».

Пані Бартолотті перевірила своє сумління. Воно було майже чисте. Крім замовлення на безкоштовний пакунок зірчастої локшини і пробну баночку нового різновиду пюре, вона згадала тільки дешевий набір хромованих кнопок разом із щипчиками й пробивачем. Але той набір не міг важити двадцять кілограмів. Та й безкоштовні проби, як їй було відомо, важили щонайбільше сто грамів.

«Мабуть, це пакунок від мого любого дядька Алоїза, — подумала пані Бартолотті. — Мабуть, він прислав мені щось на день народження. Він, сердешний, не посилав мені подарунка вже тридцять років. І якщо

тепер хоче надолужити прогаяне, то може й набратися разом двадцять кілограмів».

Пані Бартолотті взяла ножиці й перерізала шнурок. Потім зірвала з пакунка білу паперову обгортку й відкрила картонну коробку. Під накривкою вона побачила блакитну деревну вовну, а на ній блакитний конверт. На конверті було написано: «Пані Берті Бартолотті».

Напис був рівний, акуратний, надрукований на електричній машинці зі свіжою кольоровою стрічкою. Любий дядько Алоїз не мав друкарської машинки. А крім того, він, замість «Берті» завжди писав «Берці».

Пані Бартолотті розпечатала конверт, витягла згорнутий учетверо аркушик паперу й прочитала: «Вельмишановна пані Бартолотті! Посилаємо Вам замовлений товар. Дуже шкодуємо, що надсилаємо його з таким запізненням, але, у зв'язку з перебудовою нашого підприємства, в нас несподівано виникли труднощі, які ми аж тепер змогли подолати. Якщо вам, — хоч ми цього не думаємо, — вже не потрібен наш товар, то ви, звичайно, можете повернути його нам поштою на свій кошт; але ми змушені попередити вас, що, з міркувань гігієни, приймаємо, певна річ, тільки невідкривані бляшанки».

Унизу стояв підпис: «Гунберт», чи «Гонберт», чи «Монберт».

А ще нижче було дописано: «ТОВАР У БЕЗДОГАННОМУ СТАНІ, НАШЕ ПІДПРИЄМСТВО КІЛЬКА РАЗІВ ПЕРЕВІРЯЛО ЙОГО, ПЕРШЕ НІЖ ВИСЛАТИ ЗАМОВНИКОВІ».

Пані Бартолотті поклала конверт і аркуш на кухонний стіл, нахилилася над картонною коробкою і застромила руку в блакитну деревну вовну. Вона намацала під нею щось гладеньке, тверде й прохолодне. Витягши з коробки вовну, пані Бартолотті побачила під нею велику блискучу бляшанку. Бляшанка була десь така заввишки, як чоловіча парасоля, й така завтовшки, як стовбур тридцятирічного бука. На ній не було ніякої наліпки, тільки блакитний кружечок, такий завбільшки, як монета на десять шилінгів. На одному денці було написано «ВЕРХ», на другому — «НИЗ», а збоку — «Папери всередині!»

Пані Бартолотті витягла бляшанку з коробки й поставила її так, щоб напис «ВЕРХ» був угорі, а напис «НИЗ» — унизу. Тоді постукала по ній: звук був глухуватий.

— Це не овочевий салат, — промурмотіла вона. А по хвилі додала: — Може, кукурудзяні палички?

Кукурудзяні палички пані Бартолотті любила, проте, оглянувши бляшанку уважніше, переконалася, що це не вони. У бляшанці взагалі не могло бути нічого рідкого чи сипкого, бо вона була обведена посередині бляшаною стрічкою. Бляшаною стрічкою з бляшаним кільцем. Коли потягти за те кільце, то можна зірвати стрічку з

бляшанки, тоді вона розпадеться на дві частини. Отже, в ній мало бути щось тверде!

— Це яловичина, — мовила пані Бартолотті і схопила за кільце.

Солону яловичину пані Бартолотті любила ще дужче, ніж кукурудзяні палички. Двадцять кілограмів солоної яловичини — це добрячий шмат, стільки м'яса напевне не влізе в холодильник. Але пані Бартолотті подумала: «Нічого, я дам кілограм Егонові, і кілограм старій пані Маєр, і малому Міхі дам два кілограми, і негайно пошлю три кілограми любому дядькові Алоїзу! Тоді він принаймні побачить, що я більше дбаю про нього, ніж він про мене. А крім того, — подумала далі пані Бартолотті, — мені цілий тиждень не треба буде нічого купувати. Їстиму яловичину на сніданок, на обід і на вечерю». І вона смикнула за бляшане кільце.

— Дитино моя, облиш, це може погано скінчитися, — шепнув їй тихий голос у ліве вухо.

— Дитино моя, ну відкрий уже нарешті цю чудну бляшанку, — шепнув їй тихий голос у праве вухо.

Та оскільки то були її власні голоси, пані Бартолотті не дуже на них зважала. До того ж, було вже запізно. Бо вона встигла відірвати від бляшанки щонайменше п'ять сантиметрів стрічки. І вона потягла її далі. Щось дивно засичало. Коли пані Бартолотті зовсім відірвала стрічку й верхня частина бляшанки повисла навскоси над нижньою, сичати перестало. Запахло карболкою, лікарнею і озоном.

— Яловичина так не пахне, хіба що вона зіпсувалася до бісової матері, — промурмотіла пані Бартолотті, підіймаючи верхню частину бляшанки.

Добре, що якраз позад неї стояв ослінчик, бо пані Бартолотті аж стало млосно, так вона злякалася. Вона вся затремтіла, від кінчиків вибіленого волосся до полакованих у ясно-зелений колір нігтів на ногах, похитнулась і впала на ослінчик. Бо те, що сиділо в бляшанці, раптом приязно кивнуло їй головою і сказало:

— Добрий день, люба матусю.

Коли пані Бартолотті дуже лякалася, вона не тільки тремтіла, їй не тільки ставало млосно. Коли пані Бартолотті дуже лякалася, то перед очима в неї миготіли золоті зірки, а за ними мінилася синя імла.

І тепер пані Бартолотті була страшенно злякана. Вона бачила золоті зірки, за ними — синювато-золотаву імлу, за імлою — нижню частину бляшанки, а в бляшанці — верхню частину зморщеного карлика. Бачила його зморщену, як сушене яблуко, голову, зморщені руки, зморщену шию і зморщені груди. Потім побачила й зморщений живіт, бо карлик, що, мабуть, сидів у бляшанці, тепер підвівся на ноги. І його зморщений рот проказав:

— Люба матусю, живильний розчин у накривці.

Пані Бартолотті потрусила головою і закліпала повіками: вона хотіла, щоб з-перед очей у неї зникли зірки й синя імла. Зірки зникли, а крізь синю імлу вона помітила під накривкою коробки блакитний пакуночок. На ньому було написано: «ЖИВИЛЬНИЙ РОЗЧИН». А нижче, дрібнішими літерами:

«Розчинити вміст пакуночка в чотирьох літрах теплої води і, відкривши бляшанку, негайно вилити розчин на те, що в ній міститься».

На одному ріжку пакуночка пані Бартолотті побачила напис: «Відрізати тут», а під ним стрілку. Вона відрізала ріжок пакуночка рівно під стрілкою.

— Добре було б, якби ви поквапилися, — сказав карлик, — бо без живильної рідини я довго не витримаю на свіжому повітрі.

Пані Бартолотті підвелася з ослінчика й заточилась, мало не впавши. Вона витягла з-під зливальниці рожеве пластмасове відро, поставила його під кран і повернула ручку колонки на позначку «гаряча». (Колонка в неї була дуже стара, й на позначці «гаряча» вода нагрівалася тільки до теплої.) Тоді взяла півлітровий кухоль, — пані Бартолотті знала, що він півлітровий, — налила у відро вісім кухлів води й висипала в неї живильний розчин. Той розчин був темно-рудого кольору. Пані Бартолотті розмішала його у відрі ополоником. Вода стала ясно-рудою.

Нарешті пані Бартолотті почала поволі лити воду на голову зморщеному карликові. Вона гадала, що ясно-руда вода спливе з нього, як душ, — частина в бляшанку, а частина на підлогу. Коли ж ні: карлик усю воду вбирав у себе, і зморшки його вирівнювались на очах. Скоро він став схожий не на карлика, а на звичайну дитину.

Так пані Бартолотті вилила всі чотири літри. Перед нею тепер стояв хлопчик, якому можна було дати років сім. У нього була гладенька, ніжна дитяча шкіра здорового, смаглявого кольору, рожеві щоки, блакитні очі, білі зуби й біляві кучері. Він був голенький.

Хлопчик виліз із бляшанки й подав пані Бартолотті блакитний конверт. Вона взяла його в руки. Конверт був пластмасовий, зварений по краях, щоб не попала всередину волога. На ньому було надруковано чорними літерами: «ПАПЕРИ».

Пані Бартолотті взяла ножиці й надрізала конверт із того боку, де була пунктирна лінія. В конверті виявились метрика, посвідчення про громадянство й медична довідка.

У метриці стояло:

Батько: Конрад Август Бартолотті

Мати: Берті Бартолотті

Дата народження: 23.10.1967

Місце народження: невідоме

У посвідченні про громадянство було написано, що Конрад Бартолотті, син Конрада Августа Бартолотті й Берті Бартолотті, — громадянин Австрії.

А в медичній довідці засвідчено, що Конрадові Бартолотті були зроблені щеплення проти скарлатини, коклюшу, кору, сухот, тифу, дизентерії, дифтерії, правцю й віспи.

А ще пані Бартолотті знайшла в конверті картку з зубчастими берегами з особливого, тисненого паперу, на якій блакитним чорнилом було гарно виведено:

Дорогі батьки!

От і здійснилося ваше палке бажання. Ми, виробничники, зичимо Вам великого щастя й великої втіхи від вашого нащадка.

Хай він завжди дає вам радість і справджує ті сподівання, які ви покладали на нього й на нашу фірму.

Наша фірма зробила все, щоб забезпечити вас радісним, ласкавим і здібним нащадком.

Тепер зробіть те, що залежить від вас!

У вас напевне не виникне великих труднощів, бо з нашими виробами дуже легко поводитися й легко доглядати їх, тим більше, що в нашому технічно досконалому кінцевому продукті немає природних вад.

Наостанці ще одне прохання!

Ваш нащадок так сконструйований, що, крім звичайного догляду й піклування, потребує також прихильності.

Просимо про це не забувати!

Радощів і щастя в майбутньому бажає вам

І знов той самий підпис: «Гунберт», чи «Гонберт», чи «Монберт».

Семирічний хлопчик, який, згідно з метрикою, звався Конрад Бартолотті, тим часом цокотів зубами і весь узявся сиротами.

— У тебе немає ніякого одягу? — запитала пані Бартолотті.

— Мені сказано, що я отримаю одяг тут, — відповів Конрад.

Пані Бартолотті принесла з шафи в передпокої свою грубу плетену кофту й накинула її хлопцеві на плечі. Конрад перестав цокотіти зубами.

— Нам пояснили, — повів далі він, — що мода змінюється дуже швидко. Кожного року носять щось інше. Тому немає глузду наперед забезпечувати нас одягом. — Конрад глянув на довгі рукави рожевої кофти й запитав:

— Тепер така мода для семирічних хлопчиків?

— Ні, ні, — відповіла пані Бартолотті. — Хлопчики носять інакше вбрання. Це моя кофта. Я ж бо не знала...

— Чого ви не знали? — запитав Конрад.

— Ну... що вони пришлють тебе.

— Нас посилають тільки на замовлення!

Пані Бартолотті здалося, що в Конрадовому голосі забринів докір.

— Чи, може, відділ збуту переплутав адресу?

Тепер пані Бартолотті здалося, що голос у Конрада посумнішав.

— Ні, ні, — швидко заперечила вона. — Відділ збуту нічого не переплутав, певне, що ні, тільки... тільки я не знала, що ти прибудеш сьогодні, думала, через тиждень або через два тижні!

— А ви раді, що я вже тут, мамо? — запитав Конрад.

Пані Бартолотті глянула на нього. «Йому треба, щоб до нього ставились прихильно, — подумала вона. — Звичайно, це кожному треба! І, — міркувала далі пані Бартолотті, — він дуже милий. Такий самий милий, як Егон і стара пані Маєр, це вже безперечно. І миліший, ніж Міхі, онук пані Маєр, це також безперечно. І я колись напевне його замовила. А тепер він прибув. І йому треба, щоб до нього ставились прихильно!»

— Так, я дуже рада, що ти вже тут, Конраде, — відповіла пані Бартолотті.

Хлопчик усміхнувся. Потім сказав, що, поки пані Бартолотті відкривала бляшанку, він трохи стомився. Відкривання бляшанки забирає багато сили. І запитав, чи не міг би він трохи поспати, дві-три години. Так йому приписано. А то в ньому може щось зіпсуватися.

Пані Бартолотті повела його до спальні. Вона згорнула з ліжка ілюстровані журнали, газети й любовний роман, забрала коробку з печивом і коробку з цукерками. Потім змела з простирала крихти й підбила подушку.

Конрад ліг на ліжко, пані Бартолотті вкрила його, і він відразу заснув. Проте, засинаючи, сказав ще:

— На добраніч, люба матусю.

І тоді пані Бартолотті помітила, що хлопчик їй справді сподобався.

Переклад Євгенія Поповича

Рекомендуємо прочитати

- Конрад, або Дитина з бляшанки
- Маргаритко, моя квітко
- Начхати нам на огіркового короля!
- Летіть, хрущі
- Пес іде в світ

Елеонор Ходжман Портер (1868-1920)

Елеонор Портер (*Eleanor Hodgman Porter*) – американська письменниця, народилася 19 грудня 1868 року в місті Літлтоні штату Нью-Гемпшира в родині перших переселенців до Америки.

Освіту отримала в місцевій школі. З дитинства Елеонор захоплювалась музикою. Вона грала на фортепіано, залюбки співала в церковному та світському хорах. Дівчинці пророкували майбутнє великої артистки. Після закінчення школи продовжила навчання музики в консерваторії в Бостоні.

Вийшла заміж за Джона Лимана Портера. У 1892 році разом з чоловіком переїхала спершу до Масачусетса, а потім до Теннессі і нарешті зупинилася в Нью-Йорку. Тут вона цілком віддається літературній творчості.

В родини Портерів був гарний ошатний будинок, найбільшою окрасою якого був сад, що ріс просто на пласкому даху будівлі. Елеонорі дуже подобалося відпочивати там, сидячи в кріслі посеред дерев, дивитися в небо. Одного разу вона захопила з собою олівець, зошит і почала писати оповідку...

Починаючи з 1892 року з'являються її перші оповідання, які побачили світ під псевдонімом Елеонор Стюарт. У 1907 році було видруковано перший роман авторки «Зустрічні течії». Роман дуже тепло прийняла читацька аудиторія та критика і уже через рік у світ виходить його продовження – роман «Переміни».

У 1911 році вона пише повість «Місс Біллі». Це був успіх. Скоро з'явилися нові книги про місс Біллі: «Міс Біллі приймає рішення» та «Місс Біллі виходить заміж».

Уславилася авторка романом «Поліанна», який вийшов у світ у 1913 році.

По що ж твір, який приніс її авторці визнання? Це історія про Поліанну – негарну дівчинку з добрим серцем, добрим характером; базіку, яка вміє радіти навіть тоді, коли радіти нічому; дівчинку, яка повертає радість оточуючим. У неї є гра, якої навчив дівчинку батько, бідний пастор маленької церкви на далекому заході. Це гра в радість. Коли в числі пожертвувань у посилю замість ляльки, яку так хотілося отримати крихітній Поліанні, виявилися милиці, пастор сказав дитині, що плакати не треба, а треба радіти тому, що милиці їй не потрібні. Поліанна зуміла зрадіти, і з тих пір завжди грала в цю гру, коли їй було погано. А погано їй було, на жаль, занадто часто. Мама Поліанни

померла, коли вона була ще немовлям, а батько – коли дівчинці виповнилося десять років. Інших родичів вона не знала, бо мама, в молодості жила у великій багатій родині на сході США, вийшла заміж за тата всупереч волі батьків і сестер. Стосунків сім'я пастора з родичами дружини не підтримувала. Якийсь час про дівчинку дбали дами з благодійного комітету. Молодша сестра її матері, яка успадкувала усі пожитки сім'ї, погодилася виконати свій обов'язок і взяла племінницю на виховання.

Переживши чимало трагедій, у тому числі крах власної любові, замкнувшись на самій собі манірна пані прийняла 11-річну дівчинку, яка добиралася до неї через усю країну, холодно, строго і визначила їй в багатому великому будинку кімнату на горищі, де не було ні дзеркала, ні килима, ні штор, і де заборонено було відкривати вікна навіть у спеку, бо в них летіли з вулиці мухи, з якими тітка Поллі люто боролася. Не маючи власних дітей, вона, просто нічого про них не знала, окрім того, що вони з необережності, а то й зі злого умислу, можуть зіпсувати килими або меблі, як нічого не знала а і про любов, яка вміє все прощати і вчить радіти навіть тому, що, загалом-то, не радує, наприклад, дитячим витівкам.

Втім, Полліанна скоро розтопила цей холод і відкрила серце тітки для любові, хоча спочатку дівчинці довелося нелегко. Ще раніше Полліанна підкорила серця слуг, які працювали в будинку, а потім сусідів, а потім і всіх жителів містечка. І всіх вона навчила грати в свою гру, і кожному ця гра допомагала впоратися з хворобами, неприємностями і образами.

Через два роки, відгукнувшись на прохання читачів, Елеонор Портер надрукувала наступний твір «Юність Поліанни».

Портер писала до останніх днів життя. Її нові твори викликали чималий інтерес. Померла письменниця 21 травня 1929 року в Кембріджі штату Масачусетс.

До числа найвідоміших творів авторки окрім «Поліанни» належать: історія про хлопчика-сироту «Просто Девід» (1916), «Шлях до порозуміння» (1917), «О гроші, гроші!» (1918), історія про чоловіка, що втрачав зір «Світанок» (1919), розповідь про дівчинку батьки якої розлучилися «Мері-Мерайя» (1920) та інші.

Творчий здобуток Елеонор Портер складає 4 томи коротких оповідань, 14 романів для дітей та дорослих

За творами письменниці було знято в 1920 році німий, чорно-білий фільм «Поліанна»; у 1952 році за однойменним оповіданням відзнято фільм «Хто-небудь бачив мою дівчинку?»; 1958 рік відзначився чорно-білим фільмом «Поліанна»; а 1960 рік – кольоровим фільмом «Поліанна». У 1971 році вийшов з прокату фільм «Життя прекрасне,

коли любиш» за романом «Поліанна». Через два роки глядач побачив телефільм «Поліанна». У 1982 році появляється новий телефільм «Пригоди Поліанни». У 1986 році для юного глядача відзнято мультиплікаційний телесеріал «Поліанна», а уже через три роки появляється музичний фільм «Поллі. Повернення додому». У 2003 році з'являється новий телефільм «Поліанна» .

У 2002 році на подвір'ї публічної бібліотеки Літлтона Поліанні було побудовано пам'ятник. Він має вигляд дівчинки в платті, що розвівається і з широко розчухнутими, мов крила руками.

Використані джерела

- Портер, Елеанор Ходгман. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://familyclassics.narod.ru/porter.html>
- Елеонор Портер. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.ukrcenter.com>
- Елианор Портер. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.livelib.ru/author/7870>
- Елеанор Портер / Eleanor H. Porter. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://detskaya-kniga.org.ua/>
- Тема дитинства в повісті «Поліанна» Елеонор Портер. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://bibliofond.ru/view.aspx>
- Радостная душа (диалогия Элиноор Портер о Поллианне). [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.maxlib.ru/page.php?article=72>
- Элиноор Портер (ELEaNOR PORTER). [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://www.planeta-l.ru/porter_e

ПОЛІАННА

Міс Полі

Того червневого ранку міс Полі Гаррінгтон квапливо увійшла до кухні. Зазвичай вона робила все по волі й пишалася своєю стриманістю. Але сьогодні вона поспішала. Справді поспішала.

Ненсі, миючи посуд у мийниці, здивовано підвела на неї очі. Ненсі працювала у міс Полі кухаркою лише два місяці, але вже звикла до того, що її господиня ніколи нікуди не поспішає. А тут?

– Ненсі!

– Так, мем, – весело відповіла Ненсі, продовжуючи витирати глечик.

Ненсі, – голос міс Полі став дуже суворим, – коли я звертаюся до тебе, я хочу, щоб ти припинила роботу і уважно мене вислухала .

Ненсі ніяково зашарілася. І як тримала глечик обгорнутим у рушник, так мерщій і поставила, ледве його не перекинувши, на стіл. Через це вона знітилася ще більше.

– Так, мем. Авжеж, мем, – пробелькотала дівчина, поправила глечик і хутко повернулася до пані. – Я лише хотіла швидше впоратися з посудом, бо ви самі казали уранці не баритися з цим.

Господиня спохмурніла.

– Годі, Ненсі. Мені не потрібні твої пояснення. Мені потрібна твоя увага.

– Так, мем, – Ненсі стримала зітхання. Мабуть, їй ніколи не вдасться догодити цій жінці. Ще й особливого досвіду роботи поза домівкою в неї не було. Але коли мама раптом овдовіла, лишившись з трьома маленькими дітьми на руках (не рахуючи Ненсі) та занедужала, довелося дівчині шукати роботи, щоб утримувати родину. Тож вона дуже зраділа, коли знайшла місце на кухні у великому будинку на пагорбі. Ненсі з родиною жила у місцині, яку називали Корнер, за шість миль звідси. Досі вона знала про міс Полі Гаррінгтон лише те, що вона хазяйка старої садиби Гаррінгтонів і належить до найзаможніших людей у містечку. Але лишень за два місяці роботи Ненсі побачила, що господиня – строга жінка з суворим обличчям, котра похмурніла щоразу, коли ніж падав на підлогу чи грюкали двері. Але навіть якщо усі ножі лежали на місці і з дверима нічого не відбувалося, вона однаково не усміхалась.

– Коли впорасешся тут, Ненсі, – вела далі міс Полі, – підеш на горище і поприбираєш усе зайве з кімнатчини біля сходів та поставиш там дитяче ліжечко, а тоді підметеш і витреш пилюку, але тільки після того, як повиносиш валізи та ящики.

– Гаразд, мем. А куди усе те подіти?

– Притулиш десь на горищі. – Вона завагалася, а тоді продовжила: – Я вважаю, що можу сказати тобі це зараз, Ненсі. До мене приїжджає моя небога, міс Поліанна Вітьєр. їй одинадцять років, і вона спатиме в тій кімнаті.

– Маленька дівчинка – і приїде сюди, міс Гаррінгтон? О, так це ж чудово! – вигукнула Ненсі, з ніжністю згадавши своїх маленьких сестричок, що лишилися у Корнері.

– Чудово? Я б так не сказала, – сухо урвала її міс Полі. – Однак я докладу всіх зусиль, звичайно. Я порядна жінка, сподіваюсь, і робитиму все, що належить.

Ненсі почервоніла.

– Звичайно, мем, – пробеленділа вона, – просто хотіла сказати, що я подумала, що маленька дівчинка може... якимось усе тут пожвавити для вас.

– Дякую, – сухо відказала леді, – але я не бачу в цьому нагальної потреби.

– Але ви... ось побачите... це ж дитина вашої сестри, – наважилася заперечити Ненсі. Вона відчувала, що мусить якось підготувати цей дім до приїзду самотньої маленької незнайомки.

Міс Полі гордовито звела підборіддя.

– Так, звичайно, Ненсі, оскільки мені випало мати сестру, котра через свою глупоту одружилася і привела дітей у світ, де й без них вистачає клопоту. І тепер я повинна хотіти опікуватися ними? Проте, як я вже сказала, робитиму все, що належить. І не забудь поприбирати по закутках, – докинула вона різко, ідучи з кухні.

– Так, мем, – зітхнула Ненсі, знову беручись до глечика.

Вже у своїй кімнаті міс Полі знову вийняла листа, який прийшов два дні тому з далекого містечка на Заході і став такою прикрою несподіванкою. Лист було адресовано міс Полі Гаррінгтон, Белдінг-свіл, штат Вермонт. У ньому писалося:

«Шановна Пані!

З боєм повідомляю Вам, що преподобний Джон Вітьєр помер два тижні тому, лишивши сиротою дівчинку одинадцяти років. Усе його майно - лише кілька книжок, бо, наскільки Вам відомо, він був пастирем маленької місіонерської церкви і отримував дуже скромну платню.

Містер Джон Вітьєр розповідав мені, що його покійна дружина доводилася Вам сестрою, але також дав зрозуміти, що стосунки між Вашими родинами були не найкращими. І все ж він дуже сподівався, що, хоч як би там було, в ім'я сестри Ви не відмовитеся взяти сироту до себе, аби вона виховувалася серед родичів на Сході. Саме тому я і пишу до Вас.

Коли Ви читатимете цього листа, дівчинка вже буде готова рушити в дорогу. Якщо ви згодні, ласкаво просимо відразу про це нас сповістити, бо в нас тут одне подружжя незабаром вирушає на Схід; вони зможуть узяти дівчинку з собою до Бостона, а там посадовлять на белдінгсвілський потяг. Звичайно, про потяг і дату прибуття Вам повідомлять додатково.

Сподіваюся на Вашу прихильну відповідь.

З повагою Джерема О. Байт». [

Нахмурившись, міс Полі згорнула аркуш і поклала його до конверта. Учора вона відправила відповідь, де написала, що, звичайно, прийме дитину. Хоч це їй і не до серця, людина з таким почуттям обов'язку, як у неї, просто не могла б учинити інакше.

Сидячи з конвертом у руках, міс Полі полинула думками до своєї сестри Дженні, яка була матір'ю дівчинки, і до часу, коли двадцятирічна Дженні, наперекір родині, наполягла на шлюбі з молодим священиком. До неї сватався один багатій, і родина віддавала йому перевагу перед

пастирем, але Дженні затялася. Багатир був і старший і грошовитіший, а священик мав лише молоду голову, повну юнацьких ідеалів та ентузіазму, і серце, сповнене кохання. Зрозуміло, Дженні віддала перевагу останньому. Вона побралася зі священиком і подалася з ним на південь як дружина місіонера.

Довелося порвати з родиною. Міс Полі добре це пригадує, хоча їй було лише п'ятнадцять років і вона була тоді наймолодша в сім'ї. Батьки не схотіли знатися з дружиною місіонера. Деякий час Дженні ще сама писала; вони знали, що останню дитину (решта дітей її повмирали) Дженні назвала Поліанна – на честь двох своїх сестер Полі та Анни. То був останній лист від Дженні, а за кілька років Гаррінгтони отримали коротке і зворушливе сповіщення від самого священика, де він із містечка на Заході повідомляв про смерть дружини.

Час не стояв на місці й для мешканців великої садиби на пагорбі. Міс Полі, вдивляючись у долину, що бігла вдалечінь, згадувала про все, що сталося з нею за ці двадцять п'ять років.

Тепер їй сорок, і вона сама як перст на цілому світі. Тато, мама, сестри – всі померли. Протягом багатьох років вона сама давала лад садибі й чималим грошам, що їх батько залишив у спадок. Люди співчували її самотності, а дехто радив запросити подругу чи компаньйонку, щоб жити разом. Але вона не потребувала ні їхнього співчуття, ні порад. Казала, що не вважає себе самотньою. Що любить самотність і тишу. І ось тепер!

Міс Полі підвелася з крісла – похмура, зі стиснутими губами. Звичайно, вона тішилася своїми чеснотами, почуттям обов'язку і сильною вдачею, які допомагали їй залишатися собою. Але – Поліанна... Це ж треба було вигадати таке ім'я!

Приїзд Поліанни

У належний час прийшла телеграма, у якій повідомлялося, що Поліанна приїде в Белдінгсвіл наступного дня, двадцять п'ятого червня, о четвертій годині. Прочитавши телеграму, міс Полі насупилася й піднялася сходами на горище і похмуро обдивилася кімнату.

Тут стояло дбайливо застелене ліжечко, два стільці зі спинками, вмивальниця, комод без дзеркала і невеличкий столик. Ні штор на мансардних вікнах, ні картин на голих стінах. Сонце цілий день розжарювало крівлю, і в кімнатці через це було, як у грубці. Захисних сіток від комах на вікнах не було, тому вони не відчинялися. І все ж одна муха уперто бриніла та билась об скло, намагаючись вирватися геть.

Міс Полі вбила муху і викинула у вікно (піднявши для цього раму на дюйм), поправила стілець, знову насупилася, вийшла з кімнати і спустилася в кухню.

– Ненсі, – почала вона з порога, – я щойно знайшла муху в кімнаті міс Поліанни. Певне, хтось відчиняв вікно. Я замовила сітки від комах, але тим часом хочу, щоб вікна лишалися зачинені. Моя небога приїздить завтра о четвертій. Обов'язково зустрінь її на станції. Тімоті відвезе тебе екіпажем. У телеграмі написано: «Світле волосся, бавовняна суценка в червону клітинку і брилик». Це все, що мені відомо, але тобі цього має вистачити.

– Так, мем. А... А ви?

Міс Полі зауважила, як Ненсі запнулася, бо спохмурніла і різко відповіла:

– Ні, я не пощу. У цьому немає потреби. Це все.

Вона повернулася і вийшла: на цьому її місія з облаштування своєї небоги Поліанни завершилася.

У кухні Ненсі сердито натиснула на праску, якою прасувала рушник для посуду.

– «Світле волосся, сукня в червону клітинку, брилик» – це все, що вона знає! Та я крізь землю провалилася б від сорому таке говорити... якби я так зустрічала свою єдину небогу, що їхала б до мене через увесь континент.

Наступного дня, рівно за двадцять четверта, Тімоті та Ненсі виїхали в маленькому екіпажі зустрічати очікувану гостю. Тімоті був сином старого Тома. У містечку приказували, що коли старий Том – права рука міс Полі, то Тімоті - її ліва рука.

Тімоті був юнаком доброї вдачі, ще й симпатичний. Ненсі працювала тут віднедавна, а вони вже здружилися. Але сьогодні вона не схильна була балакати з хлопцем, бо повністю зосередилася на своєму дорученні; вона не зронила майже ні слова дорогою до станції, а там одразу побігла чекати на потяг.

Подумки Ненсі раз по раз повторювала: «Світле волосся, суценка в червону клітинку, брилик». Знову й знову намагалась уявити, яка ж вона, ця Поліанна.

– Краще б вона виявилась спокійною і розважливою дівчинкою, не впускала б ножі на підлогу й не грюкала б дверима, – зітхаючи, мовила Ненсі до Тімоті, коли той приєднався до неї.

– А як ні, то не відомо, як це на всіх нас око-шиться, – розсміявся Тімоті. – Уявити собі: міс Полі – і галасливе дівчисько? О Боже! Чуєш свисток?

– Ой, Тімоті, я все ж таки думаю, що це підло з боку міс Полі послати мене саму, – торохтіла Ненсі, поборюючи раптове хвилювання. Вона повернулася й поспішила знайти місце, звідки б їй краще було видно пасажирів, що висідали на маленькій станції.

Невдовзі Ненсі побачила її: худорлява дівчинка в сукенці у червону клітинку, брилику і з двома грубенькими світло-жовтими косами, що звисали на спині. Миле веснянкувате личко поверталось то ліворуч, то праворуч, видивляючись когось. Ненсі одразу її впізнала, але деякий час не могла опанувати тремтіння в ногах і зрушити з місця. Дівчинка залишилася на пероні вже зовсім сама, коли Ненсі нарешті підійшла.

– Ви – міс Поліанна? – пробелькотала вона. І вже наступної миті ледь не задихнулася у тісних обіймах двох ручок у картатих рукавах.

– О, я така рада, рада, рада бачити вас! – прокричала дівчинка їй біля вуха. – Звичайно ж, я – Поліанна, і я така рада, що ви зустріли мене! Я так на це сподівалася!

– Ви... сподівалися на це? – ошелешено перепитала Ненсі, гублячись у здогадах, як Поліанна могла довідатися про її існування та ще й хотіти, щоб саме вона зустрічала дівчинку. – Ви сподівалися, що я вас зустріну? – перепитала вона, поправляючи капелюшка.

– Звичайно, я всю дорогу намагалася уявити, яка ви з себе, – вигукнула дівчинка, пританцьовуючи навшпиньках і обдивляючись розгублену Ненсі з ніг до голови. – І ось тепер я знаю, яка ви є, і це прекрасно, що ви – саме така.

Ненсі полегшено зітхнула, коли до них підійшов Тімоті. Слова Поліанни зовсім збили її з пантелику.

– Це – Тімоті, – бовкнула вона. – У вас є валіза?

– Так, звичайно, – поважно кивнула Поліанна. – До того ж нова. Її мені купила Жіноча допомога. Звичайно, їм більше хотілося придбати червоний килимок для церкви, але все-таки купили мені валізку. А ви не знаєте, скільки коштує червоний килимок для церкви? Я гадаю, що за гроші на валізку можна було б купити килимок на половину проходу між рядами в церкві. До речі, тут у мене в сумці важливий папірець, – містер Грей казав, що це чек, котрий я маю віддати вам, а ви отримаєте по ньому мою валізу. Містер Грей – це чоловік місіс Грей. Вони – родичі дружини пастора Кара. Вони такі милі; я їхала разом з ними сюди на Схід. А ось і він, – дівчинка нарешті розшукала папірець у сумочці, яку тримала в руках.

Ненсі перевела подих. Вона інстинктивно відчула, що хтось повинен це зробити після такої довгої промови. Зиркнула на Тімоті, але той ховав очі.

Нарешті рушили: валізу примостили позаду, а Поліанна зручно втиснулася поміж Тімоті та Ненсі. Доки лаштувалися їхати додому, дівчинка не вгавала й сипала запитаннями та коментарями, аж Ненсі, відповідаючи, вибилася з сил.

– Ой, як гарно! Це далеко? Добре, якби далеко! Я так люблю їздити! – не вгавала Поліанна, щойно екіпаж рушив. – Хоча, якщо це не дуже далеко, я теж не буду засмучуватися, бо так хочу швидше побачити, куди ми приїдемо. Яка чудова вулиця! Я знала, що тут буде гарно. Татко мені розповідав...

Вона урвала на цьому, бо не вистачило дихання. Ненсі нерішуче глянула на неї й помітила, як підборіддячко їй затремтіло, а на очі набігли сльози. Однак за мить Поліанна опанувала себе, гордо підняла голову і продовжила:

– Татко мені все переповів. Він нічого не забув. А ще... я мала пояснити відразу... місіс Грей так говорила... чому я приїхала не в чорній сукні, а в червону клітинку. Вона сказала, що ви можете не повірити, але серед останніх пожертвуваних у місію речей просто не виявилося чорної сукні. Була лише оксамитова чорна баска(1) однієї пані, котра, на думку дружини пастора Кара, мені не пасувала. Крім того, баска мала такі білі плями... попротиралися на ліктях і деінде. Частина Жіночої допомоги була готова купити мені чорну сукню з капелюшком, однак інша частина наполягала на тому, що червоний килимок для церкви необхідніший. Зрештою, місіс Байт сказала, що це, можливо, й краще, бо їй дуже не подобаються діти в чорному... Тобто, вона, звичайно, дітей любить, але не в чорному.

Поліанна перевела подих, і Ненсі, затинаячись, встигла вставити:

– Не хвилюйся все буде гаразд...

– Справді? Я така рада, що ви теж так думаєте, – кивнула Поліанна, знову втамувавши клубок у горлі. – Адже коли ти в чорному, набагато важче радіти.

– Радіти?! – сторопіло перепитала Ненсі.

– Так, адже татко пішов на небо, і зараз він там разом з мамою та рештою родини. Він казав, що я повинна радіти. Але іноді це так важко, навіть у сукенці в червону клітинку, тому що... Тому що він мені дуже потрібен тут. У мамі та всіх інших там є Бог і янголи, а в мене тут нікого не лишилося, крім Жіночої допомоги. Але тепер, безперечно, все буде простіше, бо у мене є ви, тітонько Полі. Якби ви знали, яка я рада, що ви у мене є!

У Ненсі болюче співчуття до цієї горопашної дитини раптом перемінилося на справжнісінький жах.

– Поліанно любенька, ви глибоко п-помиляєтеся, – пробеленділа вона. – Я – всього-на-всього Ненсі. Я не ваша тітонька Полі.

– Ви... ви – не тітонька Полі? – прошепотіла, затинаячись, розгублена дівчинка.

– Ні, я лише Ненсі. Я й гадки не мала, що ви переплутаєте мене з нею. Ми – зовсім не схожі, анітрішечки.

Тімоті тихцем хихикав, але Ненсі була надто схвильована, аби помітити веселі іскорки в його очах.

– Але – хто ж тоді ви? – запитала Поліанна. – Ви зовсім не схожі на Жіночу допомогу.

Цього разу Тімоті розреготався.

– Я – Ненсі, служниця. Я виконую всю домашню роботу, за винятком прання та прасування великих речей. Цим у нас займається місіс Дерджин.

– А сама тітонька Полі – вона існує? – стурбовано допитувалася Поліанна.

– От у цьому ти можеш не сумніватися, – запевнив її Тімоті.

Поліанні зразу відлягло.

– Ну, то й добре, – весело проговорила вона після хвилинного мовчання. – Знаєте, я рада, що тітонька Полі не приїхала мене зустрічати. Адже це означає, що зустріч із нею ще попереду. А крім того, у мене тепер є ви.

Ненсі почервоніла. Тімоті весело підморгнув їй.

– Як на мене, то це досить вишуканий комплімент, – промовив він. – Ненсі, ти маєш подякувати юній леді.

– Я... Я думаю... Думаю про міс Полі, – виговорила вона.

Поліанна задоволено зітхнула.

– Я теж. Мені так цікаво, яка вона? Ви ж знаєте, вона – моя єдина тітонька, я довгий час навіть не підозрювала про її існування. Потім якось тато мені розповів про неї. Він казав, що живе вона у чудовому величезному будинку на самісінькому вершечку пагорба.

– Авжеж. Його вже видно, – сказала Ненсі. – Отой великий білий із зеленими віконницями.

– Ой, який гарний! А скільки дерев і трави навколо! Я ще в житті не бачила одразу стільки зелені. Ненсі, а моя тітонька Полі – багата?

– Так, міс.

– Як це чудово! Це, мабуть, так приємно мати багато грошей. А я ніколи не зустрічала дуже багатих людей. Хіба що Байти – вони в нас були найбагатші. У них килими в кожній кімнаті, а ще щонеділі вони їдять морозиво. А тітонька Полі теж щонеділі ласує морозивом?

Ненсі заперечно похитала головою. Губи їй затремтіли. Вона лукаво зиркнула на Тімоті.

– Ні, міс. Мені здається, тітонька Полі зовсім не любить морозива. Принаймні в неї на столі я його не бачила.

Обличчя Поліанни витяглося від здивування:

– Не любить? Шкода! Не розумію, як можна не любити морозива. Хоча, зрештою, може, це й на краще, бо мені тепер нічого боятися, що болітиме живіт, як одного разу в місіс Вайт я стільки з'їла морозива – цілу гору. А килими в тітоньки Полі є?

– Так, у неї є килими.

– У кожній кімнаті?

– Так, майже в кожній кімнаті, – відповіла Ненсі й раптом запнулася. Вона пригадала кімнатчину з голими стінами на горищі, де не було жодного килима.

– О, я така рада, – захоплено вигукнула Поліанна. – Мені так подобаються килими! У нас не було килимів – тільки двоє ряденець, які ми знайшли серед місіонерських пожертв, ще й один з них був заляпаний чорнилом. А ще у місіс Вайт на стінах висіло багато чудових картин. На них були зображені троянди, маленькі дівчатка навколішки, киця, вівці та лев. Ну, вівці та лев не разом, звичайно. Це в Біблії сказано, що колись вони житимуть разом, але на картинах місіс Вайт вони поки що окремо. А ви любите картини?

– Я... Я не знаю, – відповіла Ненсі глухим голосом.

– А я люблю. У нас вдома їх ніколи не було. Вони не часто трапляються у місіонерських пожертвах. Одного разу тато знайшов дві картини. Кращу з них він одразу продав, щоб купити мені взуття. А друга була така порохнява, що розвалилася, щойно ми її повісили на стінку. Скло тріснуло – і все. Я тоді так плакала. Але тепер я навіть рада, що у мене не було цих чудових речей, бо тепер зможу тішитися ними у тітоньки Полі – я не встигла до них звикнути. Це так, начебто знаходиш серед місіонерських пожертв гарненькі кісники, тоді як доти там траплялися лише геть вицвілі брунатні. Господи, дивіться, який прекрасний будинок, – вихопилося в неї, коли екіпаж завернув на широку під'їзну дорогу.

Коли Тімоті вивантажував валізу Поліанни, Ненсі скористалася з нагоди й тишком прошепотіла йому на вухо:

– Не здумай мені навіть натякнути коли-небудь, що ти звільняєшся звідси, містере Тімоті Дерджин. Ти просто не смієш кинути мене саму.

– Звільнитися? Ні в якому разі, – осміхнувся юнак. – Тепер мене звідси й силоміць не витягнеш. Тепер тут з цим дівчам буде веселіше, ніж у кіно.

– Веселіше!? – обурилася Ненсі. – Здається, цій благословенній дитині буде не до веселощів тепер, коли доведеться жити під одним дахом зі своєю тітонькою. Я відчуваю, що їй у цьому домі потрібна буде надійна опора. І я стану їй такою опорою, Тімоті, бачить Бог, я стану, –

поклалася Ненсі, а тоді повернулася до Поліанни й повела її широкими східцями до будинку.

Переклад Богдани Гори

Словничок

(1) Баска - жіноча сукня з приталеним ліфом.

Рекомендуємо прочитати

- Поліанна
- Місс Біллі
- Просто Девід
- Шлях до порозуміння
- Світанок

Луїза Мей Олкотт (1832 -1888)

Луїза Мей Олкотт (*Louisa May Alcott*) – американська письменниця. Народилася 29 жовтня 1832 року у Філадельфії штату Пенсільванія, що на території США в сім'ї Амоса Бронсона Олкотта та Еббі Мей.

Коли Луїзі виповнилося два роки, сім'я переїхала до Бостону, де її батько заснував експериментальну школу і приєднався до трансценденталістів.

Освіту діти отримували вдома під керівництвом батька. Амос Бронсон був людиною оригінальною і мав свою точку зору на усе з чим стикався. Згодом Луїза буде згадувати про ранкові заняття з батьком як про найщасливіші моменти свого життя. Він навчав своїх дітей тільки тому, до чого вони мали схильність, вважаючи непотрібним обтяжувати їх зайвою інформацією. Так, Луїза не любила математики, граматики, але обожнювала читання, правопис, історію та географію. Значний вплив на формування її, як майбутньої письменниці, спричинили спілкування з батьківським друзями Емерсоном, Торо, Натаніелем Готорном, Маргарет Фуллер.

Амос Бронсон багато разів намагався реалізувати свої ідеалістичні мрії, та усі вони терпіли крах. Сім'я була змушена щоразу переїжджати. Вони жили в Бостоні, Конкарді штату Массачусетс та інших місцях. За тридцять років сім'я Олкоттів переїжджала біля двадцяти разів.

Через складні фінансові умови що склалися в родині, Луїза рано почала працювати і заробляти на хліб (була гувернанткою, вчителькою, швачкою). Вона мріяла стати актрисою, та цій мрії так і не судилося збутися. Наприкінці 1840-х років Луїза Мей починає публікувати свої пригодницькі гостросюжетні оповідання.

У 1854 році (виповнилося 22 роки), вона написала свою першу книгу «Байки про квіти» («*Flower Fables*»), у яку увійшли оповідання, придумані для Елен Емерсон, доньки Ральфа Уолда Емерсона.

Подорослішавши, Луїза Олкотт приєдналася до послідовників аболіціонізму (боротьба за звільнення рабів) та фемінізму (боротьба за вільні права жінок).

Громадянська війна, війни Півночі та Півдня не пройшли повз неї. Взимку 1862-1863 років Луїза працює медсестрою у військовому госпіталі в Джорджтауні, штату Вірджинія. У цей період складається

збірник «Лікарняні історії», який мав чималий успіх. Саме з цієї книги розпочалося народження Луїзи Мей Олкотт як письменниці.

Вона випустила ще кілька книг, перш ніж у 1867 році видавець Томас Найлз запропонував їй написати «книгу для дівчаток». Через кілька місяців після пропозиції з'вилася на світ книга «Маленькі жінки», яка одразу ж стала бестселером. Через рік з-під пера авторки вийшло її продовження «Хороші жінки».

Твір був побудований на спогадах про дитинство. Основою книги стала історія її сім'ї, яку письменниця трохи прикрасила.

Прототипами для створення образів твору послужила сама письменниця та її три сестрички. Для створення образу Мег послужила старша сестра Луїзи Ганна. З себе вона написала образ Джо. Молодші сестри Елізабет та Мей стали основою створення Бет та Еммі.

Анна Бронсон Олкотт була старшою із чотирьох сестер у сім'ї Мег. В «Маленьких жінках». Вона найжіночніша серед сестер. Разом з сестрами вона грала в драматичному гурткові, який дівчата і створили. Анні випадали ліричні ролі принцес і красунь, оскільки вони відповідали її зовнішності. Анна вийшла заміж за Джона Бриджа Пратта, в якого була дуже закохана. У них народилися два сини Фредрік і Джонь. Луїза Мей присвятила їм книгу «Маленькі чоловіки».

У творі письменниця цілком передала вдачу сестри. Її риси характеру через образ Мег у романі «Маленькі жінки» отримали нове життя. Анні у творі випала одна із найжіночніших спокус – спокуса ярмарком марнославства. Красива дівчинка прагне гарних суконь і світських розваг. Її просто тягне у світ багатії подруги Енні Моффат, яка може дозволити собі все. Та попри усі помилки, яких вона допускається, Анна щиро розкаюється, чим спокутує усі провини.

Елізабет Олкотт чи Ліззі, як її називали вдома, послужила прототипом сором'язливої Бет. Її книжний варіант виявився найближчим до оригіналу. Елізабет любила грати на роялі, співати, була тихою, сором'язливою і дуже доброю дитиною. Як і її книжна копія вона любила кошенят, жаліла старих ляльок. Найзатишніше їй було вдома, коли залишалася наодинці з голкою в руках. Як і Бет у романі, Ліззі в реальному житті захворіла скарлатиною, яку підхопила в сім'ї бідняків. Хвороба підірвала її здоров'я і через два роки дівчинка померла. У романі Бет справилася з своєю хворобою. Саме так з нею спочатку справилася і Ліззі. Та все ж таки вона помирає, ніби просто іде у вічність. Бет у романі присвячено багато теплих слів: «Бет просиджувала на самотині довгі години, але тишина в будинку не гнітила її. Вона належала до тих, хто наділений багатого уявою, нудьга їм абсолютно не відома. У Бет був свій власний світ, населений дивовижними істотами, і вона могла годинами вести з ними захоплюючі

бесіди ... У цьому світі в затишних куточках таїться безліч подібних Бет. Вони ніколи не дають про себе знати, аж поки не знадобляться. На людях вони завжди настільки життєрадісні, що ніхто і не думає про їх самопожертву, поки ця божественна істота раптом не замовкне, як раптово замовкає цвіркун на печі. І тільки коли запанують мовчання і темрява, оточуючі з гіркотою усвідомлюють, що за дивна істота жило пліч-о-пліч з ними».

Мей Олкотт наймолодша з сестер, народилася 1840 року. Її портрет повністю співпадає з описом Еммі в романі, такою ж голубоокою та золотоконою красунею. Вона обожнювала елегантні та красиві речі, була відома як відявлена модниця та гарно малювала. Мистецтво вивчала в Бостоні та мріяла побувати в Європі. Допомога сестри та успіх «Маленьких жінок» дозволив цій мрії збутися. Вона відвідала Лондон, Рим, Париж.

Мей Олкотт вийшла заміж за молодого шведа, бізнесмена та композитора в 1878 році. Свою дочку назвала в честь сестри Луїзою. Та через півроку вона помирає і старша сестра бере на себе зобов'язання доглядати за племінницею, що робить до кінця життя.

Луїза Олкотт, вона ж авторка «Маленьких жінок» та прототип Джо. Джо темпераментна, енергійна, неймовірна фантазерка з чоловічим характером. Вона мріє заробити багато грошей для своєї сім'ї. Ніщо в домі не проходить без її участі. Такою ж була Луїза в родині Мей.

У романі Олкотт пропонує нову модель виховання, що базувалася на поглядах її батька, і яка була зовсім неприйнятною для пуританського суспільства того часу. Критики виступили проти зухвалих витівок персонажів Олкотт, за непослух дорослим, який називали скоріш за все невихованістю, а не можливістю проявити свою самостійність та власну позицію. Утвердження, згідно якого «бути маленькою жінкою» – це велика праця, що вимагає системної роботи над собою теж сприймалося з великими зусиллями.

Починаючи з 1868 року нові книги Олкотт виходять майже щорічно.

У 1869 році було написано «Хороші жінки». Дві книги, що були її продовженням «Маленькі чоловіки» (1871) та «Хлопчики Джо» в 1886 році. Це теж автобіографічні твори. У «Маленьких чоловіках» письменниця розповідає про своїх племінників. У 1875 році написано «Сім'ю братів і сестер» і її продовження «Трянда у розквіті» (1876). 1878 року вийшла з-під пера авторки книга «Під бузком», а в 1880 – «Джек і Джил». 1877 рік ознаменувався у творчості Олкотт «Сучасним Мефістофелем». «Клаптиковий мішочок тітоньки Джо» (перші дві частини вийшли в 1872 році, а потім у 1874, 1878, 1882 роках авторка

книгу закінчила). Три роки з 1886 по 1889 вона працювала над «Бібліотечкою Лулу». Окрім того Олкотт писала автобіографічні поеми, есе, оповідання, серед них «Робота» (1873), «Трансцендетальні захоплення юності» (1873), а також спогади про Торо и Емерсена.

По смерті авторки були видрукувані «Спогади про дні мого дитинства» (1890) і «Комічні трагедії, написані Джо та Мен і розіграні Маленькими Жінками» (1893).

Особисте життя Луїзи Олкотт не склалося вона не вийшла заміж і не створила сім'ї. У 1879 році, після смерті сестри Мей, вона взяла на виховання її дворічну дочку Луїзу Мей Неріккер (її назвали в честь тітки, і навіть нагородили такою ж сімейною кличкою – Лулу).

Померла письменниця 6 березня 1888 року у віці 55 років, через два дні по смерті батька, якого любила понад усе у світі, від наслідків довготривалого отруєння ртуттю, оскільки захворівши брюшним тифом довгий час приймала ліки з цим препаратом.

Поховано письменницю в Конкорді.

Використані джерела

- Базян Лилит. Маленькая женщина Луиза Мэй Олкотт [Електронний ресурс] / Лилит Базян. / Режим доступу: http://www.apropospage.ru/person/l_woman.html. – апрель, 2010 г.
- Белова Анастасия Олеговна. Творчество Луизы Мэй Олкотт в контексте детской литературы Англии и США второй половины XIX– начала XX вв. [Електронний ресурс] / Анастасия Олеговна Белова. / Режим доступу: http://discollection.ru/article/17052013_120522_belova/3. – 17.05.2013
- Белова А.О. Традиции викторианской литературы в произведениях Л.М. Олкотт и Ф.Х. Бернетт для детей // Мировая словесность для детей и о детях: Материалы межд. научно-практ. конф. – М.: МГПУ, 2012. – С. 92-99.
- Белова А.О. Образ юной американки в цикле «Маленькие женщины» Л.М. Олкотт // Художественный текст: варианты интерпретации: Труды XII Всероссийской научно-практ. конф. В 2-х ч. Ч.1. – Бийск: БПГУ им. В.М. Шукшина, 2007. – С.61-89.
- Белова А.О. К вопросу об автобиографической основе цикла повестей Л.М. Олкотт «Маленькие женщины» // Проблемы современного филологического образования. Межвуз. сб. науч. статей. Выпуск 7. – М. – Ярославль: Ремдер, 2007. – С.71-74.

Ерік Вольф Сігал (1937-2010)

Ерік Вольф Сігал (*Erich Wolf Segal*) американський письменник і сценарист єврейського походження. Народився 16 червня в районі Бруклінському районі Нью-Йорку, що в США, в сім'ї равина.

У 1958 році закінчив Гарвардський університет. Як письменник прославився ще під час навчання в Гарварді.

У 1968 році для групи «Бітлз» пише сценарій анімаційного фільму «Жовта підводна Лодка».

Наприкінці 60-х років Ерік Сігал написав сценарій про романтичні почуття студентів Гарварда та Редкліффа та не зміг його опублікувати. За пропозицією Луїса Уоллеса, літературного агента агентства Уїльяма Морріса він переписує твір. Сценарій викупила кіностудія Paramount Pictures. За твором було знято фільм під керівництвом режисера Артура Хіллера, який одразу отримав прихильність публіки. Фільм отримав більше десяти кінопремій, в тому числі «Оскара» за кращу музику та 5 «Золотих глобусів».

Після початку зйомок кіностудія запропонувала авторові сценарію знову переробити його у повість. Після чого, з-під його пера виходить твір, що розповідає про зворушливе кохання студента, сина мільйонера, до дочки бідного італійського емігранта, що навчалися в університеті. Побравшись, молодята живуть у скруті, проте вони щасливі. Попри усі труднощі та непорозуміння розлучає їх лише трагічна смерть Дженні, яка помирає від раку. Цей твір отримав назву «Історія одного кохання». У 1970 році він став бестселером і був перекладений більше як на 20 мов народів світу.

У 1977 році автор пише продовження книги. Ним став роман «Історія Олівера».

Ерік Сігал написав багато успішних романів та сценаріїв, а також чимало наукових статей. Він викладав античну літературу в Гарвардському, Йельському та Прістонському університетах, а також у Вольфсон-коледжі Оксфордського університету.

У 1975 році одружився на Керін Маріанні Джеймс. У подружжя народилися дві доньки.

Помер 17 січня 2010 року в Лондоні після серцевого нападу на 72 році життя. Поховали його на одному з цвинтарів столиці Великобританії.

Використані джерела

- Эрик Сигал. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
- Эрик Сигал. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://reeed.ru/lib/authors/erik_sigal/
- Эрик Сигал. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://lib.rus.ec/a/20472/uk>
- Жизнь и творчество Эрика Сигала. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://litru.ru/?p=397061>

Джеремі Стронг (нар. 1949 р.)

Джеремі Стронг (*Jeremy Strong*) – англійський дитячий письменник, який народився 18 листопада 1949 року в Елсем Південно-східного Лондону.

До того як стати письменником, він працював пекарем: начиняв піріжки джемом.

Навчався в Йорському університеті, по закінченні якого працював учителем початкової школи.

З 1991 року кидає вчительську роботу і присвячує своє життя літературній творчості.

Книги Стронга – це добрі дитячі твори, які після прочитання залишають відчуття легкості, радості з присмаком дитинства.

Так, «Вікінг в моєму ліжку» – це історія вікінга Сігурда, який із X століття потрапив до Англії нашого часу і переживає тут силу-силенну пригод. У творі багато смішних ситуацій. Вони виникають через непристосованість Сігурда до сучасного нам світу. Ці ситуації викликають тільки сміх та співчуття. Основна ідея твору – відповідальність людини за те, що вона робить, навіть якщо вона приносить незручності іншим підсвідомо.

У 1990 році виходять твори письменника «Гармидер у школі», «Вікінг у моєму ліжку». 1992 рік – «Вікінг у біді», а в 1994 – «Мій тато і зелений алігатор». У 1995 році було написано, серед числа інших, «Кімнатних піратів» та «А у нас у ванні фараон!». У 1997 році було написано «Велику втечу моєї бабусі» та «Гармидер серед піратів». 1998 рік – Стронг пише «Кімнатних піратів на Острові скарбів» та «Вікінга у школі». 2001 рік ознаменувався твором «Моя мама збирається вибухнути!», а через три роки написав «Пофараонимо!?!». У 2007 було написано твір для дітей «Розшукується Ракета на чотирьох лапах», а через рік – «Пропала Ракета на чотирьох лапах».

Усі ці твори перекладено українською мовою. Над ними працювали Віктор Морозов, Орест Стадник, Андрій Поритка, Наталія Трохим.

Його книги отримали багато нагород.

За мотивами творів Джеремі Стронга «Вікінг в моєму ліжку» у Великобританії було відзнято дитячий серіал.

Використані джерела

- Джереми Стронг. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.livelib.ru/author/230340>
- Джереми Стронг. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.mediaport.ua/articles/71199/>
- Джереми Стронг. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : www.google.com.ua/search
- Юмористически-поучительные выдумки Джереми Стронга. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.mediaport.ua/articles/>
- Джереми Стронг. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.starlev.com.ua/index.php?page=1&cid=81&m=2>
- Кумедно-повчальні вигадки Джереми Стронга. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://h.ua/story/275159/>

РОЗШУКУЄТЬСЯ РАКЕТА НА ЧОТИРЬОХ ЛАПАХ

5. Шикарна ідея

Прокинувшись наступного ранку, я насамперед повикидав геть усі скарби з моєї картонної коробки. Звалив їх на купу в кутку кімнати. Мама зчинила б страшенний галас, якби побачила такий безлад, тому я взяв і запхав це все під ліжко.

Тоді настроїв порожню картонну коробку на Стрілку. Коробка їй чудово пасувала, хіба що вуха і хвіст були трохи задовгі. Але за допомогою великих ножиць я швидко впорався і з цією проблемою.

НІ! ТА ЯК ВИ МОГЛИ ТАКЕ ПОДУМАТИ? ЗВИЧАЙНО, Я НЕ ВІДРІЗАВ ЇЇ ВУХА І ХВІСТ. НЕВЖЕ ВИ ВВАЖАЄТЕ МЕНЕ МОНСТРОМ?

Я просто вирізав у коробці чотири отвори. Два маленькі нагорі, один отвір ззаду, а крім того я ще вирізав на передній стінці довгий широкий прямокутник, як на поштових скриньках. Після цього ще раз натягнув коробку на Стрілку.

Класно! Вона запхала свого носа в поштовий прямокутник і роззирнулася. Я переконаний, що вона навіть усміхнулася. Я запхав руку під коробку, намацав кінчик її хвоста і пропхав його крізь задній отвір. Тоді засунув пальці у горішні отвори і витягнув назовні її вуха. Тепер її ніхто не впізнає. Фантастика!

Стрілка також була втішена й почала гасати кімнатою, наштовхуючись на все довкола. Тут у мене зблиснула ще одна ідея: я ж можу модифікувати коробку! Я взяв кілька фломастерів і розмалював бічні стінки коробки кольоровими смугами, як на спортивних машинах. Ззаду, під хвостом, я намалював невеличкого черепа з перехрещеними кістками і написав знизу:

ОБЕРЕЖНО.

ВИХЛОПНІ ГАЗИ. НЕ ДИХАТИ.

Настав час виставити її на загальний огляд. Ми зійшли сходами вниз. Принаймні, я зійшов, бо Стрілці це не дуже вдавалося, адже вона й далі мала на собі коробку. Вона постійно ковзала, спотикалася й падала, а наприкінці виконала доволі вражаюче, як для собаки в коробці, сальто-мортале.

Я завів її в кухню, де тато чистив картоплю. Він так розреготався, що замість картоплі зрізав собі шкірку з великого пальця. Не треба було насміхатися.

Мама бігла собі на своєму тренажері. Логічно було б припустити, що тепер вона ніколи не відважиться реготати й бігти одночасно, правда? Ви ж пам'ятаєте, що сталося минулого разу? Ну, але мама вирішила зробити другу спробу.

ХР-Р-РЯС-СЬ-ТОР-Р-РОХ-ГОР-РОХ-ТОР-Р-Р-РОРОХ-ГУП-ГУП-ГУП!

– Не розумію, що тут такого смішного, – буркнув я. – Це може врятувати Стрілці життя. – Стрілка, немовби погоджуючись, коротко гавкнула крізь поштовий отвір.

– Такого я ще не бачила, – повідомила мама, а її спортивні штани ставали дедалі довшими й довшими. Коліщатка їх уже цілком зажували, а мама відчайдушно хапалася за пояс, аби штани остаточно з неї не злетіли. Я вимкнув тренажер, рятуючи її з цієї халепи.

– Ви просто здуріли. Обоє, – сказала мама, розглядаючи пожовані штани. Я виведу її на прогулянку, – з якомога більшою гідністю відповів я. Треба було тільки зробити ще один маленький отвір для повідка, і ось ми вже були готові для виходу в широкий світ.

Мушу зізнатися, що люди звертали на нас увагу. Дехто навіть робив коментарі. Я перестрів близнюків з мого класу, Кертіса й Алішу.

– Що це за порода? – здивовано підняв брови Кертіс.

– Це – кубоїд, – пояснила Аліша. Вона завжди добре знала математику.

– Насправді це – боксер, – зауважив я.

– То це Стрілка?

Я був дещо розчарований тим, як легко розпізнали Стрілку, але не подав виду.

– Так, але нікому не кажіть. Вона замаскувалася.

– Від кого? – здивувалася Аліша.

– Від мисливців за автографами, – розтлумачив я.

– Ясно, – сказав Кертіс.

Я кинув оком, чи він не глузує, але вигляд у нього був серйозний. Він і справді повірив, що любителі автографів полюють за Стрілчином

підписом. Цікаво, який може бути автограф у собаки? Краще про таке й не думати.

Та я й сам про це швидко забув, бо ми наближалися до ринку. Мені зовсім вилетіло з голови, що сьогодні був базарний день. Ціла вулиця була заставлена різноманітними кіосками і прилавками – з одягом, взуттям, електротоварами, іграшками, простирадлами, книжками – усім, що душа забажає. І, звісно, там була найбільша Стрілчина пристрасть – їжа.

Якби я пам'ятав про базарний день, ніколи б сюди не пішов, але тепер було вже надто пізно.

Стрілка метнулася вперед і поволочила мене за собою. Я ледве встигав повторювати весь її звивистий маршрут, та врешті-решт вона забігла під якийсь прилавок. Я туди аж ніяк не зміг би залізти, тому мені нічого не залишалось, як випустити з рук повідок.

Стрілка гасала ринком, неначе скажена. Я стежив за її переміщеннями завдяки дедалі гучнішим вигукам і лементу людей, яких вона збивала з ніг.

Інколи я навіть устигав помітити, як вона проносилася неподалік, немовби міні-танк. Коробка й далі була на ній, хіба що тепер доволі пошарпана й подерта.

Мама завжди любила зупинятися на ринку біля кіоску з різними сортами сиру. Чого там тільки не було: гігантські круглі сири завбільшки з колесо; великі, жирні, м'які й липучі сири; сири у вигляді вулканів; здоровенні упаковки з рідкими водянистими сирами; ну, і, звичайно, смердючі сири. Смердючі сири лежали на окремій полиці, немовби сплячі міні-тролі, всипані чорними й синіми бородавками. Було майже видно, як випромінюють вони сморід.

Стрілка взяла курс на ці сири. Я навіть не знав, що вони їй подобаються, але вона втягувала носом цей запах і наближалася до кіоску з сирами зі швидкістю крейсера-торпедоносця, що чітко зафіксував свою ціль.

МЕТА: Сироград

ЧАС ДО ЦІЛІ: Три секунди

ВИБУХОВА СИЛА ЗАРЯДУ: Максимальна.

Сирний кіоск не мав жодного шансу на порятунок. Залишивши позаду з десяток покупців, що гепнулися на землю, Стрілка врзалася в нього з надзвуковою швидкістю.

Спочатку тріснула передня полицка, розкидавши все навсібіч. Тоді захиталася ціла величезна шафа з різноманітними сирами. Вона повалилася на землю. Кілька сирів завбільшки з колесо покотилися геть, розпочавши свою дивовижну й загадкову мандрівку. Злетіли в повітря упаковки з рідкими сирами, випльовуючи ці сири липкими водянистими

грудками. Деякі покупці і продавці попадали на коліна, обліплені з голови до ніг усіма можливими сортами сирів.

Стрілка, що досі маскувалася під танк, вистрибнула зі своєї напівроздертої коробки, вчепилася щелепами за найбільше, яке могла знайти, сирне колесо і щезла майже так само швидко, як і з'явилася. Мушу визнати, що це справило на мене неабияке враження. Хоч вона і розтовстіла, але й тепер могла ще запросто випередити будь-яке «Феррарі».

Я вирішив, що й мені варто якомога швидше зникати. Розумів, що ми вскочили в халепу. Надто багато людей знали Стрілку. Слава про неї розносилася блискавично, хоч то й була недобра слава. Стрілка вже просто ставала кримінальним злочинцем.

Дорогою додому я знову зустрів близнюків. Кертіс сидів на тротуарі, вибірюючи з волосся шматочки м'якого сиру, тож я усвідомив, що Стрілка пробігала й тут. До Алішиного задка причепився великий кавалок смердючого рокфору. Я не хотів її соромити, тому нічого не сказав.

– Вона ось туди побігла, – дещо сердито, як мені здалося, буркнула Аліша.

Мама також не виглядала захопленою, коли я повернувся додому.

– Буде біда, – попередила мама, ніби я цього не знав.

Чого це батькам так подобається нагадувати про те, що вам і самим уже відомо? Мама завжди говорить щось типу: «Якщо ти запхаєш виделку в око, буде дуже боліти». Бррр?! Або як вам ось така татова фраза: «Ти в нових кросівках». Справді? А я думав, що це ласти.

– Стрілка вже повернулася? – запитав я.

– Ага, і приволокла сюди пів сирної крамниці, – повідомила мама.
– Гадаю, що власники скоро прийдуть по сир. А також по Стрілку. Чомусь не думаю, що їй подякують за те, що знайшла його. Цій собаці, мабуть, запраглося смерті. Вона мов магнітом притягує до себе біду. Твій бідолашний тато намагається відмити її шлангом. Вона пробігла така смердюча, хоч носа затикай.

– Вона не винна, мамо. Вона не знала, що це щось погане, і ще ніколи не встрявала в таку жахливу халепу. Це явно сталося з якоїсь причини.

Мама похитала головою.

– Собаки роблять усе безпричинно. Просто РОБЛЯТЬ і все, мабуть, тому, що вони собаки. А от зі Стрілкою треба дійсно щось робити, і негайно.

– Я щось придумаю, обов'язково, – пообіцяв я.

Я заліз у ліжку, сповнений надії, намагаючись вигадати щось геніальне, але заснув, так нічого й не надумавши.

Коли я прокинувся, була вже бозна-яка година, але я відразу зрозумів, що саме мене розбудило.

Знизу долинали жахливий гуркіт, гупання і крики. Було таке враження, ніби до нашого будинку намагалась увірватися ціла армія. Моє серце шалено закалатало, і я миттєво збагнув, що відбувається щось жахливе.

Переклад Віктора Морозова

Рекомендуємо прочитати

- Ракета на чотирьох лапах
- Мій тато і зелений алігатор
- Знамениті сіднички мого братика

Сьюзен Ліліан Таунсенд
(нар. 1946 р.)

Сьюзен Ліліан Таунсенд вона ж Сью Таунсенд (*Sue Townsend*) – англійська письменниця, драматург, сценаристка. Народилася 2 квітня 1946 року в Лестері, де проживає по сьогоднішній день, у простій багатодітній родині. Батько Сью працював поштарем, а мати – кондуктором. Найстаршою дитиною була Сью.

У 1951 році пішла до школи. Навчалася дівчинка в школі Глен Гілз, але у 15 років, не справившись з випускним іспитом, залишає її. Секретарка цього закладу місиз Клерікоутс стане згодом прототипом секретарки в книгах про Андріана Моула.

У житті змінила багато різних професій. Працювала сторожем в гаражі, двірником, продавцем у магазині, розносила газети, працювала на фабриці. Попри усе, вона мріяла про літературну творчість. У вісімнадцять років вийшла заміж. Від першого чоловіка в неї народилося троє дітей. Та заміжжя скоро розпалося. Сью Таунсенд залишається сама. На руках у неї залишилося троє діток. На цьому етапі життя мрії про літературу залишаються тільки мріями.

Скоро вона зустрічається з Коліном Бродвейем і пов'язує з ним своє подальше життя. Саме йому вона розповіла про свою літературну мрію. Серйозно займається греблею. З 1978 року поєднує греблю з літературною діяльністю.

Ще за час свого першого заміжжя Таунсенд захоплюється книгою. Майбутня письменниця захоплювалася творчістю Джойса, Уайльда, Хеллера, Толстого, Достоевського, Чехова. Вона вивчає теорію літератури, аналізує різні літературні стилі, пише невеличкі п'єси для театру «Фенікс». Перший твір – п'єса «Брюхоранг» вийшов у 1978 році.

У 1981 році за першу свою п'єсу отримала премію від лондонської телекомпанії «Темз Телевіжен». Саме так розпочалася літературна кар'єра письменниці. А уже через десять років Сьюзен Ліліан Таунсенд визнають як класика англійської літератури.

Англійська література складалася таким чином, що майже кожний англійський письменник подарував світові свого неповторного героя. Так Свіфт подарував мандрівника Гуллівера, Дойл доктора Холмса, Честертон – пастора Брауна, а Сью Таунсенд – невгамовного Андріа Моула.

Прославилася письменниця «моуліаною», тобто циклом книг про Андріана Моула, написаних у формі особистих щоденників звичайного англійця.

Спочатку Моул склався у творчості Сью Таунсенд як оповідач у радіоп'єсі, яка авторкою писалася два роки і на одній із радіостанцій йшла щодня.

Весь цикл представляє не просто героя, показує, як він дорослішає. У перших частини саги головний герой зовсім юний, він ще школяр. Останні частини розповідають про дорослого чоловіком, якому виповнилося тридцять п'ять. Твір став взірцем сучасної гумористичної літератури. Окрім того ця історія, порушує гострі соціальні проблеми, представляючи життя простих англічан початку 80-х без будь-яких прикрас.

До головного героя Таунсенд у читачів складаються зовсім різні почуття. Та інакше не могло бути, адже він такий різний. Моул – це гіпертрофований, доведений до абсурду підліток, наділений масою різних комплексів. Він має багато позитивних рис: він розумний, співчуває іншим з одного боку. Поруч з цим він самозакоханий, пихатий зануда, що мріє про славу, вічно усім та всіма незадоволений. Він розривається між ненавистю та сентиментальними почуттями.

Моул у перекладі означає «кріт». Сама авторка пояснювала такий вибір імені свого героя кількома чинниками. З одного боку у крота уся морда у маленьких плямах, а її Адріан мучиться від вікових прищів, що щільно усіяли його обличчя. З іншого – усіх шпіонів називали «кротами». Поведінка героя дуже схожа до поведінки крота: він увесь час підглядає, підслуховує, шпіонить за іншими. Він навіть зовні схожий до крота (якщо згадати його окуляри).

Окрім історії про Моула, перу письменниці належить ряд п'єс, романи «Ми з королевою», «Ковентри відроджуються», «Діти-привиди», «Королева Камілла», белетристика «Публічні визнання жінки середніх років».

У 1999 році лікарі діагностували у Таунсенд цукровий діабет. Вона катастрофічно почала втрачати зір. У 2001 році вона повністю осліпла, але не перестала писати, вона продовжує залишатися оптимісткою і приносити радість людям, даруючи їм нові твори: «Врешті-решт, це виклик. Я давно вже котила накатаною колією, а тут зміна, та ще яка! Ні, звичайно, я не стала б позбавляти себе зору, щоб змінити життя, та раз це сталося, треба починати жити заново. І я це зроблю».

Використані джерела

- Сью Таунсенд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.peoples.ru/art/literature/prose/roman/sue_townsend/
- Сью Таунсенд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ozon.ru/person/355673/>

- Быков Дмитрий. Интервью Сью Таусенд. Англичанка – это честная игра и прямая спина / Дмитрий Быков // Город женщин, №7, сентябрь 2005. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://woody-alex.livejournal.com/763660.html>

ТАЄМНИЙ ЩОДЕННИК АДРІАНА МОУЛА 13 І 3/4 РОКІВ

Частина І

Четвер, 1 січня

Вихідний у Великобританії, Ірландії, Шотландії та Уельсі

Чого я обіцяю дотримуватися в Новому Році:

1. Допомогатиму сліпим переходити через дорогу.
2. Вішатиму штани в належному місці.
3. Одягатиму конверти на свої пластівки.
4. Не починатиму палити.
5. Перестану душити прищі.
6. Буду добрим до собак.
7. Допомогатиму бідним та необізнаним.
8. Після того, як вчора увечері почув огидливі звуки, що линули знизу, я також зарікся будь-коли приймати спиртне.

Мій батько напоїв вишневим бренді собаку на вчорашній вечірці. Якби про це дізналися у службі захисту тварин, батькові б просто не минулося. Вже вісім днів як Різдво пролетіло, а моя мати так жодного разу і не одягла зеленого фартушка з люрексом, що я їй подарував. Наступного року отримає від мене освіжитель для ванни.

Таке моє щастя – маю прищ на підборідді у перший день Нового Року!

П'ятниця, 2 січня

Вихідний в Шотландії, повний місяць

Почуваю себе огидно сьогодні. Це завдяки моїй матері, що додумалася співати «Мій Шлях», стоячи на верхніх сходах о другій ночі. Що за вдача – мати таку матір. Є великий шанс, що мої батьки перетворяться на алкоголіків. Наступного року я опинюся в дитячому будинку.

Пес отримав прочухана від батька. Стрибаючи, він зкинув батькову модель човна, а потім збіг до парку з оснасткою, що теліпалася між лапами. Мій батько все ще продовжує повторювати, як пластівка: «Три місяці роботи собаці під хвіст».

Прищ на підборідді зростає. Цим завдячую мамі, яка нічого не знає про вітаміни.

Субота, 3 січня

Я зійду з розуму від недосипання! Мій батько виставив собаку з хати, тож він пролаяв всю ніч під моїм вікном. Таке моє щастя! Батько брудно вилаявся на собаку. Якщо він не буде обережним, може потрапити до поліції за ненормативну лексику.

Я думаю, що прищ перетворюється на фурункул. Моя вдача – мати його там, де бачать усі. Я натякнув мамі, що сьогодні в моєму раціоні був відсутній вітамін С. Вона сказала: «Тоді йди та купи собі апельсин». Як завжди.

Вона й досі не одягала зеленого фартушка з люрексом.

Я буду щасливий, коли повернуся до школи.

Неділя, 4 січня

Друге після Різдва

Мій батько застудився. Якщо врахувати, як ми харчуємося, я не здивований. Моя мати пішла під дощем купувати йому вітамінного чаю, але я сказав їй, що тепер вже пізно. Це диво, що в нас не розпочалася цинга. Мати каже, що нічого не бачить на моєму підборідді; але то просто прокинулося її сумління – ми ж неправильно харчуємося.

Пес від нас втік, бо мати не закрила хвіртку. Я зламав ручку з голкою на стерео. Ніхто ще не знає, а якщо мені пощастить трохи, батько пролежить із застудою принаймні тиждень. Тільки він користується стерео крім мене. Жодної ознаки фартушка.

Понеділок, 5 січня

Пес ще не повернувся. Без нього вдома мирно. Моя мати подзвонила до поліції і дала опис собаки. За її словами пес виглядає гірше ніж насправді: покошлане волосся над очима і все таке. Я дійсно вважаю, що поліція має більш важливі справи за пошуки собак – поліція має розшукувати вбивць та злочинців. Я казав про це матері, але вона все одно їм задзвонила. Якщо її пограбують тільки тому, що в цей час поліція шукала нашу собаку і нікого не було поряд, її проблеми.

Батько й досі байдикує у ліжку. Він вдає із себе хворого але я помітив, що він палить!

Найджел заходив сьогодні. Він трохи засмаг під час Різдвяних канікул. Я думаю, що Найджел має захворіти від зміни клімату на той мороз, що стоїть в Англії. Я думаю, що батькам не слід було брати Найджела закордон.

А ще він не має жодного прища.

Вівторок, 6 січня

Богоявлення, новий місяць

Бідний пес!

Він збив спідометр з велосипеда листоноші та порозкидував всі листівки. Тож тепер я очікую, що всі ми опинимося в суді. Полісмен сказав, що ми маємо слідкувати за своєю собакою і запитав, відколи пес шкутильгає. Матір сказала, що пес не шкутильгає, вона ретельно переглянула його лапи. У лівій передній застрягла мініатюрна модель пірата.

Пес так зрадив що мати витягла пірата із лапи, що підскочив і став брудними лапами на форму полісмена. Мати принесла рушник з кухні, але він був у полуничному варенні, бо я витирав о рушник ножа; тож після маминого втручання форма у полісмена стала ще гіршою на вигляд. Після цього полісмен пішов. І я чув, як він лаявся. Я можу написати скаргу в поліцію за його лайки.

Дивився що таке «Богоявлення» у словнику.

Середа, 7 січня

Зранку заїхав Найджел на новенькому велосипеді. Велосипед має спідометр, дистанційометр, флягу з водою, жовте сидіння і тонкі спортивні колеса. І навіщо все це Найдзелу? Він же їздить на ньому тільки до магазину і назад. Якби у мене був такий велосипед, я б об'їхав всю країну та отримав багацько різноманітного досвіду.

Мій прищ чи фурункул досяг максимуму – він просто не може ще побільшати!

Я знайшов слово у своєму словнику, що описує мого батька. Це слово – симулянт. Він все ще валяється у ліжку, поїдаючи вітамін С.

Собаку замкнено в сараї.

Богоявлення – то щось пов'язане з трьома мудрецьми. Велике діло!

Четвер, 8 січня

Сьогодні застудилася моя матір. Це означає, що тепер я маю приглядати за ними обома. Що за вдача! Цілий день я ганяв угору та вниз сходами. Я приготував чималий обід для них: два яйця-пашот з квасолею і консервованій манний пудінг. (Як добре, що я вдягнув зелений фартушок із люрексом – яйця-пашот випристрибнули на мене з каструлі). Я ледь не стримався сказати чого-небудь, коли побачив, що батьки геть нічого не з'їли. Вони не можуть бути настільки хворими. В ітозі я відніс їжу собаці до сараю. Завтра вранці приїде бабуса, тож я маю вичистити підгорілі каструлі а потім вигуляти собаку. Було о пів на

дванадцяті, коли я нарешті дістався до ліжка. Не дивно, що я надто малий на зріст для свого віку.

Я вирішив що не піду в медичний, коли виросту.

Переклад Оксани Сайко

Рекомендуємо прочитати

- Таємний щоденник Адріана Моула 13 і $\frac{3}{4}$ років.
- Ми з королевою
- Діти-привиди

Корнелія Функе (нар. 1958)

Корнелія Функе (*Cornelia Funke*) – німецька письменниця, народилася 10 грудня 1958 року в місті Дорстен. Батьки Карл-Хайнц і Хелм Функе.

Її перу належить більше сорока книг, за які вона удостоєна багатьох нагород. Праце Корнелія Функе в жанрі фентезі.

«Про письменників звичайно думають, що вони вже давно померли, і не здогадуються, що їх можна зустріти десь на вулиці чи в крамниці», – вустами свого персонажа говорить Корнелія Функе – одна з найвідоміших дитячих письменниць Німеччини, яка жива-живісінька і мешкає в Каліфорнії, де творить фантастичні історії. Письменницю можна зустріти в крамниці, на вулиці. Найкращим доказом її існування є книжки, які виходять щороку.

У дитинстві, як і багато інших дітей мала безліч мрій. Між іншим хотіла бути астронавтом або пілотом. Згодом вирішила стати педагогом.

Навчалася в гімназії Св. Урсули в Дорстені, по закінченні якої переїхала до Гамбурга, де штудіювала педагогіку в Гамбурзькому університеті. Після закінчення навчання три роки Корнелія Функе працювала соціальним працівником, займалася проблемами дітей-інвалідів: «Я бачила, як вони турбуються про своїх братів та сестер, у той час, коли їхнім батькам байдуже. Я бачила, як вони сміються, хоча життя не дає їм для цього приводів. Вони навчили мене багатьом речам, і я досі їхня боржниця».

Паралельно навчалася в Коледжі Дизайну в Гамбурзі, де вивчала книжкову ілюстрацію. Свою кар'єру розпочала в дитячій книзі в якості ілюстратора.

З дитинства улюбленими книгами Корнелії Функе були «Володар перстенів» Дж. Р. Р. Толкієна, «Хроніки Нарнії» К. С. Льюїса, «Пітер Пен» Дж. Баррі.

Перші твори, написані Функе призначалися найменшим читачам – дошкільнятам. Це були невеличкі тексти з яскравими авторськими ілюстраціями, зробленими самою авторкою.

У 1997 році було надруковано роман для підлітків – «Повелитель драконів». У цій книжці йдеться про добрих, благородних драконів, які харчуються виключно місячним світлом, товаришують з людьми і завжди готові прийти їм на допомогу.

Згодом вийшов ще один твір Функе «Володар над злодіями». Це історія про хлопця, який мріяв стати дорослим, і мрія якого передчасно здійснилася. Після виходу цього твору Корнелія здобула шалену популярність на батьківщині.

Світова слава до Функе прийшла в 2002 році, після виходу в США перекладу її роману «Володар над злодіями». У 2005 р. роман «Володар над злодіями» нагороджено двома престижними американськими преміями в області дитячої літератури.

У 2003 році вийшов друком чи найпопулярніший роман Функе – підліткове фентезі «Чорнильне серце», через три роки – його продовження «Чорнильна кров», а в 2008 році завершення – «Чорнильна смерть». Перша книга трилогії була екранізована в 2008 році. За словами Корнелії Функе, це книжка «про тих, хто любить читати, і для тих, хто любить читати». 2008 року за «книжкою про книжки» було знято фільм із Бренденом Фрезером у головній ролі, а 2012 була екранізована друга частини трилогії – «Чорнильна кров».

У першій книжці трилогії «Чорнильне серце» авторка розповідає про дванадцятирічну Мегі та її батька Мортимера, якого дівчинка називає Мо. Він заробляє на життя тим, що «лікує» книжки, працює палітурником. Зовсім не дивно, що Мегі від самого народження оточують книги. Її улюбленим заняттям є читання. Вона читає їх під час їжі та на уроках. Через татову роботу вони змушені часто переїжджати.

Зовсім «випадково» родину знаходить чоловік із дуже незвичайним ім'ям Вогнерукий. До батька він звертався як до Чарівновуста. Усе це дуже дивувало Мегі. Вони говорили про якусь книгу, і необхідність її сховати.

Елінор – тітка матері Мегі. Вона справжня книголюбка й заповзята колекціонерка. У неї дуже багато книг і чимала бібліотека.

Мортимер сподівається сховати книжку від своїх давніх недругів – Каприкорна і його слуги Басти – проте йому це не вдається, бо Вогнерукий видав його розбійникам. Елінор та Мегі вирушають на допомогу Мо, але їх теж ув'язнюють. Зрештою, всі вони опинилися в темній холодній камері, і батько нарешті розповідає Мегі та Елінор, чому його звать Чарівновустим та за якою книгою полює Каприкорн, і хто такий цей злодій. Виявляється, що батько Мегі має незвичайний дар – вчитувати персонажів із книжок, які читає вголос. Саме тому він ніколи не читав для Мегі. До того ж, коли із книжки в цей світ приходять якийсь персонаж, хтось обов'язково взамін потрапляє в розказану історію. Мегі було три роки, коли батько читав уголос «Чорнильне серце», на яке полюють розбійники. Звідти він вчитав Каприкорна, Басту та Вогнерукого, але зачитав матір Мегі. Він ніколи не розповідав про це дочці, бо думав, що вона не повірить.

Згодом виявляється, що не тільки він уміє оживляти слова. Мегі отримала цей дар у спадок. Каприкорн багато років намагається зібрати усі примірники та спалити їх, щоб ніколи не повернутися додому. Протилежне бажання має Вогнерукий. Він постійно вагається, на чий бік стати, аж поки розуміє, що Каприкорн не відправить його назад. У пошуках цінного екземпляру Мо з дочкою знаходять автора «Чорнильного серця» Фенолію, який пише для них бажане продовження історії, щоб Мегі з батьком зачитали Каприкорна назад. На героїв роману чекає багато пригод. Іноді лише удача та щасливий випадок допомагають Мегі, Мо та Елінор вибратися з халепи.

Наприкінці твору Мегі зустрінеється з матір'ю і довідається, де вона була усі роки.

Дія другого роману відбувається в зовсім інших місцях, адже Мегі зачитала себе й Фарида до «Чорнильного серця» із цікавості. Дуже їй хотілося побувати в світі, де стільки часу провела її мати. У ньому проживають скляні чоловічки і велетні, блакитні феї і кобольди. Цей край розділено навпіл: північ за Тлустим князем, який постійно тужить за померлим сином, а південь за Змієголовом – жорстоким правителем, який не боїться нічого, окрім смерті. Проте злодії змінили лише імена, їхні характери не надто відрізняються від негативних персонажів першої частини.

До цього світу потрапляють і батьки Мегі, тут вони зустрічають старого знайомого Вогнерукого та його кохану Роксану. А ще в цій місцині вже довго живе зачитаний у власну книгу Фенолію. Саме він пише тексти, які допомагають змінити сюжет на користь Добра, Мегі та Чарівновустому варто лише зачитати написане. Та в книжці з'являється ще один читець – Орфей. Головну роль йому відведено в третій частині роману – «Чорнильній смерті». Він, мабуть, найнеправдоподібніший з усіх персонажів. Майже всі його вчинки нелогічні, до того ж, він настільки марнославно та самозакоханий, що видається зовсім несправжнім, хоча чи не найбільший інтриган з усіх персонажів, і без нього сюжет розвивався б у набагато спокійнішому руслі.

Завершити роботу над «чорнильною історією» письменницю змусила ідея, яка вилилася в роман під назвою «Відчайдушні». Його Функе написала, під впливом казок братів Грімм, творчість яких дуже любила та шанувала. Початок роману класичний для фентезі – дванадцятирічний Джекоб потрапляє в інший світ через дзеркало. Як і в інших творах авторки, видуманий світ повний чарівних істот. Тут живуть феї та ельфи. У цьому світі ніхто не чув про технічний прогрес, бо в ньому править магія. Через довгих дванадцять років Джекоб зміг потрапити додому й забрав із собою молодшого брата Вілла. У творі багато алюзій. Так Джекоб та Вілл є прототипами братів Грімм. Сюжет

розгортається навколо історії порятунку Вілла Джекобом, який перетворюється на кам'яне створіння, після нападу на нього кам'яного чоловіка гойла. На сторінках книжки багато герої казок братів Грімм: Попелюшка та Рапунцель, Принца-жаба та Ганс і Гретьель. Сама ж Функе заявляє, що «Відчайдушні» – книга про любов між братами, хлопцем та дівчиною, батьками та дітьми, друзями.

Функе пише для дітей і про дітей. Герої фантастичних історій Функе дуже різні. Це піратки та принцеси-свинарки, дракони та феї. Поруч них звичайнісінькі хлопці та дівчата, які крокуючи життям зовсім раптово зустріли справжнісіньке диво. В її книжках дітлахи завжди відважні, розумні. Вступаючи в нерівну боротьбу за справедливість як правило перемагають зло.

Ряд її романів екранізовано. Серед них «Король злодіїв», «Дикі курчата», «Дикі курчата та кохання», «Чорнильне серце», «Дикі курчата та життя» «Повелитель драконів».

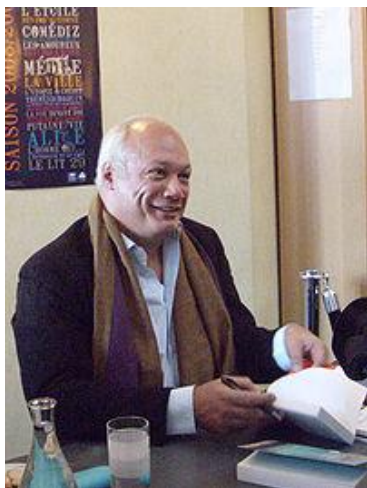
У 1982 році Функе одружилася із Рольфом Функе. У них народилося двоє дітей – Анна та Бен. 2005 року сім'я переїхала до Лос-Анджелеса. Через рік чоловік Функе помер від раку.

У пошуках натхнення для своїх творів Функе багато подорожувала, побувала навіть у Росії. З цієї причини Функе змінила рідну Німеччину на сонячну Каліфорнію, та і в США надовго затримуватися не збирається. Вона дуже любить Італію та Шотландію і мріє переїхати до цих країн.

Твори Функе видаються багатьма мовами світу. Українською перекладено «Володар над злодіями» (2002), «Чорнильне серце» (2009), «Чорнильна кров» (2010), «Чорнильна смерть» (2010), «Відчайдух. Кам'яне тіло» (2011).

Використані джерела

- Корнелія Функе. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://fantlab.ru/autor2120>
- Корнелія Функе. Біографія. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: lib.rus.ec/a/24219
- Корнелія Функе [Електронний ресурс]. / Режим доступу: http://reeed.ru/lib/authors/korneliya_funke/ – 10.12.1958
- Водоватова Олена. Корнелія Функе: крізь світи до мрії [Електронний ресурс] / Олена Водоватова/ Режим доступу: <http://litakcent.com/2011/10/26/korneliya-funke-kriz-svity-do-mriji> – 26 Жов. 2011

Ерік-Емануель Шмітт (нар. 1960)

Ерік-Емануель Шмітт (фр. *Éric-Emmanuel Schmitt*) відомий франко-бельгійський драматург, новеліст, романіст і сценарист. Народився 28 березня 1960 року в містечку Сент-Фуа-ле-Ліон, що лежить у передгір'ї французьких Альп у сім'ї інтелігентів. Його батьки були вчителями фізкультури з Ельзасу.

Ерік-Емануель Шмітт навчався в ліцеї міста Ліон. В 11 років він пише свою першу книгу. Першу п'єсу «Грегуар...» написав у віці 16 років. Та написане ним йому не сподобалось і бажання стати письменником він тимчасово відкладає.

З дитинства майбутній письменник відчував себе дивно – увесь час його переслідували протиріччя. Через роки парадокси, протиріччя, головоломки стануть основою його творчої манери.

Хлопчиком Шмітт займався боксом. Паралельно навчався музики та грав на фортепіано (у своїй любові до музики він згодом зізнається у своїй книзі «Моє життя з Моцартом»). Ерік-Емануель мріяв про кар'єру композитора.

Після вступу до коледжу починає займатися літературою та все ж продовжує відвідувати уроки музики при Ліонській Консерваторії. Він грав у шкільному театрі. У шістнадцять років зіграв у «Антігоні» Ануя. Та попри захоплення театральною майстерністю переважило захоплення літературою.

Увесь час перед Еріком Шміттом стояла проблема вибору. Так у виборі між мистецтвом та філософією він надає перевагу філософії. І в 1986 році вступає до Еколь Нормаль Сюперєр на факультет філософії. Закінчивши один із найпрестижніших навчальних закладів Франції, захищає дисертацію, присвячену філософії Дідро.

Наступні три роки викладає філософію в ліцеї Шербурга та університеті Шамбері.

Батьки виховували сина в дусі атеїзму. Це та серйозне захоплення філософією? спровокувало заяву Шмітта про свою належність до агностиків. Під впливом такого світосприйняття автор творив ряд своїх текстів. Згодом письменник визнав важливість релігії в своїй творчості і оголосив себе християнином.

Як письменник, Ерік-Емануель Шмітт заявив про себе в 1991 році п'єсою «Ніч у Вавілоні». Та світову славу йому приніс твір «Відвідувач», написаний у 1993 році, за який автор був нагороджений багатьма літературними і театральними преміями.

Успіх «Відвідувача» став вирішальним у літературній кар'єрі Шмітта.

У 1994 році виходить перший роман «Секта егоїстів», який критики зустріли з неймовірним захопленням. Автор отримав премію «За перший роман». Твір приніс визнання і з цього часу публіка з нетерпінням чекає кожного наступного твору автора.

У 1996 році спеціально для Ален Делона та Франсіса Юстера пише драму «Загадкові варіації». Після постановки в Театрі Мариньї в Парижі твір здобуває небувале визнання.

Відгукнувшись на пропозицію Ньєра Журдана (режисера та постановника) він пише нову французьку версію лібрето опери Моцарта «Одруження Фігаро».

У 1997 році з'являється п'єса «Розпусник». У комедії Шмітт іронічно розповідає про французького філософа Дені Дідро, представляючи його в якості основоположника сексуальної революції XX століття. У 2000 році цей твір було екранізовано. Шмітт вперше пише сценарій.

У 1998 році на сцені Тетру Мариньї поставлено п'єсу «Фредерік або Бульвар злочинів». Головну роль Фредеріка Леметра – зірки французької сцени 40-х років XIX століття виконав Жан-Поль Бельмондо.

Другий роман Шмітта «Євангеліє від Пілата» стає справжньою літературною подією 2000 року. Над цим твором автор працював дуже довго, майже 8 років. «Євангеліє від Пілата» – це історичний роман з містичним, детективним сюжетом. У творі розповідається про розслідування, яке веде прокуратор Іудеї, щоб відшукати тіло розп'ятого Христа. У тексті тісно переплетено історію та релігію.

У 2002 році виходять з друку нові романи автора, серед них «Коли я був витвором мистецтва».

2004 рік був ознаменований романом «Частина іншого». У ньому автор описує два світи – вигаданий та реальний. В одному з них Адольф Гітлер, ще будучи молодим, успішно справляється зі вступними іспитами й вступає у Віденську академію зображувальних мистецтв. Мистецтво не дозволяє йому стати диктатором. У другому – Шмітт описує реальність і показує історичні події, що привели до влади Гітлера як очільника нацизму.

Перу Шмітта належать і твори малої прозової форми серед яких «Цикл невидимого», до якого увійшли чотири повісті: «Міларепа», «Діти Ноя», «Пан Ібрагім і діти Корана», «Оскар та Рожева Дама». У цих творах мова йде про ставлення людини до однієї з світових релігій: буддизму, іудаїзму, мусульманства та християнства.

Особливої уваги заслуговує твір «Оскар і Рожева Дама», який не залишає байдужими ні дорослу, ні дитячу читацьку аудиторію. У

повісті мова йде про хворого на лейкемію десятилітнього хлопчика, який у своїй щирій дитячій безпосередності пише листа Богу. У творі реалізується філософія буття, страждань та смерті.

Шмітт – майстер неочікуваних сюжетних поворотів, блискучих діалогів. «Малі подружні злочини» – один з останніх творів автора, написаних для сцени з успіхом йде на підмостках театрів багатьох країн світу.

Він багато пише для кінематографа. Серед відомих його робіт «Небезпечні зв'язки» з участю Катрін Денев та «Підступний лис» за участю Жерара Депардье.

Твори Шмітта перекладено 40 мовами світу, вони інсценовані в 50 країнах. Його п'єси ставляться на підмостках багатьох театрів світу.

Проживає письменник у Брюсселі, має французьке та бельгійське громадянство.

Українською мовою перекладено ряд творів письменника. Серед них «Пан Ібрагім та квіти Корану», «Оскар і рожева пані» в перекладі з французької Олени Борисюк; «Дитя Ноя» Переклад з французької Зої Борисюк

За свою творчу діяльність Ерік-Емануель Шмітт нагороджений у: 1993 році Премією Мольєра в категорії «Кращий автор»; 1994 року Премією Мольєра в категорії «Краща постановка»; у 2001 — Театральною премією Французької академії; через три роки Німецькою книжною премією та премією Квадрига з формулюванням «Мудрість сміху».

Перу сучасного французького автора належать: Драматичні твори: «Ніч у Валоні» (1991); «Відвідувач» (1993); «Золотий Джо» (1995); «Школа диявола» (1996); «Загадкові варіації» (1996); «Розпусник» (1997); «Міларепа» (1997); «Фредерік або Бульвар злочинів» (1998); «Пан Ібрагім і квіти Корана» (1999); «Le Bâillon» (1999); «Готель двох світів» (1999); «Тисяча і один день» (2000); «Малі подружні злочини» (2003); «Євангеліє від Пілата» (2004); «La Nuit des oliviers» (2004); «Моє життя з Моцартом» (2005); «La Tectonique des sentiments» (2008). Романи та новели: «Секта егоїстів» (1994); «Міларепа» (1997); «Євангеліє від Пілата» (2000); «Пан Ібрагім і квіти Корана» (2001); «Частина іншого» (2001); «Оскар і Рожева Пані» (2002); «Коли я був витвором мистецтва» (2002); «Діти Ноя» (2004); «Одетта. Вісім історій про кохання» (2006); «Мрійниця з Остенде» (2007); «Уліс з Багдаду» (2008); «Борець сумо, який ніяк не міг потовстішати» (2010); «Концерт пам'яті ангела» (2010). Есе: «Дідро або філософія спокуси» (1997); «Моє життя з Моцартом» (2005). Фільми: Пан Ібрагім і квіти Корана (2003); Одетта Тулемонд (2006); Оскар і Рожева Пані (2009).

Використані джерела

- Ерік-Еммануель Шмітт. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki> Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.
- Н. Яцків. Ерік-Еммануель Шмітт. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://vsesvit-journal.com/index>. Ерік-Еммануель Шмітт. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.art-gid.ru/exhibition/events/>
- Ерік-Еммануель Шмітт. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.ozon.ru/person>
- Ерік-Еммануель Шмітт. Цитати. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://ru.quotesbox.org/authors/>

ОСКАР І РОЖЕВА ПАНІ

Присвячується Даніелі Дар'є

Дорогий Боже,

Мене звуть Оскар, мені десять років, я підпалив кота, собаку, будинок (здається, навіть підсмажив червоних рибок), це мій перший лист до тебе, бо досі мені бракувало часу через навчання.

Одразу хочу тебе попередити, що я ненавиджу писати. Хіба що вже конче потрібно. Бо писати – це наче чіпляти гірлянду, помпон, удавану усмішку, стрічку тощо. Писати – це ніщо інше, як прикрашати, прибріхуючи. Такі собі хитрощі дорослих.

Докази? Візьми, наприклад, початок мого листа: «Мене звуть Оскар, мені десять років, я підпалив кота, собаку, будинок (здається, навіть підсмажив червоних рибок), це мій перший лист до тебе, бо досі мені бракувало часу через навчання», я міг би взяти й написати «Мене звуть Яйцеголовий, на вигляд мені сім років, я живу в лікарні через рак і ніколи не звертався до тебе, бо навіть не вірю, що ти існуєш».

Але якщо я так напишу, це виглядатиме негарно, і я тебе менше цікавитиму. Мені ж потрібно, щоб ти зацікавився.

Мені навіть підійшло б, якби ти знайшов час зробити мені дві-три послуги.

Пояснюю.

Лікарня – суперсимпатичне місце, де повно дорослих у гарному настрої, які голосно розмовляють, багато іграшок і рожевих пань, які хочуть гратися з дітьми, а також друзів, які завжди готові прийти на допомогу, як от: Шинка, Ейнштейн або Поп Корн, коротше кажучи, лікарня – це рай, якщо ти належиш до хворих, які радують.

Я ж більше не радую. Відколи мені зробили пересадку кісткового мозку, я добре відчуваю, що більше не радую. Коли лікар Дюссельдорф оглядає мене вранці, моє серце завмирає – я його засмучую. Він мовчки

дивиться на мене так, ніби я припустився якоїсь помилки. Хоча я доклав зусиль в усьому, що стосувалося операції: був слухняним, дозволив усипити себе, терпів біль і не кричав, приймав усі ліки. Іноді мені хочеться накричати на нього, сказати, що, можливо, це він, лікар Дюссельдорф, зі своїми чорними бровами, продув операцію. Та коли я бачу який він нещасний, образливі слова застряють у мене в горлі. І що більше лікар Дюссельдорф мовчить, дивлячись на мене поглядом, що просить вибачення, то більше я почуваюся винним. Я зрозумів, що став кепським хворим, хворим, який руйнує віру в те, що медицина – це прекрасно.

Думка лікаря заразна. Тепер увесь поверх, медсестри, інтерни і прибиральниці дивляться на мене однаково. Вони сумні, коли в мене гарний настрій, змушують себе сміятися, коли я розказую анекдот. Справді, ми більше не регочемо так, як раніше.

Не змінилася тільки Бабця-Ружа. У будь-якому разі вона, як на мене, надто стара, щоби змінюватися. Окрім того, вона також занадто Бабця-Ружа. Я не пояснюватиму тобі, хто така Бабця-Ружа, Господи, оскільки вона твоя хороша подруга; власне вона й порадила тобі написати. Проблема в тому, що лише я називаю її «Бабцею-Ружою». Тож тобі доведеться зробити зусилля, аби зрозуміти, кого я маю на увазі: серед жінок у рожевих халатах, які приходять ззовні, щоб якийсь час побути з хворими дітьми, вона найстарша.

– Скільки Вам років, Бабцю-Ружо?

– Ти можеш запам'ятати число з тринадцяти цифр, Оскарику?

– О! Ви глузуєте!

– Ні. Тут у жодному разі не повинні знати, скільки мені років, інакше мене виженуть, і ми більше не бачитимемось.

– Чому?

– Я тут контрабандою. Для рожевих пань існує певна вікова межа.

Я ж її вже давно перейшла.

– Ви «прострочені»?

– Так.

– Як йогурт?

– Тс-с-с...

– О'кей. Мовчу.

– З її боку дуже сміливо поділитися своєю таємницею зі мною.

Але їй випав хороший номер. Я мовчатиму, навіть якщо мене дивує, що, з огляду на всі зморшки, які сонячними промінцями розбіглися довкола її очей, досі ніхто нічого не запідозрив.

– Наступного разу я довідався про ще одну її таємницю, і от тепер, це вже точно, ти її впізнаєш, Боже.

– Ми гуляли в парку лікарні, і вона наступила на собачі екскременти.

– Лайно!

– Бабцю-Ружо, Ви кажете погані слова.

– Слухай, малий, дай мені спокій на мить, я висловлююся так, як хочу.

– Ох, Бабцю-Ружо!

– Ворушись. Ми на прогулянці, а не на перегонах слимаків.

– Коли ми присіли на лавку посмоктати льодяників, я запитав:

– Як так вийшло, що Ви вживаєте погані слова?

– Професійна деформація, Оскаріку. При моїй професії я пропала б, якби мій словниковий запас був надто делікатним.

– А ким Ви були?

– Ти не повіриш...

– Повірю, присягаюсь.

– Кечисткою.

– Не може бути!

– Кечисткою! Мене прозивали Душогубка з Лангедоку.

– Відтоді, коли у мене кепський настрій, а Бабця-Ружа впевнена, що нас ніхто не почує, вона розказує про свої великі турніри: суперництво Душогубки з Лангедоку та Ковбасниці з Лімузена, двадцятирічну боротьбу з голландкою Дияволицею Сінклер, у якої були не груди, а снаряди, особливо ж про бій на чемпіонаті світу з Улла-Улла, на прізвисько Бухенвальдська Сука, яку ніхто ніяк не міг перемогти, навіть Сталеве Стегно, кумир Бабці-Ружі, коли вона була кечисткою. В моїй уяві вимальовуються ці бої, я бачу свою подругу на рингу такою, як зараз: низенькою старенькою у рожевому халаті, вона трохи тремтить, але задає перцю людоїдкам у трико. Мені здається, що це я. Я стаю найсильнішим. Мшуся..

– Що ж, якщо після всіх цих підказок про Бабцю-Ружу, або Душогубку з Лангедоку, ти, Боже, так і не збагнув, хто така Бабця-Ружа, час перестати бути Богом і вийти на пенсію. Гадаю, я ясно висловився? Повертаюся до своїх справ.

– Одним словом, зроблена мені пересадка багатьох тут засмутила. Хіміотерапія також, але це не так і важливо, оскільки ми покладали надію на пересадку. Мені здається, що тепер лікарі вже не знають, що ж іще запропонувати, їх аж шкода. Лікар Дюссельдорф, якого мама вважає красивим, хоча, як на мене, у нього надто густі брови, схожий на Діда Мороза, якому прикро від того, що в мішку більше немає дарунків.

– Атмосфера погіршується. Я обговорив це зі своїм товаришем Шинкою. Його справжнє ім'я Ів, але ми називаємо його Шинкою, це личить йому більше, бо він дуже попечений.

– Шинко, по-моєму, лікарі мене більше не люблять, я наганяю на них депресію.

– Таке скажеш, Яйцеголовий! Лікарі невтомні. У них завжди повно ідей щодо операцій, які можна зробити. За моїми підрахунками вони пообіцяли мені, щонайменше, шість.

– Можливо, ти їх надихаєш?

– Треба думати.

– Чому вони прямо не скажуть, що я помру?

– Тут Шинка, як усі в лікарні, оглух. Якщо в лікарні вимовити слово «помирати», ніхто тебе не почує. Можеш бути певним – заляже пауза, і розмова перейде на іншу тему. Я провів цей тест з усіма. За винятком Бабці-Ружі.

– Тож сьогодні вранці я вирішив перевірити, чи їй теж заціпить у цей момент.

– Бабцю-Ружо, схоже, що ніхто мені не зізнається, що я помру?

Вона дивиться на мене. Невже вона відреагує, як усі інші? Будь ласка, Душогубко з Лангедоку, втримайся і збережи слух!

– Чому ти хочеш, щоб тобі про це казали, якщо ти й сам знаєш, Оскаре?

– Фух, вона почула.

– По-моєму, Бабцю-Ружо, люди придумали собі лікарню, яка відрізняється від тієї, що існує насправді. І чинять так, наче в лікарню лягають лише для того, щоб одужати. Тоді як туди лягають і для того, щоб померти.

– Твоя правда, Оскаре. Гадаю, ми так само помиляємося й відносно життя. Забуваємо, що воно крихке, ламке та ефемерне. Ми всі вдаємо, що безсмертні.

– Бабцю-Ружо, моя операція виявилася невдалою?

Бабця-Ружа не відповіла. У такий спосіб вона сказала «так». Упевнившись, що я все зрозумів, вона підійшла і благально попросила:

– Але я тобі, звісно, нічого не казала. Обіцяєш?

– Обіцяю.

Ми трохи помовчали, просто щоб добре обмізкувати нові думки.

– Чом би тобі не написати Богові, Оскаре?

– О, ні, тільки не Ви, Бабцю-Ружо!

– Що, тільки не я?

– Тільки не Ви! Я гадав, Ви не можете обманювати.

– Я не обманюю.

– Тоді навіщо говорите мені про Бога? Мене вже колись ошукали з приводу Діда Мороза. Одного разу досить!

– Оскаре, між Богом і Дідом Морозом немає ніякого зв'язку.

– Ні, є. Це запудрювання мізків і таке інше.

– Невже ти думаєш, що я, стара кечистка, яка виграла сто шістдесят зі ста шестидесяти п'яти турнірів, причому сорок три з них закінчились нокаутом, можу хоч на грам повірити у Діда Мороза?

– Ні.

– Так от, у Діда Мороза я не вірю, але в Бога – вірю. Ось так.

– Звісно, коли так кажуть, це все міняє.

– А навіщо писати Богові?

– Ти почуватимешся не таким самотнім.

– Не таким самотнім із кимось, хто не існує?

– Примусь його існувати.

Вона нахилилася до мене.

– Щоразу як ти віритимеш у нього, його існування ставатиме вірогіднішим.. Якщо будеш наполегливим, він почне існувати у всій повноті. І творитиме для тебе добро.

– Про що ж я йому напишу?

– Виклади свої думки. Ті, які не висловлюєш; саме вони тиснуть, міцно вкорінюються, лягають тягарем, знерухомлюють тебе, посідають місце нових думок і отруюють тебе. Якщо ти мовчатимеш, то перетворишся на смердюче сміттєзвалище старих думок.

– О'кей.

– Окрім того, ти щодня можеш звернутися до Бога з проханням. Але уважай! Лише з одним.

– Ваш Бог, Бабцю-Ружо, – нікчемний. Аладін мав право на три бажання від джина з лампи.

– Одне бажання щодня – це краще, ніж три за все життя, чи не так?

– Авжеж. І я можу все йому замовити? Іграшки, цукерки, машину...

– Ні, Оскаре. Бог – не Дід Мороз. Ти можеш просити у нього лише духовні речі.

– Наприклад?

– Наприклад: мужності, терпіння, пояснень...

– О'кей. Розумію.

– А ще, Оскаре, ти можеш попросити його про прихильність до когось іншого.

– Маючи право на одне бажання в день, Бабцю-Ружо, не варто робити дурниць, спершу я притримаю його для себе!

Ось так. Тому, Боже, з нагоди першого листа (я тобі трохи описав свій стиль життя тут, у лікарні, де на мене тепер дивляться як на перепону медицині) хотів би просити відповісти на одне запитання: я одужаю? Скажи «так» чи «ні». Це ж нескладно. «Так» чи «ні». Непотрібне закресли.

До завтра, цілую,

Оскар.

P.S. Я не знаю твоєї адреси: як мені бути?

Переклад Олени Борисюк

Рекомендуємо прочитати

- Оскар і рожева пані
- Пан Ібрагім та квіти Корану
- Дитя Ноя

Туве Маріка Янсон (1914-2001)

Туве Маріка Янсон (Tove Marika Jansson) – фінська письменниця та ілюстратор шведського походження. Народилася 9 серпня 1914 року в Гельсінкі, у сім'ї художників. Батько майбутньої письменниці Віктор Янсон був відомим скульптором, мати Сігне Гаммартсен – дизайнером-графіком.

Туве була старшою дитиною. Окрім неї в сім'ї Янсон виховувалися два хлопчики – Пер-Улоф, який потім стане фотографом та Ларс, майбутній художник. Обидва брати, як і сестра

пробували себе в літературній творчості, та їхній досвід був набагато слабшим, аніж сестри.

Джерелом творчості Туве Янсон слугувало її дитинство. Дитинство дівчинки було безхмарним. Батьки та тітонька, що дуже гарно ліпила з гіпсу прикладали для цього усі зусилля. Кращі дитячі роки Туве Маріки Янсон пройшли в будиночку рибалки на невеличкому острові у Фінській затоці Балтійського моря. Творча атмосфера, доброзичливість та гостинність у сім'ї; батько і мати, яких дівчинка завжди бачила захопленими своєю улюбленою роботою; фінський ландшафт – узбережжя, море, яке вічно міняє свій колір; чарівний світ казок улюбленого письменника Андерсена... Усе це склало світ її дитинства. Маленька Туве і її брати малювали і фантазували, одягаючись в саморобні маскарадні костюми, розігрували придумані сценки, відправлялися з батьками на далекі морські прогулянки, переживали справжні та уявні пригоди.

Вона так і не змогла попрощатися зі своїм дитинством, коли стала дорослою. Спогади дитинства з прогулянками лісом де звідусіль чулися шарудіння і шелест притишених кроків... і уява малювала, що, із-зі дерев поблискували маленькі очі, а на гілках сиділи феї, розчісуючи своє довге волосся... Це залишилися з нею на усе життя. Згодом казкарка признається: «... без щасливих дитячих років, проведених біля моря», вона «ніколи не почала б писати».

У 15 років Туве Янссон їде навчатися до Швеції і отримує диплом факультету витончених мистецтв Шведської Художньої Академії. По закінченні навчання проходить стажування в художніх школах Франції, Німеччини, Італії. Її живописні роботи було представлено на багатьох виставках Фінляндії і Швеції, а першу персональну виставку відкрито в Гельсінкі в 1943 р.

Вона любила англійську літературу і тому з особливим запалом працювала над малюнками до книг Л. Керолла та Дж. Толкієна. А 1938 році написала і проілюструвала свою власну книгу – казкову повість «Малюк троль та велика повінь». Але перша книга ще нікому не відомої письменниці побачила світ лише через три роки в 1945 році. Як тільки це сталося, Туве Янсон зрозуміла, що просто не в змозі назавжди забути про Мумі-тролів, до яких пройнялася щирою симпатією. Одна по одній почали з'являтися продовження вигаданої історії про дивних істот. Популярність письменниці дуже швидко зростала і незабаром вийшла за межі її рідної Фінляндії.

Книги про Мумі-тролів були написані шведською мовою. Нині вони перекладена більше ніж 30 мовами. Українською мовою тексти про Мумі-тролів перекладала Наталі Іваничук.

Творчості письменниці притаманний психологізм у зображенні героїв, реалістична деталізація в змалюванні природи та побуту мешканців Долини Мумі-тролів. Казковості творам надають, насамперед, дивовижні персонажі, що є витвором фантазії автора. У кожному з них втілено певні прагнення дітей, окремі риси їхнього характеру: жага до нового, таємничого і чарівного («Мумі-троль і комета»), до будівництва і винахідництва («Мемуари тата Муміна»), доброта і любов до маленьких і слабких («Чарівна зима», «Дитина-невидимка», «А що буде потім?», «Хто розважить малятко?»), цікавість до непізнаних сил природи («Тато і море»), схильність до гри і перевтілення («Небезпечне літо»), прагнення самостійності і любов до свободи («Пізньою осінню в листопаді»). Все це є життєвими принципами самої авторки.

Як з'явився кумедний персонаж Мумі-трроль, що прийшовся до душі багатьом дітям та дорослим? Єдиної відповіді на це запитання не існує.

Дехто з янсознавців вважає, що на вибір героїв Туве Янсон вплинув національний характер казок і легенд з троями та древніми духами, а також дитячий літературний інтерес до міфічних істот. У своїх історіях Янсон предками мумі-тролів визнає тролів та їх найближчих родичів домовиків.

Є ще одна історія появи на світ Мумі-троля. І пов'язана вона з його графічним зображенням-підписом. У такий спосіб Туве Янсон підписувала свої ілюстрації в фінському сатиричному журналі «Гарм», що був популярним у шведських інтелектуальних колах. Мумі-троль того часу виглядав, як біла істота с довгим вузьким носом й називався Снорком.

Інша історія появи на світ Мумі-троля, про яку розповіла сама Янсон, відправляє нас на фінські острови, де любила відпочивати її

родина. У будинку, який вона орендувала, туалет знаходився на вулиці. Ззовні він був оббитий картоном. На цьому картоні Туве та її брат Пер Улов любили малювати й писати різні речі, причому з філософським підтекстом. Одного разу брат навів якусь цитату Канта (в іншій версії згадується Шопенгауер). Туве було важко відповісти аргументовано, й тоді вона намалювала якусь небувалу істоту, яку тільки вона могла вигадати. Так з'явився Мумі-троль.

У 1953–1960 рр. Туве Янссон малювала комікси для лондонської газети «The Evening News».

Писала Туве Янсон і твори для дорослої читацької аудиторії. Серед них автобіографічна повість «Дочка скульптора» (1968), роман «Місто сонця» (1974), збірка оповідань «Іграшковий дім» (1978), повість «Камінне поле» (1984) та інші.

Т. Янсон дуже любила театр і багато працювала для театру. За ініціативи письменниці стали йти вистави за мотивами мумі-казок. Вона брала активну участь у підготовці вистав і акторських костюмів до них. У Шведському театрі 1949 року ставиться п'єса «Мумі-троль і комета», а 1958 року в Лілла-театрі пройшла п'єса за участю самої Туве Янссон. У 1974 році в Національному оперному театрі йшла «Мумі-опера».

Творчість Туве Янсон високо оцінили у всіх країнах світу. Першою премією була винагорода газети «Svenska Dagbladet» у 1952 році. Через рік за книгу «А що буде потім?» її було удостоєно медаллю Нільса Гольгерсона. У 1958 році Туве Янсон отримала медаль Е. Бесков за ілюстрації до повісті «Чарівна зима». У 1966 році її було нагороджено Премією імені Г. К. Андерсена. Окрім того серед нагород письменниці премія Рудольфа Койва та дипломи Г. К. Андерсена (1958, 1962 та 1964 роки). На початку 1978 року за бажанням польських дітей письменницю було нагороджено Орденом Посмішки.

Твори Туве Янсон не обійшов увагою і кінематограф. Польська кіностудія здійснила випуск 39 серій лялькових короткометражних фільмів, що складаються з трьох циклів; шведським телебаченням знято повнометражний фільм за однією з книг Туве під назвою «Між дитиною і дорослим».

Своєрідний музей – Долина Мумі-тролів вперше відкрили в травні 1987 р. в Художньому музеї міста Тампере.

З 2002 року у Фінляндії вручають Літературну Премію імені Туве Янсон. Померла 27 червня 2001 року в Гельсенкі.

Використані джерела

- Туве Янссон. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>

- Мумі-тролі. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>
- Туве Янссон (1914-2001) письменниця, ілюстратор, художник. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.tove-jansson.ru/biograf.shtml>
- Туве Янссон. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.peoples.ru/art/literature/prose/fairytale/jansson>
- Туве Маріка Янссон. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://school-sector.relarn.ru>
- Туве Маріка Янссон. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://www.starlev.com.ua>
- Туве Янссон. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://mumidol.com/tuve.htm>
- Жила Ольга. Мумі-люди Туве Янссон. / Ольга Жила. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://vsiknygy.net.ua/neformat>

КАПЕЛЮХ ЧАРІВНИКА

Одного сірого ранку у Долині Мумі-тролів випав перший сніг. Він стелився м'яко і тихо, й за кілька годин усе стало білим.

Мумі-троль стояв на сходах ганку, дивився, як Долина загорається у білу ковдру, й думав собі: "Сьогодні увечері ми вкладаємося спати". (Усі мумі-тролі десь у листопаді поринають у довгий зимовий сон. І це, власне кажучи, дуже мудре рішення для тих, хто не любить холоду й темряви). Мумі-троль зачинив двері й тихенько підійшов до Мами:

– Випав сніг.

– Знаю, – відказала Мама. – Я уже всім постелила найтепліші ковдри. Тебе й Чмиха покладемо в горішній кімнаті західного крила будинку.

– Ой ні, Чмих страшенно хропе! – запротестував Мумі-троль. – Можна, я спатиму з Нюхмумриком?

– Як хочеш, – не перечила Мама. – А Чмих ляже у східному крилі.

Родина мумі-тролів, усі їхні друзі та знайомі надзвичайно ретельно готувалися до довгої зими. Мама Мумі-троля накрила обід на ганку, але до горняток поклала лише ялинову глицю. (Дуже важливо наїстися ялинової глиці перед тим, як лягати спати на три місяці). Пообідавши (хай і не дуже смачно), усі чемніше, аніж звичайно, побажали один одному "на добраніч". Мама усім звеліла почистити зуби. Потім Тато Мумі-троля обійшов будинок, позачиняв усі двері та віконниці, а люстру під стелею обгорнув сіткою від комарів, щоб вона не припорошилася.

Кожен ліг до свого ліжечка, вимостивши собі затишне кубельце, наклав ковдрою по самі вуха і став думати про щось приємне.

Мумі-троль скрушно зітхнув:

– Скільки часу марнуємо...

– Зовсім ні! – заперечив Нюхмумрик. – Нам сняться сни. А коли прокинемося, настане весна!

– Угу, – промуркотів Мумі-троль, – він уже поринав у м'яку сутінь дивовижних снів.

Надворі сипав сніг, густий і пухнастий. Він уже встелив східці, нависав важкими купинами з даху та віконних карнизів. Невдовзі будиночок мумі-тролів перетвориться на круглу снігову кучугуру. Один по одному переставали цокати годинники. Прийшла зима.

Розділ перший,

у якому йдеться про те, як Мумі-троль, Нюхмумрик та Чмх знайшли капелюх Чарівника, як несподівано з'явилося п'ять маленьких хмаринок і як Гемуль вигадав для себе нове захоплення

Одного чудового ранку, десь годині о четвертій, над Долиною Мумі-тролів пролетіла перша зозуля. Вона сіла на блакитному даху будиночка Мумі-тролів і прокувала вісім разів, щоправда, трохи хрипкувато, бо ж була ще дуже рання весна.

А потім полетіла далі на схід.

Мумі-троль прокинувся і довго лежав, дивлячись у стелю, - невтямки йому було, де він. Він проспав сто днів і сто ночей, сни все ще увивалися довкола нього, силкуючись знову загорнути в дрімоту. Однак, повернувшись на інший бік, аби зручно вмотися і додрімати, Мумі-троль враз побачив таке, що сон миттю розвіявся: ліжко Нюхмумрика стояло порожнє.

Мумі-троль звівся на постелі.

О, Нюхмумрикового капелюха також не виявилось на місці.

– Ото вже трам-тарарам! – буркнув сам до себе Мумі-троль.

Він підійшов до відчиненого вікна і визирнув надвір. Нюхмумрик скористався мотузяною драбиною. Мумі-троль перехилився через підвіконня і, обережно перебираючи коротенькими ніжками, поліз униз. На вогкій землі виразно виднілися Нюхмумрикові сліди. Вони кривуляли то в один, то в інший бік, і було дуже важко ступати по них слід у слід. Інколи сліди робили великий стрибок убік або перехрещувалися. "Напевно, аж нетямиться від щастя, – розмірковував Мумі-троль. - Ось тут він беркицьнувся через голову - видно й неозброєним оком!"

Раптом Мумі-троль підвів голову і прислухався. Ген удалині Нюхмумрик вигравав на губній гармонії свою найвеселішу пісеньку "В

усіх звірят кокарди на хвостах". Мумі-троль побіг простісінько на звуки мелодії.

Унизу, біля річки, Мумі-троль угледів Нюхмумрика, який, нап'явши на самі вуха свій старий капелюх, сидів на поруччі містка й баламкав ногами над водою.

– Здоров! – гукнув Мумі-троль і сів поряд.

Здоров! – відгукнувся Нюхмумрик, не уриваючи гри.

Сонце саме піднялося над верхівками дерев і засяяло їм у вічі. Друзі мружилися до теплих променів, баламкали ніжками над стрімкою іскристою течією ріки, і на душі у них було радісно й затишно.

Водами цієї річки вони не раз уже раніше пускалися в мандри на пошуки неймовірних пригод. Під час кожної подорожі знаходили нових друзів і приводили їх додому, в Долину Мумі-тролів. Тато і Мама Мумі-троля прихильно ставилися до нових знайомств, лише доставляли кожного разу ліжечка та доточували обідній стіл. Отак будиночок Мумі-тролів став схожим на мурашник, де кожен робив усе, що йому заманеться, і ніхто не клопотався завтрашнім днем. Звичайно, там іноді відбувалися неймовірні і навіть страшні речі, зате ніхто й ніколи не нудився (а це, погодьтеся, має свої переваги).

Догравши до кінця останню строфу свого весняного гімну, Нюхмумрик заховав гармонію до кишені.

– Чмих уже прокинувся? – поцікавився він.

– Мабуть, ще ні, – відповів Мумі-троль. – Він завжди спить на тиждень довше, ніж усі.

– Час його розбудити, – рішуче мовив Нюхмумрик, зістрибуючи з поруччя містка. – Треба утнути щось надзвичайне, бо нині буде дуже гарний день.

Ставши під вікном мансарди у східному крилі, вони почали свистіти, закладаючи до рота лапу, за своєю потаємною системою умовних сигналів: три звичайні посвисти й один довгий (що означало: є справа!). Чмих перестав хропти, але в кімнатці ніхто не ворухнувся.

– Ще раз! – скомандував Нюхмумрик.

І вони засвистіли з подвійною силою.

Тієї ж миті вікно з тріском розчахнулося.

– Я сплю! – сердито закричав Чмих.

– Не сердься, ходи до нас! – гукнув Нюхмумрик. – Ми надумали утнути щось надзвичайне!

Чмих умить розгладив свої зім'яті від сну вуха і зііз униз мотузкою драбиною (напевно, варто нагадати, що мотузні драбини звисали з усіх вікон, бо ходити сходами було так марудно).

Надворі дійсно заповідався гарний день. Навколо роїлася причмелена зі сну розмаїта живність, що попрокидалася після довгої

зими: повзики та стрибунці снували туди й сюди, відшукуючи свої давні улюблені місчинки, вивітрювали одяг, вичісували вуса, лагодили домівки і завзято готувалися до нової весни.

Дорогою друзі іноді спинялися подивитися, як повним ходом іде будівництво нового житла, чи прислухатися до сварок (таке досить часто трапляється у перші весняні дні - настрій після пробудження буває не найліпшим).

Де-не-де на вітті дерев гойдалися мавки, розчісуючи своє довге волоссячко, мишенята рили потаємні лази у латках снігу, що позалишалися іще з північного боку дерев.

— Веселої весни! — побажав старий поважний Вуж. — Як зимувалося?

— Дякуємо, добре! — відповів Мумі-троль. — Чи гарно спалося дядечкові Вужеві?

— Чудово! Вітання Татові і Мамі!

Отак вони обмінювалися вітаннями майже з кожним, хто стрічався їм дорогою. Але що вище підіймалися вгору, то безлюдніше ставало навкруги, лише інколи траплялися метушливі миші - господині, котрі наводили лад у своїх оселях.

Під ногами хлюпало.

— Бр-р-р, як бридко, — скривився Мумі-троль, високо переставляючи лапки у розталому снігу. — Глибокі сніги можуть зашкодити здоров'ю мумі-тролів. Мама завжди мене застерігала, — додав він і пчихнув.

— Послухай, Мумі-тролю, — озвався Нюхмумрик, — я щось придумав. Ми зійдемо на вершину гори й складемо там кам'яну піраміду на знак того, що підкорили її першими... Що скажеш?

— Чудова думка! — скрикнув Чмих і рвонув, аби випередити інших.

На вершині танцював вільний весняний вітер, а довкруги простягався неозорий блакитний обрій. На заході губилося у далечі море, на сході зникала річка, в'юнячись поміж хребтів Самотніх Гір, на півночі, скільки сягало око, закосичились першою зеленню ліси, а на півдні з димаря будиночка Мумі-тролів клубочився дим — Мама Мумі-троля заварювала ранішню каву. Тільки Чмих нічого цього не бачив. Бо на вершечку гори лежав капелюх, високий чорний циліндр.

— Хтось тут побував до нас! — вигукнув Чмих.

Мумі-троль підняв капелюха, розглядаючи його з усіх боків.

— Який гарний, — мовив він. — Може, тобі пасуватиме, Нюхмумрику?

— Ні-ні! — запротестував Нюхмумрик, який понад усе любив свого старого зеленого капелюха. — Він надто новий!

— Можливо, Татові сподобається, — міркував уголос Мумі-троль.

– Візьмемо його з собою, – запропонував Чмих. – Мені вже хочеться додому. Від голоду аж шлунок зводить! А вам?

– Ще й питаєш! – вигукнули водночас Нюхмумрик і Мумі-троль.

Отак друзі знайшли капелюх Чарівника і взяли його з собою додому, навіть не здогадуючись про те, що відтепер Долина Мумі-тролів стане місцем чарів та дивовижних подій.

Коли Мумі-троль, Нюхмумрик та Чмих піднялися на ганок, усі вже поснідали, випили каву і розбрелися хто куди.

Лише Тато Мумі-троля сидів за столом і читав газету.

– Ага, – мовив він, – ви теж прокинулися. Якесь пустопорожня нині газета. Потічок зірвав греблю і знищив мурашник. Усі врятувалися. Перша весняна зозуля перелетіла понад Долиною о четвертій ранку і подалася далі на схід (то, ясна річ, добра ознака, але було би ще ліпше, якби полетіла на захід)

Поглянь, що ми знайшли! – похвалився Мумі-троль. – Чудового чорного капелюха для тебе...

Мумі-тато прискіпливо оглянув капелюха і приміряв його перед дзеркалом у вітальні. Капелюх був трохи завеликий і налазив на очі, але загалом справляв враження.

– Мамо! – загукав Мумі-троль. – Ходи сюди! Подивись на Тата!

Мама визирнула з кухонних дверей і завмерла на порозі від подиву.

– Пасує мені? – запитав Тато.

– Гарно, – відказала Мама. – Ти у ньому маєш дуже мужній вигляд. Ледь завеликий на тебе, щоправда.

– А так ліпше? – Тато зсунув капелюха на потилицю.

– Гм, незле, але як на мене, без капелюха у тебе значно статечніший вигляд, – мовила Мама.

Тато крутився перед дзеркалом, розглядав себе спереду, і ззаду, і з боків, урешті відставив капелюха на столик.

– Твоя правда, – зітхнув він. – Не одяг красить...

– А краси тобі не займати! – добродушно усміхнулася Мама. – Їжте більше яєць, дітоньки! Ви ж цілу зиму протрималися на самій лише глищі! – і знову зникла у кухні.

– Що з ним робити? – замислився Чмих. – Такий гарний капелюх...

– Буде нам замість кошика для сміття, – вирішив Тато Мумі-троля і з тими словами подався на другий поверх писати свої Мемуари (велику книгу, в якій розповідається про бурхливу юність Мумі-тата).

Нюхмумрик примостив капелюха на підлозі між столиком та кухонними дверима.

– Маєте нову річ, – він поблажливо усміхнувся (бо ж Нюхмумрикові не властиво обростати маєтками; йому достатньо старого костюма, що дістався йому ще при народженні (коли і де народився Нюхмумрик, нікому не відомо), а єдиною власністю, яку він дуже цінує, є губна гармонія).

– Після сніданку поглянемо, що поробляють Хропусі, – запропонував Мумі-троль.

Та перш ніж зійти у сад, він викинув яєчну шкаралупу до нового кошика для сміття, бо був (інколи) охайним Мумі-тролем.

Вітальня спорожня.

У кутку між столиком та кухонними дверима стояв капелюх Чарівника з яєчною шкаралупою на дні. І враз сталося щось дивовижне. Яєчна шкаралупа почала перемінюватися на очах. Справа в тому, що речі, які досить довго лежали у капелюсі, міняли свою форму – на яку саме, передбачити неможливо.

Ціле щастя, що капелюх не пасував Татові Мумі-троля, бо лише Ангелові-Хоронителеві усіх крихітних звірят відомо, що би з ним сталося. Тато ж відбувся лише незначним головним болем (який, до речі, минув десь після обіду).

Яєчна шкаралупа тривалий час пролежала у капелюсі й поволі стала набувати іншої форми. Вона зберегла своє біле забарвлення, однак збільшувалася в об'ємі, росла, росла, ставала м'якою та пухнастою, а за хвилю виповнила увесь капелюх. Урешті п'ять маленьких кругленьких хмаринок відірвалися від його крисів і попливли на ганок; злегка підстрибуючи на сходах, вони зависли у повітрі над самою землею. У капелюсі нічого не зосталося.

– Ото вже трам-тарарам! – стетерів від несподіванки Мумі-троль.

– Дім горить? – занепокоївся Хропусь.

Хмаринки непорушно завмерли перед ними, наче чогось чекали. Хропся сторожко простягнула лапку і торкнулася найближчої хмарки.

– Наче з вати, – мовила здивовано.

Інші теж підступилися ближче, щоб помацати хмарки на дотик.

– Схожі на подушечки, – мовив Чмих.

Нюхмумрик легенько штовхнув одну з хмаринок.

Вона ледь відпливла убік і знову завмерла.

– Чиї вони? – поцікавився Чмих. – І звідки взялися на ганку?

Мумі-троль похитав головою.

– Я ще такого в житті не бачив, – мовив він. – Може, покликати маму?

– Ні-ні, – вихопилося в Хропсі. – Ми самі все з'ясуємо, – і з тими словами притягнула одну хмарку до землі й погладила її лапкою. – Яка

м'якенька! – а вже за мить осідлала хмаринку, гойдаючись на ній угору та вниз.

– І я так хочу! – заволав Чмих, хапаючи іншу хмаринку. – Гей-гоп!

Тільки-но він промовив "гей-гоп", як хмарка здійнялася вище й описала невеличке вишукане коло над землею.

– Ото вже трам-тарарам! – знову не стримався Мумі-троль. – Вона рухається!

Тепер усі, горланячи "Гей! Гей-гоп!", кинулися сідлати хмаринки. Хмарки, немов великі слухняні зайчики, злетіли в повітря, шугаючи то вгору, то вниз.

Хропусеві першому спало на думку, що ними можна кермувати. Легкий потиск лапки – і хмарка повертає убік. Двома лапами водночас – летить на повних парах уперед. Ледь поколисати нею – хмаринка легко здіймається вгору.

Розвага їм страшенно сподобалася.

Вони навіть наважилися злетіти понад верхівками дерев та дахом будиночка. Мумі-троль підплив на своїй хмаринці до вікна Мумі-тата і випалив:

– Кукуріку!

(Він був у такому захопленні, що нічого вдалішого утнути не зміг).

У Тата від здивування аж ручка випала з лапи, він притьмом кинувся до вікна.

– Клянуся своїм хвостом! Клянуся своїм хвостом! – ото й усе, на що він спромігся.

– Ця подія стане чудовим розділом у твоїх мемуарах, – сказав Мумі-троль і скерував хмаринку до вікна кухні, гукаючи Маму.

Мама саме готувала запіканку, і їй було не до дитячих пустощів.

– Що це ти знову вигадав, любий Мумі-тролю? – мовила вона. – Обережно, не впади!

У саду Хропусь і Нюхмумрик захопилися новою забавою. Вони спрямовували свої хмаринки назустріч один одному і на повному лету зіштовхувалися. Хто впав першим, той програв.

– Ось я тобі зараз покажу! – репетував Нюхмумрик, стискаючи обома ногами боки хмаринки. – Уперед!

Але спритник Хропусь вивернувся і підступно напав знизу. Хмаринка Нюхмумрика беркицьнулася, а він сам упав головою в городець, аж капелюх зсунувся йому на носа.

– Третій раунд! – скомандував Чмих, який взяв на себе роль судді у грі й літав понад рештою гравців. – *Два — один* на користь Хропуся! Готуйся! Увага! Старт!

– Може, політаємо удвох? – запропонував Мумі-троль Хропсі.

– Радо! – погодилася Хропся, підпливаючи на хмарці до нього. – Куди полетимо?

– Пошукаймо Гемуля. Ото він здивується!

Вони зробили коло над садом, але на жодному зі звичних місць Гемуля не знайшли.

– Він ніколи не відходить далеко від дому, – мовила Хропся. – Востаннє я його бачила за сортуванням марок.

– Це було півроку тому, – нагадав Мумі-троль.

– Ай справді, – спохопилася Хропся. – Ми ж проспали всю зиму.

– Добре тобі спалося? – поцікавився Мумі-троль.

Хропся кокетливо злетіла понад верхівкою дерева і, перш ніж відповісти, на хвилю замислилася:

– Мені наснився жахливий сон! Якийсь бридкий тип у високому чорному капелюсі недобре шкірився до мене...

– Дивно, – сказав Мумі-троль. – І мені таке наснилося. Він мав білі рукавички?

– Так, так, – закивала головою Хропся.

Якийсь час вони мовчки розмірковували над дивними сновидіннями, поволі пропливаючи лісом.

Раптом обоє угледіли Гемуля, котрий понуро брів, заклавши лапи за спину і похнюпивши носа.

Мумі-троль із Хропсею крадькома підлетіли до нього з обох боків і водночас зарепетували:

– Доброго ранку!

– Тьху! – розсердився Гемуль. – Як ви мене налякали! Не смійте налітати на мене зненацька! Мало серце не вистрибнуло з грудей!

– Ой, вибач! – перепросила Хропся. – Поглянь, кого ми осіддали!

– Диво та й годі! – мовив Гемуль. – Але я звик до ваших дивовиж, і вже ніщо мене не здивує. До того ж, зараз мені невесело на душі...

– Чому? – співчутливо запитала Хропся. – Подивись навколо – який розкішний день!

Гемуль скрушно похитав головою:

– Вам не збагнути...

– Ми спробуємо, – запевнив його Мумі-троль. – Знову загубив цінну марку?

– Та ні, – зітхнув Гемуль. – Навпаки, усі марки на місці, жодна не пропала. Я маю найповніше зібрання поштових марок у світі.

– Ось бачиш! – підбадьорив друга Мумі-троль.

– Я знав, що ви мене не зрозумієте, – вперто торочив Гемуль.

Мумі-троль із Хропсею стурбовано презирнулися. Вони трохи пригальмували свої хмаринки і трималися позад Гемуля з поваги до його смутку. Гемуль почалапав далі, а Мумі-троль і Хропся не

напосідали на нього, чекали, доки він сам розповість, що у нього лежить на серці.

– Овва! Усе намарно! – скрикнув урешті Гемуль, а за хвилю додав: – Жодного сенсу! Можете віддати мої марки на макулатуру!

– Не кажи такого! – схвилювалася Хропся. – Твоя колекція марок найгарніша у світі!

– Власне! – з відчаєм у голосі вигукнув Гемуль. – Вона довершена! Не існує жодної марки, яка б не увійшла до моєї колекції! Жодної! Що мені тепер робити?

– Здається, я починаю розуміти, в чому справа, – озвався по глибокій задумі Мумі-троль. – Ти вже не є колекціонером, а лише власником своїх марок, а це не так цікаво...

– Отож-бо й воно, – пригнічено підтвердив Гемуль, обличчя його спохмурніло від смутку. – Зовсім нецікаво!

– Любий Гемулю, – озвалася Хропся, лагідно погладивши його по лапці. – А що як започаткувати цілком нову колекцію, збирати щось таке, чого ти ще ніколи не збирав?

– Непоганий помисел! – згодився Гемуль, однак обличчя у нього все ще не розпогодилося, бо ж не годиться одразу веселіти після такого глибокого смутку.

– Скажімо, метеликів... – запропонував Мумі-троль.

– У жодному разі! – ще більше насупився Гемуль. – Метеликів колекціонує мій двоюрідний брат. А я його й на дух не терплю!

– Що скажеш про кінозірок? – запропонувала Хропся.

Гемуль лише зневажливо пирхнув.

– Коштовності? – з надією в голосі продовжувала перелік Хропся. – Їх можна колекціонувати вічно!

– Пхе! – тільки й мовив Гемуль.

– Тоді я й справді не знаю, що придумати... – розвела лапками Хропся.

– Не хвилюйся, – потішив Гемуля Мумі-троль. – Щось тобі підшукаємо. Як не ми, то Мама напевно! До речі, Ондатра не бачив?

– Напевно, ще спить, – з жалем у голосі відповів Гемуль. – Він казав, що не варто прокидатися так рано, і, мабуть, мав рацію.

З тими словами Гемуль побрів далі лісом на самоті зі своїми думками.

Мумі-троль і Хропся піднялися над верхівками дерев і гойдалися на хмаринках у сонячному промінні, розмірковуючи, яку б колекцію запропонувати Гемулеві.

– Слимаки? – мовила Хропся.

– А може, гудзики до штанів? – докинув і собі Мумі-троль.

Теплінь розморила їх. Думати стало несила. Вони перевернулися на спинки і задивилися в небесну блакить, де виспівували жайворонки. Раптом обоє помітили першого метелика. Кожному відомо: якщо перший побачений навесні метелик жовтий, то літо буде веселе, якщо білий, то сподіватися треба просто спокійного літа (про чорних та брунатних метеликів ліпше й не згадувати – надто сумна тема).

Метелик був золотистий.

– Що це може означати? – чудувався Мумі-троль. – Мені ще ніколи не доводилося бачити золотистих метеликів...

– Золота барва гарніша за жовту. Ось побачиш, усе буде гаразд! – запевнила його Хропся.

Повернувшись додому на обід, Мумі-троль і Хропся застали Гемуля на сходах ганку. Той аж променився від щастя.

– Обрав? А що саме? – запитав Мумі-троль.

– Рослини! – нетямився від утіхи Гемуль. – Займуся ботанікою! Чмих підказав мені таку думку! Зберу найгарніший у світі гербарій! – і Гемуль розгорнув поділ своєї сукні, показуючи друзям свою першу знахідку. Серед грудок землі та торішнього листа лежало тендітне стебельце гусячої цибульки.

– *Gagea lutea*, – гордо проголосив Гемуль. – Номер перший у колекції. Довершений екземпляр.

Гемуль попростував до їдальні і вигорнув усе з подолу на обідній стіл.

– Переберися, будь ласка, у куток, – попросила Мама. – Тут стоятиме зупа. Усі зійшлися? А Ондатр ще спить?

– Як бурмило в барлогу, – пирхнув Чмих.

– Гарний видався день? – запитала Мама, розливаючи зупу по тарілках.

– Розкішний! – дружно відповіла вся родина.

Наступного ранку Мумі-троль подався до дровітні, аби випустити хмаринки, але вони зникли – всі до одної. Нікому й на думку не спало, що хмарки можуть мати щось спільного з яєчними шкаралупками, які тепер знову спокійнісінько лежали собі на дні чарівного капелюха.

Переклад Наталії Іваничук

Рекомендуємо прочитати

- Мумі-троль і комета
- Мемуари тата Муміна
- Чарівна зима
- А що буде потім
- Небезпечне літо

Науково-художнє видання

Алла Мартинець

**НОВІ ІМЕНА
В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ
СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Підп. до друку 9.10.2013. Формат 60х84/16.
Папір крейд. Друк цифровий. Гарн. Times New Roman.
Умовн. др. арк. 9,07. Наклад ____.

Видавець та виготівник «Симфонія форте»
76019, м. Івано-Франківськ, вул. Крайківського, 2.
Тел. (0342) 77-98-92

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців та виготівників видавничої продукції:
серія ДК № 3312 від 12.11.2008